

รายงานการวิจัย

เรื่อง

การศึกษาพฤติกรรมการเลี้ยงดูเด็กพิเศษก่อนวัยเรียนของผู้ปกครอง
: กรณีศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

นางสาวปณิศา จีรพรชัย

พ.ศ. 2545

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนจากสำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ

**A STUDY OF PARENTAL BEHAVIOR ON
UPBRINGING PRE-SCHOOL AGED CHILDREN :
CASE STUDY IN MUANG DISTRICT
PHITSANULOK**

MISS PANICHAKA JEERAPORNCHAI

2002

**THIS RESEARCH WAS SPONSORED BY
THE OFFICE OF RAJABHAT INSTITUTES COUNCIL**

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเล่นของเด็กพิเศษก่อนวัยเรียน ของผู้ปกครองในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ที่ส่งเสริมพัฒนาการทั้งสี่ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้ปกครองเด็กพิเศษก่อนวัยเรียน อายุแรกเกิดถึงหกปี ที่มีสภาพร่างกายและสติปัญญาแตกต่างไปจากเด็กปกติ และมีภูมิลำเนาอยู่ในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 30 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสัมภาษณ์ชนิดมีโครงสร้าง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าความถี่ และร้อยละ

ผลการวิจัยพบว่า

1. พฤติกรรมการเล่นของเด็กพิเศษก่อนวัยเรียนของผู้ปกครองที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย ส่วนใหญ่มีการฝึกให้เด็กนอนหลับพักผ่อนเป็นเวลาทั้งกลางวันและกลางคืน แต่ไม่พบการส่งเสริมพัฒนาการด้านนี้ในเรื่องอื่นๆ
2. พฤติกรรมการเล่นของเด็กพิเศษก่อนวัยเรียนของผู้ปกครองที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์ ส่วนใหญ่มีการเข้าไปกอด ปลอบโยนหรือเก็บสิ่งของนั้นทันทีที่เด็กกลัวสิ่งใดสิ่งหนึ่งมาก มีการไม่让孩子ทำความต้องการของตนเอง ถ้าเด็กไม่รู้ว่าสิ่งนั้นเป็นอันตรายต่อตนเองหรือเป็นสิ่งที่ไม่ควรทำ และไม่ยอมให้เด็กร้องไห้ จอแงไม่ว่าจะด้วยสาเหตุใดก็ตาม รวมถึงว่าการพูดคุยหรือเล่นกับเด็กด้วยการสัมผัส
3. พฤติกรรมการเล่นของเด็กพิเศษก่อนวัยเรียนของผู้ปกครองที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม ส่วนใหญ่มีการพาเด็กออกไปเล่นในที่ต่างๆ นอกบ้าน เพื่อให้ได้พบปะบุคคลที่แปลกหน้าอื่นๆ และเห็นความจำเป็นของการฝึกระเบียบวินัยในตนเองและการอยู่ร่วมกันกับบุคคลอื่น
4. พฤติกรรมการเล่นของเด็กพิเศษก่อนวัยเรียนของผู้ปกครองที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา ส่วนใหญ่ได้รับการส่งเสริมเกือบทุกเรื่อง ยกเว้นเรื่องการชี้ชวนหรือนำให้เด็กสำรวจค้นคว้า ทดลองโดยการเตรียมอุปกรณ์ เครื่องมือ หรือของเล่นให้

Abstract

The purpose of this research was to study parental behaviors, on upbringing preschool children with special needs in Muang District, Phitsanulok, which specifically promote child development in four areas; namely Physical development, Emotional development, Social development, and intellectual development. 30 parents of preschool children (age 06) with special needs, who resided in Muang District, Phitsanulok were purposively selected to be the subjects of *this study*. Research instrument was structured interviewing. Frequency and percentage were employed for statistical analysis of the data.

Research findings are as follows:

1. The most frequent performed parental behaviors that enhance child's physical development were those which they let their child go to bed or take a rest at exactly the same time both daytime and nighttime. However, The other nine topics of parental behaviors in this area were rarely performed.

2. The most frequent performed parental behaviors that enhance child's emotional development were those which they hug and gave sweet talk when their child become panic with frightening objects. These also include the way they did not let their child to do whatever he/she wanted without clear information on how dangerous the objects or things were. In addition, the parents usually did not let their child cry unreasonably. There were also giggling and cuddling with between the parents and their child.

3. The most frequent performed parental behaviors that enhance child's social development were those which they brought their child out of residents to play or meet unfamiliar people. There was also recognition on how to teach their child self-discipline and on how to stay in group with others.

4. The most frequent performed parental behaviors that enhance child's intellectual development were those which they encouraged their child to do in almost every categories accepted the way to persuade their child to explore, investigate, or experiment with ready-prepared tools, equipment, or toys.

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยความเมตตาจาก รศ.ศาสตราจารย์ ดร.ชุมพร ยงกิตติกุล และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์นิรมล ชยุตสาหกิจ คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ได้กรุณาอ่านวิจารณ์และเสนอแนะข้อแก้ไข ให้คำปรึกษาและเชื้อเพื่อเอกสารประกอบการสร้างเครื่องมือรวมถึงกระตุ้นและให้กำลังใจ เพื่อให้ได้มีผลงานนี้ขึ้นมา และอาจารย์สุจิตรา ศรีสุโร หัวหน้ากลุ่มงานการศึกษาพิเศษ โรงพยาบาลราชานุกูล ผู้มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่ทำให้งานวิจัยนี้ สำเร็จลงได้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้กรุณาให้ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปรับปรุง เครื่องมือ ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เตือนใจ เกียรติไชยศรี ดร.สุขแก้ว คำสอน สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม อาจารย์นิรมัย คุ่มรักษา หัวหน้างานพยาบาลศูนย์ส่งเสริมพัฒนาเด็ก ราชานุกูล (คลองกุ่ม) ผู้ให้คำแนะนำในการวิเคราะห์ข้อมูลและผู้ปกครองทุกท่านที่เป็นกลุ่ม ตัวอย่างให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่องานวิจัยนี้

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่งต่อสำนักงานสภาสถาบันราชภัฏที่ได้จัดสรรทุนอุดหนุนสำหรับการทำวิจัยในครั้งนี้ และขอขอบพระคุณสถาบันราชภัฏพิบูลสงครามที่เป็นภาระดำเนินการงานวิจัยนี้ด้วย

สิ่งสูงสุดที่ข้าพเจ้าขอแสดงความกตัญญูคือ บิดามารดา ผู้มีพระคุณสูงสุด และท้ายสุด ขอขอบพระคุณที่ผู้ให้การสนับสนุนและส่งเสริมด้วยดีตลอดมา

ร. น .

(ปณิชา จีรพรชัย)

30 กันยายน 2545

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญ.....	ง
สารบัญตาราง.....	จ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียน.....	6
- ความหมายของการเลี้ยงดูเด็ก.....	6
- ความสำคัญของการเลี้ยงดูเด็ก.....	8
- หลักการเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียน.....	9
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเด็กพิเศษ.....	14
- ความหมายของเด็กพิเศษ.....	14
- ประเภทของเด็กพิเศษ.....	15
- หลักการเลี้ยงดูเด็กพิเศษ.....	20
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงดูที่ส่งเสริมพัฒนาการเด็ก.....	38
- การเลี้ยงดูที่ส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกาย.....	39
- การเลี้ยงดูที่ส่งเสริมพัฒนาการทางด้านอารมณ์.....	44
- การเลี้ยงดูที่ส่งเสริมพัฒนาการทางด้านสังคม.....	49
- การเลี้ยงดูที่ส่งเสริมพัฒนาการทางด้านสติปัญญา.....	51
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	54

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	57
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	57
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	58
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	59
การวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล.....	61
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	61
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	62
ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานเด็กพิเศษและผู้ปกครอง.....	62
ตอนที่ 2 ข้อมูลพฤติกรรมการเล่นของเด็กพิเศษของผู้ปกครอง.....	70
บทที่ 5 สรุป อภิปรายและข้อเสนอแนะ.....	99
สรุปผลการวิจัย.....	99
อภิปรายผล.....	105
ข้อเสนอแนะ.....	107
บรรณานุกรม.....	109
ภาคผนวก.....	115
ประวัติผู้วิจัย.....	127

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเด็กพิเศษ จำแนกตามเพศ	62
2	แสดงจำนวนและร้อยละของเด็กพิเศษ จำแนกตามอายุ.....	62
3	แสดงจำนวนและร้อยละของเด็กพิเศษ จำแนกตามลักษณะความผิดปกติ	63
4	แสดงจำนวนและร้อยละของเด็กพิเศษ จำแนกตามสาเหตุที่ผู้ปกครองระบุ	63
5	แสดงจำนวนและร้อยละของเด็กพิเศษ จำแนกตามช่วงอายุที่สังเกตพบ ความผิดปกติ.....	64
6	แสดงจำนวนและร้อยละของเด็กพิเศษ จำแนกตามผู้สังเกตพบอาการผิด ปกติก่อนแรก.....	64
7	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามความเกี่ยวข้องกับ เด็ก.....	65
8	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอายุ.....	65
9	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ.....	66
10	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับการศึกษา.....	66
11	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอาชีพ.....	67
12	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามรายได้ของ ครอบครัว.....	67
13	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามรายจ่ายสำหรับ เด็กพิเศษเฉลี่ยต่อเดือน.....	68
14	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการได้รับความ ช่วยเหลือจากแหล่งต่างๆ	68
15	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามจำนวนชั่วโมงใน การดูแลเด็กพิเศษต่อวัน (วันจันทร์-วันศุกร์).....	69
16	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามจำนวนชั่วโมงใน การดูแลเด็กพิเศษต่อวัน (วันเสาร์-วันอาทิตย์).....	69

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
17	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามความคิดเห็นของสมาชิกในครอบครัวเกี่ยวกับวิธีการเลี้ยงดูเด็กพิเศษ.....	70
18	แสดงจำนวนและร้อยละและความสม่ำเสมอในการปฏิบัติของพฤติกรรม การเลี้ยงดูของผู้ปกครองต่อเด็กพิเศษก่อนวัยเรียนด้านการพัฒนาการด้าน ร่างกาย.....	71
19	แสดงความถี่ของเหตุผลของผู้ปกครองที่ไม่สามารถมีพฤติกรรมในการเลี้ยงดู เด็กพิเศษด้านการพัฒนาการด้านร่างกาย ทั้ง 10 ข้อ.....	72
20	แสดงความถี่ของการปฏิบัติของผู้ปกครองที่สามารถมีพฤติกรรมในการ เลี้ยงดูเด็กพิเศษด้านการพัฒนาการด้านร่างกาย ทั้ง 10 ข้อ.....	73
21	แสดงจำนวนและร้อยละและความสม่ำเสมอในการปฏิบัติของพฤติกรรม การเลี้ยงดูของผู้ปกครองต่อเด็กพิเศษก่อนวัยเรียนด้านการพัฒนาการด้าน อารมณ์.....	78
22	แสดงความถี่ของเหตุผลของผู้ปกครองที่ไม่สามารถมีพฤติกรรมในการเลี้ยงดู เด็กพิเศษด้านการพัฒนาการด้านอารมณ์ ทั้ง 10 ข้อ.....	79
23	แสดงความถี่ของการปฏิบัติของผู้ปกครองที่สามารถมีพฤติกรรมในการ เลี้ยงดูเด็กพิเศษด้านการพัฒนาการด้านอารมณ์ ทั้ง 10 ข้อ.....	82
24	แสดงจำนวนและร้อยละและความสม่ำเสมอในการปฏิบัติของพฤติกรรม การเลี้ยงดูของผู้ปกครองต่อเด็กพิเศษก่อนวัยเรียนด้านการพัฒนาการด้าน สังคม.....	85
25	แสดงความถี่ของเหตุผลของผู้ปกครองที่ไม่สามารถมีพฤติกรรมในการเลี้ยงดู เด็กพิเศษด้านการพัฒนาการด้านสังคม ทั้ง 10 ข้อ.....	86
26	แสดงความถี่ของการปฏิบัติของผู้ปกครองที่สามารถมีพฤติกรรมในการ เลี้ยงดูเด็กพิเศษด้านการพัฒนาการด้านสังคม ทั้ง 10 ข้อ.....	89
27	แสดงจำนวนและร้อยละและความสม่ำเสมอในการปฏิบัติของพฤติกรรม การเลี้ยงดูของผู้ปกครองต่อเด็กพิเศษก่อนวัยเรียนด้านการพัฒนาการด้าน สติปัญญา.....	92

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
28	แสดงความถี่ของเหตุผลของผู้ปกครองที่ไม่สามารถมีพฤติกรรมการเลี้ยงดู เด็กพิเศษด้านพัฒนาการด้านสติปัญญา ทั้ง 10 ข้อ.....	94
29	แสดงความถี่ของการปฏิบัติของผู้ปกครองที่สามารถมีพฤติกรรมการ เลี้ยงดูเด็กพิเศษด้านพัฒนาการด้านสติปัญญา ทั้ง 10 ข้อ.....	96

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
Pibulsongkram Rajabhat University

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ครอบครัวเป็นสถาบันทางสังคม สถาบันแรกที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาคุณภาพประชากรของสังคม พระรณทิพย์ ศิริวรรณบุญ (2540) กล่าวว่า การสร้างและพัฒนาครอบครัวตลอดรวมไปถึงการรักษาทำนุบำรุงครอบครัวด้วยความรัก ความเข้าใจให้เกิดความอบอุ่นกับสมาชิกในครอบครัว เป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งต่อการพัฒนาความมั่นคงในการสร้างและพัฒนาชาติบ้านเมือง เพราะประชากรที่มีคุณภาพจะมาจากครอบครัวที่มั่นคงเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งวราภรณ์ รักวิชัย (2540) ได้กล่าวว่า ผู้เป็นพ่อแม่ หรือผู้ปกครองต้องตระหนักถึงบทบาทของตนในการสร้างสมาชิกในครอบครัวให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพที่ดีที่สุดด้วย และสิ่งสำคัญพื้นฐานในการเสริมสร้างให้เด็กมีคุณภาพดีได้นั้น คือการตอบสนองความต้องการทางกายและทางใจให้แก่เด็ก เพื่อให้เกิดความรู้สึกที่อบอุ่น มั่นคง ปลอดภัย เพราะสิ่งเหล่านี้จะช่วยปูพื้นฐานให้เขาได้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพและมีสุขภาพจิตที่ดีควบคู่กันไป

เด็กก่อนวัยเรียน เป็นวัยทองของชีวิต เป็นวัยเริ่มต้นของการพัฒนาการทุกด้าน การอบรมเลี้ยงดูที่ถูกต้องรวมถึงการตอบสนองความต้องการจำเป็นต่างๆ เพื่อให้เขาพัฒนาทางกาย สมอง อารมณ์และสังคม ยังเป็นการส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้ประสบการณ์ชีวิต เพื่อพัฒนาความสามารถของตนเองในทุกๆ ด้านอีกด้วย

ในสังคมทั่วไปจะมีเด็กกลุ่มหนึ่งที่มีลักษณะเบี่ยงเบนไปจากเด็กปกติ โดยมีลักษณะบางอย่างที่ขาดหรือบกพร่องไป เด็กเหล่านี้เรียกว่า "เด็กพิเศษ" (Exceptional Children) หรือเด็กที่มีความต้องการพิเศษ (children with special needs) วารี ธีระจิตร (2541) ได้ให้ความหมายไว้ว่า หมายถึง เด็กปกติที่มีลักษณะทางกายภาพหรือพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปจากสภาพปกติทางร่างกาย สติปัญญา อารมณ์หรือสังคม ซึ่งความเบี่ยงเบนนี้ รุนแรงถึงขั้นกระทบกระเทือนต่อพัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็กด้วย เด็กพิเศษแต่ละประเภทจะมีลักษณะเฉพาะที่แสดงถึงความบกพร่องของตน และในความบกพร่องดังกล่าว อาจจะแสดงให้เห็นทั้งทางร่างกายและด้าน

พฤติกรรมอันส่งผลโดยตรงต่อจิตใจทั้งตัวเองและครอบครัว ดังนั้นผู้เป็นพ่อ แม่ หรือผู้ปกครอง จึงควรทำความเข้าใจถึงลักษณะความบกพร่องของเด็กพิเศษ ที่อยู่ในครอบครัว เพื่อที่จะได้ให้ความช่วยเหลืออย่างถูกต้องและถูกวิธีในการเลี้ยงดูเด็กพิเศษที่อยู่ในครอบครัวของตน เด็กพิเศษก่อนวัยเรียน ซึ่งส่วนมีชีวิตรวมอยู่ในสังคมทั่วไปหากเขาได้รับการช่วยเหลือในการเตรียมเพื่อพัฒนาตั้งแต่ระยะแรกเริ่มอย่างถูกวิธีและทันเวลา ให้มีความสามารถตามขีดศักยภาพที่เขาจะมีอยู่ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญาและภาษา รวมทั้งกระตุ้นในสิ่งที่เขายังบกพร่องอยู่ก็จะช่วยให้เด็กมีพัฒนาการไปในทิศทางที่พึงประสงค์ นอกจากนี้ยังเป็นการช่วยให้เด็กไม่ต้องทรมานกับปัญหาแทรกซ้อนอื่นๆ ที่มีสาเหตุจากการถูกปล่อยปละละเลย อันเนื่องมาจากผู้เลี้ยงดูขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง และยังเป็นการป้องกันปัญหาและโรคจิตเวชในเด็กอีกด้วย ไพพรรณ สดแสง (ม.ป.ป.) กล่าวว่า ไม่ว่าจะทางการแพทย์ จิตวิทยาและสังคมวิทยา นักวิชาการทั้งหลายเหล่านั้นต่างก็ยอมรับแล้วว่า การที่เด็กได้รับการเลี้ยงดูอย่างเอาใจใส่และได้มีการฝึกฝนอย่างถูกต้องตามขั้นตอนพัฒนาการของเด็กจากครอบครัว จะทำให้เด็กคนนั้นมีการเจริญเติบโตทางร่างกายที่ดี มีอารมณ์จิตใจ การรับรู้ เรียนรู้ มีสติปัญญาและการปรับตัวทางพฤติกรรมสังคมอย่างมีคุณภาพ และเต็มศักยภาพของเด็กแต่ละคน ไม่ว่าเด็กคนนั้นจะเป็นเด็กพิเศษประเภทใดก็ตาม

การเลี้ยงดู เด็กพิเศษที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองให้ความช่วยเหลือตั้งแต่ระยะแรกเริ่มจะช่วย ให้เด็กมีพัฒนาการไปในทางที่พึงประสงค์ อันเป็นการพัฒนาให้ดำเนินการไปตามแผนพัฒนาหลักสูตรการศึกษาพิเศษ วิชาการเตรียมเพื่อพัฒนาเด็กพิเศษระดับก่อนประถมศึกษา (หลักสูตรการศึกษาพิเศษ) นอกจากนี้คณะกรรมการสิทธิเยาวชน (2528) กล่าวว่า ยังเป็นการสร้างความผูกพันที่เป็นความสัมพันธ์บนพื้นฐานของความรัก ความเอื้ออาทร ความเสียสละ และการให้อภัย ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของครอบครัวไทย ทั้งนี้ พ่อ แม่หรือผู้ปกครองจึงจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจถึงลักษณะเฉพาะของความผิดปกติ หรือความบกพร่องของเด็ก ตลอดจนวิธีการให้ความช่วยเหลือที่ถูกวิธีด้วย มิฉะนั้นปัญหาหลายอย่างที่เกี่ยวกับเด็กพิเศษ ซึ่งเป็นสมาชิกคนหนึ่งของครอบครัว อาจทำให้เกิดความยุ่งยากในการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัวอันมีผลทำให้ครอบครัวไม่สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมั่นคง ขณะเดียวกันการที่หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน จะเข้าไปให้การช่วยเหลือ หรือให้คำแนะนำ ก็จำเป็นต้องเข้าใจถึงสภาพการเลี้ยงดู และปัญหาใน

การเลี้ยงดูเด็กพิเศษของครอบครัวเสียก่อน การให้ความช่วยเหลือจึงจะดำเนินไปได้อย่างถูกต้อง สอดคล้องกับนโยบาย และมาตรการด้านบริการของแผนพัฒนาการศึกษาพิเศษ (ด้านคนพิการ) ระยะที่ 8 (2540-2544) ของกระทรวงศึกษาธิการที่ได้จัดให้มีศูนย์หรือหน่วยงานบริการให้คำปรึกษาแนะนำวินิจฉัยความพิการ ตลอดจนช่วยเหลือระยะแรกเริ่มคนพิการทุกวัยและครอบครัว รวมทั้งส่งเสริมให้หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนมีส่วนร่วมในการจัดบริการฟื้นฟูสมรรถภาพสำหรับคนพิการโดยทั่วถึง ดังนั้น การแนะแนวหรือให้ความช่วยเหลือแก่พ่อแม่หรือผู้ปกครองของเด็กพิเศษที่มีความบกพร่องทางด้านต่างๆ นั้น จึงมีความสำคัญที่สังคมทั่วไปควรร่วมมือกันช่วยเหลือ ดูแลเอาใจใส่ และให้กำลังใจแก่พ่อแม่ ผู้ปกครอง ในการเลี้ยงดูเด็กของตนให้ดีขึ้น

การฟื้นฟูสภาพความพิการหรือการกระตุ้นพัฒนาการเด็กพิการนั้นถือเป็นรากฐานที่สำคัญที่สุด ที่จะนำไปสู่การพัฒนาในด้านต่างๆ ของเด็กพิเศษ เพราะถ้าเด็กมีสภาพความพิการที่ดีขึ้น มีความพร้อมในการเข้าโรงเรียน สามารถช่วยเหลือตนเองได้ตามศักยภาพ ไม่เป็นภาระกับครอบครัว โรงเรียน ก็จะส่งผลให้เด็กพิการสามารถดำรงชีวิตอย่างเป็นสุขเช่นคนทั่วไปในสังคม ดังนั้น พ่อแม่หรือผู้ปกครองจึงควรมีความรู้ความเข้าใจ ถึงวิธีการเลี้ยงดู และการช่วยเหลือเด็กอย่างต่อเนื่องและตระหนักถึงความสำคัญของการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กพิการ โดยเฉพาะวัยแรกเกิดถึงวัยก่อนเรียน ซึ่งเป็นช่วงที่การพัฒนาหรือการฟื้นฟูสภาพความพิการจะได้ผลดีที่สุด ทั้งนี้ยังจะช่วยให้เด็กเติบโตเป็นเด็กที่มีคุณภาพ ทั้งยังสามารถช่วยเหลือตนเองได้ตามศักยภาพอีกด้วย

ผู้วิจัยนอกจากจะมีหน้าที่เป็นอาจารย์ผู้สอนนักศึกษาโปรแกรมวิชาการศึกษาพิเศษแล้วยังทำหน้าที่ดูแลเกี่ยวกับชั้นเรียนสาธิตของศูนย์การศึกษาพิเศษในสังกัดคณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏพิบูลสงครามซึ่งเปิดรับเด็กพิเศษก่อนวัยเรียนทุกประเภทเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพ และเพื่อให้นักศึกษาในโปรแกรมวิชาการศึกษาพิเศษได้ฝึกประสบการณ์วิชาชีพของตน นอกจากนี้ผู้วิจัยยังให้บริการการให้คำปรึกษาแก่ผู้ปกครองที่มีบุตรหลานเป็นเด็กพิเศษทุกประเภทอีกด้วย จากหน้าที่ความรับผิดชอบดังกล่าวพบว่า มีเด็กพิเศษที่ผู้ปกครองมาขอคำปรึกษาจำนวนมากมีพัฒนาการในด้านต่างๆ ล่าช้ามาก ทั้งๆ ที่มีความบกพร่องอยู่ในระดับไม่รุนแรง จากเหตุผลดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาถึงสภาพและปัญหาการเลี้ยงดู รวมถึงความรู้ความเข้าใจของผู้ปกครองเกี่ยวกับเด็กพิเศษก่อนวัยเรียนที่อยู่ในครอบครัว โดยคาดหวังว่า ผลการศึกษาค้นคว้านี้จะช่วยให้ทราบ

ถึงสภาพปัญหาต่างๆ และสภาพการเลี้ยงดูเด็กพิเศษก่อนวัยเรียนของผู้ปกครองตามความเป็นจริง เพื่อจะได้เป็นข้อมูลในการจัดบริการให้ความช่วยเหลือฝึกอบรม และเสนอแนะแนวทางสู่การปฏิบัติ ที่เป็นไปได้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนเพื่อดำเนินการให้ความช่วยเหลือต่อไป และเหตุผลที่ผู้วิจัยเลือกศึกษาเฉพาะในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลกเพียงเขตเดียวเป็นกรณีศึกษา ก็เพื่อผลการศึกษาจะเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขการตระหนักสำนึกต่อการศึกษาวิจัย ครั้งต่อไปให้มีคุณภาพสูงขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเลี้ยงดูเด็กพิเศษก่อนวัยเรียนของผู้ปกครอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ผู้ปกครองเด็กพิเศษ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 60 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ปกครองเด็กพิเศษ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 30 คน

โดยวิธีเลือกแบบเจาะจง

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ เวลา

ตัวแปรตาม คือ พฤติกรรมการเลี้ยงดูเด็กพิเศษก่อนวัยเรียน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. พฤติกรรมการเลี้ยงดู หมายถึง วิธีการปฏิบัติของผู้ปกครองที่มีต่อเด็กพิเศษด้านการ พัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา

2. เด็กพิเศษก่อนวัยเรียน หมายถึง เด็กที่แพทย์วินิจฉัยว่าเป็นเด็กที่มีความบกพร่องทาง สติปัญญา เด็กออทิสติก และเด็กสมองพิการ ที่มีอายุตั้งแต่แรกเกิด - 6 ปี

3. ผู้ปกครอง หมายถึง พ่อ แม่ พี่น้อง ญาติ บุคคลอื่น ที่มีหน้าที่หลักในการเลี้ยงดูเด็ก พิเศษ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

4. เด็กออทิสติก หมายถึง เด็กที่มีความบกพร่องทางพัฒนาการด้านสังคม อารมณ์ การสื่อความหมายและจินตนาการ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบวิธีการเลี้ยงดูเด็กพิเศษก่อนวัยเรียนของผู้ปกครอง ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก
2. เพื่อเสนอแนะวิธีการเลี้ยงดูเด็กพิเศษก่อนวัยเรียนที่ดีและถูกต้องแก่ผู้ปกครอง
3. นำมาเป็นแนวทางในการจัดการศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิษณุโลก
Pibulsongkram Rajabhat University

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเรื่องนี้ เป็นการศึกษาพฤติกรรมการเลี้ยงดูเด็กพิเศษก่อนวัยเรียน ของผู้ปกครอง :
กรณีศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้เรียง
ลำดับดังนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียน
 - 1.1 ความหมายของการเลี้ยงดูเด็ก
 - 1.2 ความสำคัญของการเลี้ยงดูเด็ก
 - 1.3 หลักการเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียน
2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเด็กพิเศษ
 - 2.1 ความหมายของเด็กพิเศษ
 - 2.2 ประเภทของเด็กพิเศษ
 - 2.3 ลักษณะของเด็กพิเศษ
 - 2.4 หลักการเลี้ยงดูเด็กพิเศษ
3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงดูที่ส่งเสริมพัฒนาการเด็ก
 - 3.1 การเลี้ยงดูเด็กทางด้านร่างกาย
 - 3.2 การเลี้ยงดูเด็กทางด้านอารมณ์
 - 3.3 การเลี้ยงดูเด็กทางด้านสังคม
 - 3.4 การเลี้ยงดูเด็กทางด้านสติปัญญา
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียน
 - 1.1 ความหมายของการเลี้ยงดูเด็ก

นิภา ทองไทย (2525) ได้ให้ความหมายของการอบรมเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียนว่า หมายถึง การให้ความเอาใจใส่ดูแลต่อเด็กก่อนวัยเรียนในด้านต่าง ๆ ดังนี้คือ

1. ด้านโภชนาการ ได้แก่ การให้นมแก่ทารก การให้อาหารแก่เด็กเล็ก และการให้อาหารเสริมแก่ทารกและเด็กเล็ก
2. การป้องกันรักษาโรคเด็กและการบำรุงรักษาฟัน
3. การรักษาความสะอาดทางร่างกายและเครื่องนุ่งห่มสำหรับเด็ก
4. การส่งเสริมพัฒนาการในด้านต่างๆ ของเด็กก่อนวัยเรียน ได้แก่ พัฒนาการทางด้านร่างกาย ภาษา อารมณ์ สังคม สติปัญญา บุคลิกภาพ และการฝึกหัดให้เด็กมีความรับผิดชอบพึ่งตนเองได้และมีระเบียบวินัย

ศรีสกุล จารุจินดา (2528) กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดูเด็กแบ่งออกเป็น 2 ทางคือ

1. การอบรมเลี้ยงดูเด็กทางกาย หมายถึง การให้อาหารที่มีคุณค่าและเพียงพอกับความ ต้องการของร่างกาย การดูแลสุขภาพทางกายของเด็กให้แข็งแรงสมบูรณ์ การระมัดระวังอุบัติเหตุ
2. การอบรมเลี้ยงดูทางใจ หมายถึง การให้ความรักความเอาใจใส่ การเลี้ยงดูเด็กด้วยท่าทีที่นุ่มนวล การเลี้ยงดูที่ไม่ตามใจหรือไม่เข้มงวดจนเกินไป

ดวงเดือน พันธุมนาวินและคณะ (2528) ได้อธิบายความหมายของการเลี้ยงดูไว้ว่า หมายถึงการมีผู้ใกล้ชิดเด็กมีการติดต่อเกี่ยวกับเด็กทั้งทางด้านคำพูดและการกระทำ ซึ่งเป็นการสื่อความหมายต่อเด็กทั้งทางด้านความรู้สึกและอารมณ์ของผู้กระทำ ตลอดจนเป็นทางให้ผู้เลี้ยงดูสามารถจะให้รางวัลและลงโทษเด็กได้ นอกจากนั้นยังเป็นโอกาสให้เด็กดูแบบอย่างของการกระทำของผู้เลี้ยงดูตนด้วย พุทธทาสภิกขุ (2531, อ้างถึงใน กันยา ลุมพิกานนท์, 2533) กล่าวว่าเด็กเป็นผู้สร้างโลกในอนาคต ถ้าเด็กของเราเป็นอย่างไร โลกในอนาคตจะเป็นอย่างนั้น ฉะนั้นเราสร้างโลกในอนาคตโดยการสร้างเด็กหรือผ่านทางเด็กแล้วเด็กจะเป็นผู้สร้างโลก จงสร้างเด็กให้ดีให้เหมาะสมสำหรับที่จะไปสร้างโลกให้ถูกต้องงดงาม การสร้างเด็กให้เจริญเติบโตทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต จำเป็นต้องอาศัยวิธีการอบรมเลี้ยงดูและดำเนินมาตั้งแต่เด็กละเลาะต่อเนื่องไปเรื่อยๆ

รติชน พิริยสดี (2543) กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดู สามารถแบ่งความหมายออกเป็น 2 ส่วน คือ การอบรมและการเลี้ยงดู

การอบรม หมายถึงการแนะนำสั่งสอนให้ความรู้ ให้แนวคิดแนวปฏิบัติถ่ายทอดบุคลิกภาพ ค่านิยม ตลอดจนการทำตัวเป็นตัวอย่างในเรื่องต่างๆ ให้เด็กมีลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์

การเลี้ยงดู หมายถึง การดูแลในเรื่องอาหาร ดูแลสุขภาพ ดูแลความเป็นอยู่ เพื่อสนองความต้องการของเด็ก เลี้ยงดูส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนาการทั้งปวงทางกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาตามวัยอันเหมาะสม

การอบรมเลี้ยงดู จึงหมายรวมถึง การแนะนำสั่งสอน เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็ก เลี้ยงดูส่งเสริมให้เด็กได้มีพัฒนาการครบทั้ง 4 ด้าน

จากความหมายของการเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียน ดังกล่าว สรุปได้ว่าการเลี้ยงดูหมายถึง การให้ความเอาใจใส่ดูแลต่อเด็ก ทั้งด้านสุขภาพกายและสุขภาพใจ ให้มีความแข็งแรงสมบูรณ์และตอบสนองต่อความต้องการของเด็ก รวมถึงส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาที่เหมาะสมทุกด้าน

1.2 ความสำคัญของการเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียน

กันยา ลุมพิกานนท์ (2533) กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดูเด็กให้มีพัฒนาการก้าวไปเป็นลำดับเป็นสิ่งสำคัญมาก โดยเฉพาะเด็กในช่วงตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 6 ขวบ หากการอบรมเลี้ยงดูเป็นไปตามขั้นตอนที่ถูกต้องและเหมาะสม ก็จะส่งเสริมให้เด็กมีการพัฒนาการขึ้นเรื่อยๆ แต่ถ้าเด็กได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบขาดๆ เกินๆ ก็จะมีผลเสียต่อพัฒนาการของเด็กเช่นเดียวกัน ดังนั้นการอบรมเลี้ยงดูเด็กระยะตั้งแต่แรกเกิดถึง 6 ขวบนี้ ผู้เลี้ยงดูควรให้ความรัก ความเอาใจใส่ ส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการทุกด้าน และตอบสนองต่อความต้องการของเด็กอย่างเหมาะสม

ศิริพร กัญชนะ (2539) กล่าวว่า เด็กที่มีคุณภาพ คือเด็กที่มีการเจริญเติบโตสมวัย พัฒนาการสมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย สติปัญญา จิตใจอารมณ์และสังคม พ่อแม่และครอบครัว คือบุคคลที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการอบรมเลี้ยงดูและสร้างเสริมประสบการณ์ต่างๆ ให้แก่เด็กในช่วงอายุนี้โดยให้ความรัก ความเอาใจใส่เลี้ยงดูอย่างใกล้ชิด เพราะความรักความใกล้ชิดของพ่อแม่ที่มีต่อลูกจะทำให้ลูกมีจิตใจอ่อนโยน มีบุคลิกภาพที่ดี นอกจากนี้ครอบครัวที่อบอุ่นมีเมตตา มีเหตุผล จะทำให้ลูกเกิดความปลอดภัยซึ่งทุกคนในครอบครัวก็ต้องเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็ก

วราภรณ์ รักวิจัย (2540) กล่าวว่าคุณภาพและประสิทธิภาพของคนขึ้นอยู่กับการพัฒนาการของแต่ละคนตามวัยต่าง ๆ โดยเฉพาะบุคคลในวัยทำงานจะมีคุณภาพประสิทธิภาพเท่าใดก็ขึ้นอยู่กับการเรียนรู้การฝึกฝนประสบการณ์ที่ต่อเนื่องกันตั้งแต่แรกเกิดถึงวัยปัจจุบัน ดังนั้นมนุษย์จึงควรได้รับการพัฒนาที่ดีตั้งแต่วัยแรกเกิด

รติชน พืชมงคล (2543) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการเลี้ยงดูเด็กว่า เด็กเป็นทรัพยากรที่มีค่า มีสิทธิที่จะได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวอย่างเหมาะสม เพราะเป็นวัยที่มีความสำคัญต่อการวางรากฐานของชีวิตให้เจริญเติบโตเป็นประชากรที่มีคุณภาพสมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญา เพื่อเป็นตัวแทนของผู้ใหญ่ที่จะนำประเทศชาติให้พัฒนาเจริญก้าวหน้าต่อไป

จากความสำคัญของการเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียนดังกล่าว สรุปได้ว่า การเลี้ยงดูเด็กให้เจริญเติบโตเป็นบุคคลที่มีคุณภาพ ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญา มีค่า และมีความสุข สามารถทำประโยชน์ให้แก่สังคม และประเทศชาติได้นั้น จำเป็นต้องอาศัยการเลี้ยงดูที่มีคุณภาพจากพ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดู นอกจากนั้นยังแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของพ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดูที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการของเด็กอีกด้วย

1.3 หลักการเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียน

จินตนา หมู่มิ่ง (2525) ได้กล่าวถึงหลักการอบรมเลี้ยงดูเด็กไว้ว่า เด็กวัย 2-6 ปี ซึ่งเป็นวัยก่อนเข้าเรียนต้องมีความเจริญเติบโตในด้านต่างๆ อย่างเหมาะสมกับวัยพร้อมกันไป ดังนี้

1. ด้านร่างกาย ส่งเสริมความเจริญเติบโต ความแข็งแรงของร่างกาย ปลูกฝังสุขภาพอนามัย ฝึกกิจนิสัย และสุขนิสัยที่ดี ให้อารมณ์ความสะอาด รู้จักเลือกรับประทานอาหารที่เป็นประโยชน์และเป็นเวลา ตลอดจนการใช้ห้องน้ำห้องส้วมให้ถูกต้อง ฝึกให้เล่นและออกกำลังกายเพื่อบริหารกล้ามเนื้อส่วนต่างๆ ทั้งรู้จักพักผ่อนหย่อนใจที่ถูกต้อง

2. ด้านจิตใจและอารมณ์ ปลูกฝังให้รู้จักควบคุมอารมณ์ มีเหตุผล ไม่อุนเฉียว เอาแต่ใจตนเอง ไม่โกรธง่ายและมีจิตใจร่าเริงแจ่มใส มีจิตใจเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่เห็นแก่ตัว ซื่อสัตย์ มีสัมมาคารวะ กตัญญูตบเทวี เคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่และมีความเชื่อในคำสอนของศาสนา

3. ด้านสังคม ปลุกฝังให้เด็กรู้จักปฏิบัติตนต่อหมู่คณะ กล้าแสดงออกด้วยตนเอง ในทางที่ถูกที่ควร รู้จักการเล่น การทำงานร่วมกับผู้อื่น เคารพสิทธิและหน้าที่ ตลอดจนมีความรับผิดชอบ ฝึกให้รู้จักการรับและการให้ เพื่อให้ติดเป็นนิสัยที่ดี พร้อมทั้งจะปรับตัวเข้ากับสังคม และสิ่งแวดล้อม ตลอดจนสามารถอยู่ร่วมในสังคมได้เป็นอย่างดี

นิตยา ครุภักดี (2531, อ้างถึงใน รติชน พริยสร์, 2543) กล่าวว่า การมีชีวิตของเด็กขึ้นอยู่กับ การเลี้ยงดูของผู้ใหญ่ วิธีการเลี้ยงดูมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับภาวะสุขภาพและการพัฒนาความสามารถของเด็ก เพราะเด็กแต่ละคนจะมีจุดเด่น จุดด้อย และอารมณ์แตกต่างกัน และแม้ในเด็กคนเดิมเมื่อเวลาเปลี่ยนไป นอกจากขนาดตัวและรูปร่างจะเปลี่ยนไปแล้ว ยังมีการเปลี่ยนแปลงในเรื่องการรับรู้ ความคิดอ่านและการแสดงออกอีกด้วย เด็กจะเติบโตขึ้นอย่างมีคุณภาพชีวิต ครอบคลุมทุกด้าน ทั้งด้านร่างกายและจิตใจ อารมณ์ สติปัญญา และสังคม ก็ด้วยการอบรมเลี้ยงดูอย่างเหมาะสม มีเหตุผล ด้วยความรักและเอาใจใส่อย่างสม่ำเสมอ จากพ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดู ตลอดจนได้รับการตอบสนองความต้องการที่เหมาะสมกับวัยและระดับพัฒนาการของเด็ก ทั้งนี้พ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดูจึงต้องปรับวิธีการเลี้ยงดูให้สอดคล้องกับธรรมชาติของเด็กด้วย

คณะกรรมการจัดทำคู่มือพ่อแม่สำหรับการอบรมเลี้ยงดูเด็ก (2539) ได้กล่าวถึงลักษณะพฤติกรรมของเด็กแรกเกิดถึง 6 ปี และข้อควรปฏิบัติของพ่อแม่

1. ลักษณะพฤติกรรมของเด็กแรกเกิดถึง 6 ปี และการปฏิบัติของพ่อแม่ มีดังนี้

1.1 เด็กแรกเกิดถึง 3 เดือน

- เด็กอายุ 3 เดือน มักจะหลับนานครั้งละ 3-4 ชั่วโมง แต่บางคนไม่ค่อยนอน ร้องกวน เด็กเรียนรู้ได้ตั้งแต่แรกเกิด มองเห็นในระยะใกล้ ได้ยินเสียง รับรู้รส กลิ่น และสัมผัส
- เวลาให้ลูกกินนม แม่จะต้องข้มลูกไว้แนบอก สบตาลูก พูดคุย

1.2 เด็กอายุ 4-6 เดือน

- เริ่มจำหน้าพ่อแม่ได้
- คืบ คว้า หยาย คืบได้
- ยิ้มแย้ม ส่งเสียงโต้ตอบและหัวเราะ

1.3 เด็กอายุ 6 เดือนถึง 1 ปี

- เริ่มนั่ง คลาน ตั้งไข่
- ชอบใช้ปากดูด อดสิ่งต่าง เช่นนิ้วมือ ของเล่นและอาหาร
- หัดใช้มือและนิ้วหยิบจับ
- ชอบเลียนเสียง ชอบฟัง และหัดพูด
- รู้จักรักพ่อแม่และอยากอยู่ใกล้ๆ
- ร้องไห้เมื่อมีคนแปลกหน้าเข้ามา

1.4 เด็กอายุ 1 ปี ถึง 1 ปี 6 เดือน

- เด็กวัยนี้กลัวที่จะอยู่คนเดียว กลัวความมืด กลัวคนแปลกหน้า ดังนั้นพ่อแม่ไม่ควร

หมู่ หรือลงโทษโดยให้เด็กอยู่คนเดียว

1.5 เด็กอายุ 1 ปี 6 เดือนถึง 2 ปี

- เป็นวัยชอบอิสระและเอาใจตนเองเป็นที่ตั้ง พ่อแม่ต้องสอนให้ลูกรู้จักฟังตนเอง ให้กำลังใจ ชมเชย ถ้าหากล้มก็ปล่อยให้ลุกขึ้นมาเอง เป็นวัยชอบเลียนแบบ การดูโทรทัศน์พ่อแม่ควร จะอยู่ด้วย และควรเลือกรายการที่เหมาะสม ไม่ก้าวร้าว ไม่น่ากลัวมากเกินไป สอนสิ่งที่ถูกต้อง แก่ลูก

1.6 เด็กอายุ 2 ปีถึง 3 ปี

- เป็นวัยต่อต้าน เด็กจะช่วยตนเองได้หลายอย่าง กินข้าวได้เอง ช่างจำ ชอบเล่นกับเพื่อน แต่อาจจะทะเลาะกันบ้าง พ่อแม่จึงควรสอนลูกให้รู้จักปรองดองกับคนอื่น ๆ และให้โอกาสลูก ได้เล่นกับเด็กอื่นบ่อยๆ แต่ต้องคอยดูแลอยู่ด้วย

1.7 เด็กอายุ 3 ปี ถึง 4 ปี

- วัยนี้ชอบเอาแต่ใจตนเอง จะขัดใจไม่ค่อยได้ เริ่มเข้าใจภาษาและเหตุผลง่ายๆ ได้ ดี คือให้หัดสังเกตและเรียนรู้จากการกระทำ เช่น ให้เด็กเล่นกับเพื่อนบ่อยๆ เด็กจะเรียนรู้การอยู่ร่วมกับผู้อื่นและจะเริ่มให้ของเล่นแก่เพื่อนเล่นบ้าง

1.8 เด็กอายุ 4 ถึง 5 ปี

- เป็นวัยนักคิด นักสร้างสรรค์ มีจินตนาการมาก อยากรู้อยากเห็น ช่างจำ ช่วยตนเองได้มากขึ้น ควรปล่อยให้ลูกช่วยตนเองบ้าง เช่น อาบน้ำ ล้างหน้า แปรงฟัน ถ้าอยู่ในโรงเรียน หรือ ศูนย์พัฒนาเด็กจะช่วยตนเองได้มากขึ้น เด็กจะมีโอกาสเรียนรู้ได้หลากหลาย

1.9 เด็กอายุ 5 ถึง 6 ปี

- เป็นวัยที่ทำกิจวัตรประจำวันได้เอง เช่น ดูแลทำความสะอาด ปัสสาวะ อุจจาระได้ ติดกระดุมเสื้อได้ เด็กวัยนี้เป็นวัยกำลังซน การป้องกันอุบัติเหตุจึงสำคัญ เด็กวัยนี้ควรได้รับการสนับสนุนให้เล่นกับเด็กอื่นๆ และเตรียมความพร้อมสำหรับการเข้าโรงเรียนต่อไป

2. ข้อควรปฏิบัติของพ่อแม่ในการเสริมสร้างลูกให้ดีและเก่ง ดังนี้

2.1 ช่วงอายุแรกเกิดถึง 1 ปี

2.1.1 เลี้ยงดูลูกอย่างใกล้ชิด ด้วยความรัก เข้าใจ มีเมตตา มีเหตุผล

2.1.2 ทุกคนในครอบครัว ปฏิบัติต่อเด็กอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเด็กจะไม่สับสน

2.1.3 ให้กำลังใจ ชมเชย แสดงความสนใจ เมื่อลูกพยายามหรือทำสิ่งที่ดี

2.1.4 แนะนำ สั่งสอน แก้ไข เมื่อลูกทำผิดด้วยเหตุผล และแนะนำที่ถูกต้องให้ไม่ละเลยหรือ

ผลัดเวลา

2.1.5 สอนเด็กให้มีค่านิยม และวัฒนธรรมที่ดี เช่น การไหว้ การมีระเบียบวินัย การรักษาสีหน้าผาก อาจเริ่มจากการเล่านิทาน ร้องเพลงกล่อมลูก เล่นดนตรี

2.1.6 กระทำตนให้เป็นตัวอย่างที่ดี ไม่พูดปด ไม่ทำร้ายผู้อื่น รู้จักการรับและการให้ การรอคอย รู้จักขอบคุณและขอโทษ

2.1.7 เลี้ยงลูกเพื่อสร้างเสริมพัฒนาการ เด็กแต่ละคนอาจเร็วหรือช้าแตกต่างกัน เมื่อถึงอายุที่ควรทำได้แต่ลูกยังทำไม่ได้ พ่อแม่ควรให้โอกาสโดยฝึกให้ก่อน ถ้าทำไม่ได้ควรปรึกษาหมอ

2.2 ช่วงอายุ 1 ปี ถึง 3 ปี คือ

2.2.1 ตอบคำถามลูกด้วยความอดทน และจริงใจที่สุดเท่าที่จะทำได้

2.2.2 ยอมรับถ้าบ้านที่จะรกรุงรัง จากการเล่นของลูกบ้าง ควรจัดมุมที่เล่นได้อย่างอิสระ

- 2.2.3 แสดงความรักด้วยการโอบกอดสัมผัสลูกบ่อยๆ และหาเวลาอยู่กับลูกให้มาก
- 2.2.4 ให้โอกาสลูกช่วยเหลือตัวเอง ตามความสามารถของลูก
- 2.2.5 พาลูกไปเที่ยวนอกบ้านพร้อมครอบครัว พาลูกชมสถานที่สำคัญพักผ่อนพร้อมกับ

ครอบครัว

- 2.2.6 ให้ลูกมีโอกาสได้เล่นกับเพื่อนๆ วัยเดียวกัน
- 2.2.7 ไม่เปรียบเทียบลูกในทางไม่ดีกับเด็กวัยอื่นๆ เยาะเย้ยหรือประชด
- 2.2.8 ไม่ลงโทษลูกโดยวิธีการทำร้ายร่างกาย หรือพูดว่าไม่รักหรือทอดทิ้ง
- 2.2.9 หาของเล่นที่เหมาะสมตามวัยให้ลูกเล่น
- 2.2.10 อ่านหนังสือให้ลูกฟังเป็นประจำเพื่อสอนลูกให้รักการอ่าน
- 2.2.11 พ่อแม่ควรดูโทรทัศน์พร้อมลูกและสอนในสิ่งที่เห็นจริงไปด้วย
- 2.2.12 ให้โอกาสลูกตัดสินใจด้วยตนเองบ้าง

นอกจากนี้ยังกล่าวถึงความรักของพ่อแม่ที่มีต่อลูกในช่วงแรกเกิดถึง 5 ปี ไว้ดังนี้

1. แรกเกิด - 1 ปี ควรแสดงต่อลูกดังนี้
 - 1.1 ให้เวลาดูแลเอาใจใส่ กอดสัมผัสด้วยความอ่อนโยน
 - 1.2 เล่นกับลูก
 - 1.3 พูดคุยโต้ตอบ
 - 1.4 เลี้ยงดูลูกให้อิ่ม นอนหลับ ดูแลเรื่องความสะอาดและความปลอดภัย
 - 1.5 สังเกต เพื่อรับรู้จักและเข้าใจลูก
2. เด็กอายุ 1 ปีขึ้นไป ควรแสดงต่อลูก ดังนี้

2.1 ต้องการพ่อแม่ดูแล เอาใจใส่ กอดสัมผัส พูดคุยและเล่นกับลูก แต่เด็กต้องการอิสระมากขึ้น พ่อแม่ควรให้ลูกทำอะไรด้วยตนเอง เช่น ดึงข้าวเอง โดยพ่อแม่ชมเชยให้กำลังใจ

2.2 เด็กวัยนี้จะดื้อและซนเพราะเด็กเริ่มพูดเป็น เถียงเป็น พ่อแม่จะต้องยอมรับเข้าใจ และสอนอย่างใจเย็น ไม่ใช้อารมณ์กับลูก

2.3 พ่อจะต้องมีบทบาทมากขึ้น เช่น ดูแลกิจวัตรประจำวัน เล่นกับลูก เล่านิทานให้ลูก ฟัง เพราะพ่อมีบทบาทที่จะทำให้ลูกเข้มแข็ง มั่นใจในตนเอง

2.4 ลูกที่มีทั้งพ่อแม่ที่รัก ดูแล เอาใจใส่ จะเติบโตมีพัฒนาการสมบูรณ์มากกว่าลูกที่มีแต่แม่หรือพ่อดูแลตามลำพัง

จากหลักการเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียน ดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าพ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดูเด็กจะต้องมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กแรกเกิดถึง 6 ปี โดยผู้ใหญ่ต้องช่วยจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อประโยชน์ และส่งเสริมเด็กให้สามารถใช้กลไกของตนได้ตามธรรมชาติ มีจิตวิทยาขั้นพื้นฐานอย่างง่าย ๆ ใช้วิธีการสอนและฝึกอบรมบูรณาการไปในชีวิตประจำวัน และต้องมีความเข้าใจหรือรับรู้ถึงวิธีการปฏิบัติต่อเด็กในแต่ละช่วงอายุได้อย่างเหมาะสม ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เด็กจึงจะเกิดการพัฒนาการในด้านต่างๆ ได้ตามวัย

2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเด็กพิเศษ

2.1 ความหมายของเด็กพิเศษ

สุชา จันทรโสม (2525) ได้ให้ความหมายเด็กพิเศษว่า หมายถึง เด็กที่มีความเจริญเติบโตและพัฒนาการในด้านต่าง ๆ แตกต่างไปจากเด็กปกติอย่างเห็นได้ชัด ด้านที่แตกต่างกันมีดังนี้ คือ

1. ด้านร่างกาย (Physically)
2. ด้านสังคม (Socially)
3. ด้านอารมณ์ (Emotionally)
4. ด้านสติปัญญา (Intellectually)

เคิร์ก (Kirk อ้างใน วงศ์ศิริ ภูพันธ์ศรี 2529) ได้ให้ความหมายว่า เด็กพิเศษ หมายถึง เด็กที่มีลักษณะเบี่ยงเบนไปจากเด็กปกติทั่วไปในด้านต่างๆ ดังนี้

1. ลักษณะของสมอง (Mental Characteristics)
2. ความสามารถในการสัมผัส (Sensory Ability)
3. ลักษณะของร่างกาย (Physical Characteristics)
4. พฤติกรรมทางสังคมหรืออารมณ์ (Social or Emotion Behavior)
5. ความสามารถในการสื่อสาร (Communication Ability)
6. ความบกพร่องหลายๆ ด้าน (Multiple Handicaps)

วารี ธีระจิตร (2541) กล่าวว่า เด็กพิเศษ หมายถึง เด็กปกติที่มีลักษณะทางกายภาพหรือพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปจากสภาพปกติทางร่างกาย สติปัญญา อารมณ์หรือสังคม ซึ่งความเบี่ยงเบนนี้รุนแรงถึงขั้นกระทบกระเทือนต่อพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็ก

จากความหมายดังกล่าว สรุปได้ว่า เด็กพิเศษ หมายถึง เด็กที่มีสภาพร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา แตกต่างไปจากเด็กปกติ อันมีผลทำให้การพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ไม่พัฒนาไปตามวัยหรือมีความล่าช้ากว่าเด็กปกติ จึงจำเป็นต้องได้รับการเลี้ยงดูที่แตกต่างไปจากเด็กปกติทั่วไปในบางเรื่อง

2.2 ประเภทของเด็กพิเศษ

คณะกรรมการคัดเลือกและจำแนกความพิการเพื่อการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดบุคคลที่มีความบกพร่องไว้ 9 ประเภท ดังนี้

- 2.2.1 บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเห็น
- 2.2.2 บุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน
- 2.2.3 บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
- 2.2.4 บุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกาย หรือสุขภาพ
- 2.2.5 บุคคลที่มีปัญหาทางการเรียนรู้
- 2.2.6 บุคคลที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา
- 2.2.7 บุคคลที่มีปัญหาทางพฤติกรรมและอารมณ์
- 2.2.8 บุคคลออทิสติก
- 2.2.9 บุคคลพิการซ้อน

2.3 ลักษณะของเด็กพิเศษที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

- 2.3.1 เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา (เด็กกลุ่มอาการดาวน์) หรือ Down Syndrome)

โรงพยาบาลราชานุกูล กรมสุขภาพจิต (2543) กล่าวถึงลักษณะของเด็กดาวน์ว่า เด็กกลุ่มอาการดาวน์ก็คล้ายกับเด็กอื่น ๆ บิดามารดามักจะได้รับคำบอกเล่าจากสูติแพทย์ หรือกุมารแพทย์ตั้งแต่แรกเกิดแล้วว่าบุตรของตนเป็นกลุ่มของอาการดาวน์ ถ้าสังเกตจะพบว่าลักษณะของเด็กกลุ่มอาการดาวน์นี้ โดยทั่วไปจะคล้ายคลึงกัน คือ น้ำหนักแรกเกิดน้อย ความยาวของลำตัวจะสั้นกว่าปกติ เมื่ออายุมากขึ้นจึงมักเตี้ย ศีรษะเล็ก หายทอยแบนราบ หน้าแบน ตั้งจูมูกแบน ตาเฉียงขึ้น ขอบหนังตาบนยื่นมาจรดบริเวณหัวตา ใบหูเล็กและอยู่ต่ำ ภูเข้านอกจะตึบกว่าปกติ เพดานปากโค้งงอ ขากรรไกรบนไม่เจริญเติบโต ทำให้ช่องปากแคบ ลิ้นยื่น ฟันขึ้นช้า และไม่เป็นระเบียบ คอสั้น ผิวหนังด้านหลังคอค่อนข้างหนา สะดือจุน มีอาการท้องผูกได้บ่อย มือแบนกว้าง นิ้วมือสั้น นิ้วก้อยโค้งงอ เนื่องจากกระดูกข้อกลางมีขนาดเล็ก (ในบางรายการกระดูกข้อมืออาจหายไปเลย ทำให้นิ้วก้อยมีเพียงข้อเดียวเท่านั้น เส้นลายมือตัดขวาง ช่องระหว่างนิ้วเท้าที่ 1 และ 2 กว้าง และมีร่องลึกจากช่องนี้พาดไปบนฝ่าเท้า กล้ามเนื้ออ่อนนุ่ม อารมณ์ดีเลี้ยงง่าย อุปนิสัยร่าเริง และเป็นมิตร และจะมีปัญหาในการใช้ภาษาและการพูด มักพูดช้า และพูดไม่ชัด และมีการทำงานของกล้ามเนื้อในปากผิดปกติเนื่องจากมีกล้ามเนื้ออ่อนนุ่ม อวัยวะเพศมักเจริญเติบโตไม่เต็มที่ทั้งในชายและหญิง ในชายจะเป็นหมัน เพราะผลิตสเปิร์มไม่ได้ และมักไม่มีกิจกรรมทางเพศ ระดับสติปัญญาอยู่ในเกณฑ์ปัญญาอ่อนระดับปานกลางถึงรุนแรง แต่ถ้าได้รับการส่งเสริมพัฒนาการจะทำให้มีระดับสติปัญญาอยู่ในเกณฑ์ปัญญาอ่อน ระดับเล็กน้อยถึงปานกลาง และระดับสติปัญญามีแนวโน้มลดลงเมื่ออายุมากขึ้น

จากลักษณะของเด็กดาวน์ดังกล่าว สรุปได้ว่า เป็นเด็กที่มีพัฒนาการล่าช้า ร่างกายไม่เจริญเติบโตเท่าที่ควร พูดช้าและเรียนรู้ช้า ดังนั้น หากได้รับการเลี้ยงดูหรือช่วยเหลือ และคำแนะนำที่ถูกต้องในช่วงแรกของชีวิตจะสามารถพัฒนาขึ้นได้

2.3.2 เด็กออทิสติก

หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักนิเทศก์และพัฒนามาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2544) กล่าวถึงเด็กออทิสติกว่า เด็กออทิสติก เป็นเด็กที่มีความผิดปกติทางด้านการพัฒนาการเกี่ยวกับสังคม อารมณ์ และสื่อภาษา อย่างรุนแรง อาจมี หรือไม่มีปัญญาอ่อนร่วม

ด้วย มีสาเหตุความบกพร่องทางระบบชีววิทยาของร่างกาย รวมถึงความผิดปกติในสมอง ความผิดปกติของระบบประสาท

สังเกตได้จากพฤติกรรม ต่อไปนี้

1. แสดงท่าทางคล้ายเด็กหูหนวก นั่นคือ ไม่แสดงปฏิกิริยาต่อเสียงที่ได้ยิน
2. มีปัญหาในการเล่น หรือการแสดงปฏิสัมพันธ์กับเด็กอื่น
3. ต่อต้านการเรียนรู้หนังสือ
4. ไม่กลัวสิ่งที่เป็นอันตราย
5. แสดงพฤติกรรมในลักษณะเดิมซ้ำ ๆ กัน เป็นต้น

เพ็ญแข ลิ้มศิลา (2545) ได้กล่าวถึง ลักษณะของเด็กออทิสติก ว่ามีพัฒนาการล่าช้าด้านสังคม การสื่อความหมายและจินตนาการ แสดงให้เห็นได้โดย การมีพฤติกรรมที่ผิดปกติไปจากเด็กในวัยเดียวกัน เช่น การแยกตัวอยู่โดยลำพังในโลกของตัวเอง เหมือนกับมีกำแพงที่มองไม่เห็นมากัน ตัวเด็กเหล่านี้ออกจากสังคมรอบด้าน ทำให้เด็กขาดการรับรู้จนไม่สามารถเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมรอบตัว เหมือนเด็กทั่วไปในวัยเดียวกัน ไม่สามารถสื่อความหมายกับบุคคลรอบข้าง เมื่อถึงวัยที่ควรจะพูดก็พูดไม่ได้ ทั้ง ๆ ที่หูไม่หนวก แต่อาจจะพูดเลียนแบบเป็นคำ ๆ ได้ โดยไม่รู้ความหมายในระยะแรก ต่อมาก็เริ่มพูดภาษาตนเองที่มนุษย์ฟังไม่เข้าใจ

เด็กไม่สามารถเข้าใจคำสั่งง่าย ๆ ได้ เล่นกับใครไม่เป็น เล่นของเล่นไม่เป็น เนื่องจากขาดจินตนาการ และมีพฤติกรรมซ้ำ ๆ บางอย่าง ทั้งการกระทำและความคิด อาการดังกล่าวบางอย่างอาจจะปรากฏให้เห็นได้ตั้งแต่ในขวบปีแรก และจะพบอาการตามข้อข้างต้นอย่างชัดเจน เมื่อเด็กมีอายุ 18 เดือนขึ้นไป ถ้ามีการประเมินอย่างละเอียดเกี่ยวกับความล่าช้า และผิดปกติของพัฒนาการด้านสังคม การสื่อความหมาย และพฤติกรรมต่าง ๆ ของเด็ก ก็จะสามารถวินิจฉัยว่าเป็น "เด็กออทิสติก" หรือ โรคออทิสซึมได้

จากลักษณะของเด็กออทิสติกดังกล่าว สรุปได้ว่า เด็กออทิสติกเป็นเด็กที่มีความบกพร่องทางพัฒนาการด้านสังคม อารมณ์ การสื่อความหมายและจินตนาการ ทำให้พัฒนาการด้านดังกล่าวมีความล่าช้าและอาจมีหรือไม่มีปัญญาอ่อนร่วมด้วย

2.3.3 เด็กสมองพิการ

เด็กสมองพิการเป็นเด็กพิเศษที่จัดอยู่ในกลุ่มเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือสุขภาพ เรียกกันโดยทั่วไปว่า "ซีพี" ย่อมาจากคำว่า ซีรีบราลพัลซีย์ (Cerebral Palsy : CP) หรือ อัมพาตทางสมอง เป็นความบกพร่องที่เกิดจากกล้ามเนื้อและกระดูก

ผดุง อารยะวิญญู (2538) กล่าวว่า เด็กที่เป็นโรคนี้มักมีปัญหาในการควบคุมการทำงานของกล้ามเนื้อ ทำให้เด็กยืนหรือเดินไม่ตรง และกล้ามเนื้ออาจเสื่อมลงได้ หากไม่ได้รับการพัฒนาทันเวลา หรือมีการฝึกที่สม่ำเสมอ เด็กประเภทนี้มีปัญหาในการเคลื่อนไหวแตกต่างกัน

งานกายภาพบำบัด โรงพยาบาลราชานุกูล (2544) ได้จำแนกชนิดของซีรีบราลพัลซีย์ โดยการจำแนกตามความตึงของกล้ามเนื้อ ซึ่งทำให้เกิดความผิดปกติของการเคลื่อนไหว ออกเป็น 5 ชนิด คือ

1. ชนิดเกร็ง (Spasticity) เด็กจะมีความตึงของกล้ามเนื้อเพิ่มขึ้นและเคลื่อนไหวได้น้อยมาก การเคลื่อนไหวทำได้ในช่วงแคบ ๆ บางรายอาจเคลื่อนไหวไม่ได้เลย เนื่องจากไม่รู้ว่าจะเคลื่อนไหวได้อย่างไร ส่งผลให้เกิดการหดสั้นของกล้ามเนื้อและการผิดรูป
2. ชนิดอ่อนปวกเปียก (Flaccidity) เด็กจะมีความตึงของกล้ามเนื้อน้อยหรือต่ำ ลักษณะจะเป็นเด็กเลี้ยงง่าย นอนนิ่ง ๆ เงย ๆ ไม่ร้องกวน ไม่ค่อยเคลื่อนไหว เมื่อถูกกระตุ้นจะตอบสนองน้อยมาก หรือตอบสนองช้ามาก ไม่สามารถควบคุมศีรษะและลำตัวได้ การเคลื่อนไหวของข้อมีมากเกินไป อาจทำให้เกิดการเคลื่อนไหวหลุดของขากระดูกไหปลาร้าและหัวไหล่ได้
3. ชนิดควบคุมการเคลื่อนไหวไม่ได้ (Athetoid) เด็กจะมีความตึงของกล้ามเนื้อเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาไม่แน่นอน ทำให้ควบคุมการเคลื่อนไหวไม่ได้ การเคลื่อนไหวมีมากเกินไปและสะเปะสะปะ ไม่สามารถทรงท่าด้านแรงโน้มถ่วงได้ อาจพบการหดสั้นของกล้ามเนื้อและการผิดรูปได้มาก และปรากฏให้เห็นชัดเจน
4. ชนิดการทำงานของกล้ามเนื้อไม่ประสานสัมพันธ์กัน (Ataxia) เด็กจะมีความตึงของกล้ามเนื้อต่ำ แต่สามารถเคลื่อนไหวและทรงท่าได้ ควบคุมตัวเองให้อยู่นิ่งได้ยากมาก จะมีการเคลื่อนไหวขยุกขยิก เชื่องช้า เปรี้ยวน้ำ มือสั่น การกระเด้งทำไม่ได้ จิตทางการเคลื่อนไหวไม่ดีและกระดูกจะมีปัญหาร่วมมากมาย เช่น การหลุด จะหลุดตะกุกตะกัก

5. ชนิด Hyperkinesia เด็กจะมีการเคลื่อนไหวมากกว่าปกติ เด็กจะไม่อยู่นิ่ง ทำอะไรเร็ว โดยขาดการควบคุม การใช้มือไม่ดี มักโยนหรือเหวี่ยงของเล่น เด็กจะวิ่งมากกว่าเดิน ขณะวิ่งจะ หกล้มบ่อย เพาะการทรงตัวไม่ดี และมักมีปัญหาด้านจิตใจ สังคม และการเรียนรู้มากกว่าการ เคลื่อนไหว

การแบ่งชนิดตามการกระจายความผิดปกติที่ส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย ได้แก่

1. monoplegia มีความผิดปกติของแขน หรือ ขา ข้างใดข้างหนึ่ง
2. hemiplegia มีความผิดปกติของแขนและขาซีกใดซีกหนึ่งของร่างกาย
3. paraplegia มีความผิดปกติของขาทั้งสองข้าง
4. diplegia มีความผิดปกติของแขนและขา ทั้ง 4 แต่ขามีความผิดปกติมากกว่าแขน
5. quadriplegia มีความผิดปกติของแขนและขาทั้ง 4

มูลนิธิอนุเคราะห์คนพิการ ในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระศรีนครินทร์ราชบรมราชชนนี (ม.ป.ป.) กล่าวในเอกสารการอบรมเรื่อง “ความรู้เกี่ยวกับความพิการทางการเคลื่อนไหวเกี่ยวกับ ลักษณะความผิดปกติของเด็กสมองพิการ ดังนี้

1. มีการเคลื่อนไหวแบบควบคุมการทำงานของกล้ามเนื้อไม่ได้
2. ความจำกัดของการเคลื่อนไหวทำให้ดูเหมือนมีระดับสติปัญญาต่ำกว่าระดับปกติ
3. พูดไม่ได้หรือพูดได้ไม่เหมาะสมกับวัย
4. มีความผิดปกติในการมองเห็น
5. มีอารมณ์ก้าวร้าว หันเหความสนใจง่าย ไม่หยุดนิ่ง
6. กล้ามเนื้อมือไม่ประสานสัมพันธ์กันกับสายตา
7. ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง
8. มีความสนใจสั้นหรือสมาธิสั้น
9. หยุดการกระทำซ้ำไม่ได้ เมื่อสั่งให้เลิกก็ไม่สามารถหยุดได้ทันที

จากลักษณะของเด็กสมองพิการดังกล่าว สรุปได้ว่า เด็กสมองพิการมีลักษณะการเคลื่อนไหวและการทรงตัวผิดปกติ อันเนื่องมาจากการประสานงานการทำงานของกล้ามเนื้อบกพร่อง ซึ่งมีผลทำให้มีความผิดปกติในการทำงานของสมองด้านอื่นๆ ด้วย

2.4 หลักการเลี้ยงดูเด็กพิเศษก่อนวัยเรียน

การเลี้ยงดูเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

สุชาติ พุทธสันติธรรม (2533) ได้กล่าวถึงการสอนและวิธีพัฒนาการเด็กปัญญาอ่อนในช่วง อายุ 2 ถึง 3 ปี สำหรับผู้ปกครอง ออกเป็น

1. ความสำคัญของการเล่น การเล่นกับเด็กของผู้ปกครองจะช่วยในการเจริญเติบโตและพัฒนาการของเด็กหรือเป็นการสอนเด็กไปในตัว เพราะการเล่นถือว่าเป็นการทำงานของเด็กซึ่งเป็นที่ยอมรับกันว่า เด็กจะเรียนรู้ได้จากประสบการณ์ในการเล่นของตน เด็กเรียนรู้ได้จากการเห็น การได้ยินและการรู้สึกสัมผัสและจะค่อย ๆ รู้จักตัวเอง โลกและคนรอบข้าง ซึ่งผู้ปกครองจะต้องหาจุดเริ่มต้นของการสอนและหาวิธีการที่จะทำให้เด็กเตรียมความพร้อมและทำให้เด็กพร้อมที่จะทำ

2. การเริ่มต้นพูด เป็นทักษะขั้นที่สูงขึ้น จะต้องมีการเตรียมตัว ดังนี้

2.1 ให้เด็กหัดออกเสียง บะ บะ บะ ที่ริมฝีปาก และ คุคฺคฺ หรือคลอเสียงที่ลำคอ ส่งเสียงหัวเราะ คราง แล้วก็ส่งเสียงกรีด ๆ ในลำคอก่อนแล้วเด็กจึงจะเรียนรู้ถึงวิธีการออกเสียงสระ และพยัญชนะ คำพยางค์ และคำควบกล้ำ จากนั้นเด็กจะเรียนรู้การออกเสียงใหม่ ๆ ด้วยลิ้นและริมฝีปาก เด็กจะหัดพูดแบบไม่เป็นภาษา เริ่มจากรู้จักชื่อของตนเองและฟังคำสั่งง่าย ๆ ได้ ซึ่งเด็กจะต้องฝึกฝนให้ชำนาญก่อน จึงสามารถก้าวไปสู่การพูดได้ตอบได้ ผู้ปกครองต้องสอนให้เด็กพร้อมในแต่ละขั้นตอนให้ได้ก่อนจึงจะสอนให้ขั้นต่อไป

2.2 การสอนให้เด็กหัดยืม ทำได้โดยการเล่น โดยผู้ปกครองออกเสียงเลียนเสียงเด็กเพื่อกระตุ้นให้เด็กหัดออกเสียงมากขึ้น จากนั้นก็เปลี่ยนเสียงไปเรื่อย ๆ จะเป็นการแสดงให้เด็กเรียนรู้ถึงวิธีการเปลี่ยนการออกเสียงต่าง ๆ ขณะเดียวกันเด็กก็จะเรียนรู้ถึงการฟังเพื่อแก้ไขการพูดต่างๆ ของเด็กเองให้ถูกต้องจากผู้สอน

2.3 การสอนเด็กให้หัดพูด ถ้าบังคับมากเกินไปเกินความสามารถของเด็ก เด็กจะเกิดความท้อแท้ หดห่อท้อใจและอาจต่อต้านในที่สุด จึงควรสอนให้เป็นไปในทิศทางที่เด็กพอใจ

2.4 ควรพยายามสอนให้เด็กพูดให้ได้ดีที่สุดเท่าที่ความสามารถของเด็กจะทำได้ทีละขั้นด้วยความอดทน ด้วยความเข้าใจและให้มีความสุขสนุกสนานด้วย

3. ขั้นพื้นฐานการฝึกเดิน

เริ่มจากการฝึกการมองเห็นที่เป็นการบังคับสายตาจาก่อนจนเด็กสามารถเรียนรู้การบังคับกล้ามเนื้อตาในการมองวัตถุสิ่งของได้ถูกต้องทั้งในระยะใกล้และไกล อาจเริ่มตั้งแต่ให้เด็กดูแขน ขาของตัวเอง ต่อมาให้ชี้นิ้วไปยังสิ่งของต่าง ๆ ที่อยู่ใกล้ตัวออกไป เพราะการเดินจะเริ่มจากการมองเห็นที่ถูกต้องของเด็กก่อน

การสอนภาษาให้กับเด็กพิเศษ

ปัญญา เพ็ญสุวรรณและคณะ (2533) กล่าวว่า การสื่อความหมายคือ ปฏิบัติที่เกิดขึ้นระหว่างมนุษย์ เพื่อสื่อสารกันด้วยการใช้คำพูด เสียงกิริยาท่าทาง และการแสดงออกทางสีหน้าที่คาดหวังการตอบกลับซึ่งกันและกันด้วย

ตัวอย่างสถานการณ์ : เด็กถือของเล่นมาที่ผู้เลี้ยงดู

เด็กอาจจะกำลังสื่อความหมายว่า "แม่อุ้มนี้สิ แม่คิดอย่างไรกับของเล่นชิ้นนี้" เพราะฉะนั้นเป็นสิ่งสำคัญมากที่พ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดู จะต้องตอบรับความพยายามสื่อความหมายของเด็กและบอกกับเด็กว่าคิดอย่างไรกับของเล่นนั้น

ทักษะที่จำเป็นในการสื่อความหมาย เพื่อให้การสื่อความหมายประสบผลสำเร็จ คือ

1. การจ้องมอง (Looking)
2. การฟัง (Listening)
3. การผลัดกัน (Taking Turns)
4. การให้ความสนใจ (Paying Attention)
5. การแสดงความคิดเห็น (Commenting)

สิ่งที่จะช่วยให้เกิดการสื่อความหมายระหว่างแม่กับลูกและการปรับปรุงการสื่อสารความหมายให้ดียิ่งขึ้น มี 5 ประการ ดังนี้

1. การกระตุ้น ถ้าเด็กมีพฤติกรรมไม่เหมาะสม เช่น เล่นกับตัวเอง ทำลายของ และก้าวร้าวหรือนั่งเฉย ๆ ไม่ทำอะไร แม่ควรจะจัดกิจกรรมหรือให้เล่นของเล่นที่เด็กชอบ

2. การฟังและมีปฏิริยาตอบกลับ เมื่อเด็กพยายามที่จะสื่อความหมาย ผู้เลี้ยงดูต้องสนใจ ฟังและมีปฏิริยาตอบกลับอย่างเหมาะสม ซึ่งเด็กอาจจะใช้เสียงหรือท่าทาง หรือทั้งสองอย่าง ประกอบกันในการสื่อความหมายจึงต้องพยายามสังเกตเด็กอย่างละเอียดถี่ถ้วน เพื่อไม่ให้พลาด โอกาสที่จะเห็นความพยายามของเด็กในการสื่อความหมายกับผู้เลี้ยงดู

3. การแสดงความคิดเห็น ผู้เลี้ยงดูจะต้องแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเหตุการณ์ในสิ่งแวดล้อมของเด็กด้วยการพูดบอกชื่อวัตถุที่เด็กถือและอธิบายถึงการกระทำที่เด็กกำลังเกี่ยวข้องอยู่ ในทำนองเดียวกันผู้เลี้ยงดูต้องอธิบายการกระทำของตนเองและพูดเกี่ยวกับวัตถุที่ผู้เลี้ยงดูถืออยู่ ถ้าเด็กกำลังเฝ้าดูสิ่งนั้น

4. ปฏิริยาตอบสนองโดยการเลียนแบบ ในระหว่างการเล่น ผู้เลี้ยงดูควรมหาโอกาสในการ ผลัดกันเล่นกับเด็กสิ่งนี้รวมถึงการเลียนเสียงหรือการกระทำของเด็กหรือทั้งสองอย่าง พยายามหา โอกาสผลัดกันเล่นกับเด็กให้ได้ 1 ครั้ง หรือหลาย ๆ ครั้ง

5. การคาดหวังและรอคอย เมื่อผู้เลี้ยงดูถามคำถามเด็ก ผู้เลี้ยงดูจะคาดหวังการตอบและ รอคอยการตอบจากเด็ก หลังจากนั้นก็จะมีการปฏิริยาตอบสนองต่อการตอบของเด็กกลับไป ใน ทำนองเดียวกันเมื่อผู้เลี้ยงดูบอกให้เด็กทำตาม ผู้เลี้ยงดูต้องแน่ใจว่าเด็กจะทำตามคำสั่งได้ไม่ว่าจะ ทำได้เองหรือผู้เลี้ยงดูต้องช่วย

ฉนวน จตุกุล (2539) กล่าวว่าพ่อแม่ควรทราบว่าเด็กปัญญาอ่อนสามารถพัฒนาการเรียนรู้ได้หรือแก้ไขสิ่งผิดปกติดังบางอย่างได้ถ้าได้รับการสอน การสร้างเสริมพัฒนาการและการกระตุ้น พัฒนาการอย่างเหมาะสมสอดคล้องกับระดับเชาว์ปัญญา และความสามารถของเด็กตั้งแต่เยาว์วัย และการเสริมสร้างพัฒนาการเด็ก จะต้องพัฒนารวมทั้งหมดในชีวิตของเด็กทุกๆ ด้านคือพัฒนา ศักยภาพทางร่างกาย พัฒนาศักยภาพทางเชาว์ปัญญา พัฒนาวุฒิภาวะหรือความคิดการกระทำที่ เหมาะสมกับวัยทางด้านอารมณ์จิตใจ และพัฒนาความพร้อมทางสังคม

ปัจจัยสร้างเสริมพัฒนาการเด็กที่ควรคำนึงถึง ได้แก่

1. ความพร้อมในตัวเด็ก ได้แก่ ด้านร่างกาย ความสมบูรณ์แข็งแรง หรือมีความพิการ ขั้บซ้อนทางร่างกายร่วมด้วย รวมถึงระดับเชาว์ปัญญาของเด็กอยู่ในระดับใด

2. ความพร้อมของพ่อแม่ ในการฝึกสอนและเสริมสร้างการเรียนรู้ของเด็ก รวมถึงการค้นหาความสามารถ ความชอบ ความถนัดในตัวเด็ก นอกจากนี้ยังมีการให้อิสระเด็กที่จะคิดหรือทำสิ่งใด รวมถึงมีการแสวงหาข้อมูล ข่าวสาร ความรู้และสิ่งที่เด็กสนใจทุกรูปแบบเพื่อให้เด็กเกิดแรงจูงใจที่จะกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดและมีความเข้าใจ ความต้องการตามธรรมชาติตามวัยของเด็กตลอดจนมีการเตรียมความพร้อม ด้านวุฒิภาวะทางอารมณ์ จิตใจของเด็กให้เหมาะสมตามวัยด้วย เนื่องจากในช่วง 5 ปีแรกของชีวิตเป็นช่วงที่สมองของเด็กสามารถรับรู้จดจำสิ่งต่างๆ ได้มากที่สุด จึงควรเปิดโอกาสให้เด็กรับรู้ทางประสาทสัมผัสอย่างเต็มที่ โดยให้ได้เห็น ได้ยิน ได้ฟัง ได้ลงมือกระทำสิ่งต่างๆ ให้มีประสบการณ์มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

จากการศึกษาและวิจัยของนักวิชาการหลายแขนงพบว่า การที่พ่อแม่มีส่วนร่วมในการฝึกสอนเด็กตั้งแต่วัยเยาว์และมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกันในครอบครัว จะส่งผลให้เด็กปัญญาอ่อนมีการปรับตัวในเรื่องการช่วยเหลือตนเอง การทำกิจวัตรประจำวัน ทักษะทางสังคม และการแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้ ดังนั้นพ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดูจึงเป็นปัจจัยหรือบุคคลสำคัญที่สุด ในการพัฒนาให้ประสบผลสำเร็จได้สูงสุดตามสมรรถนะที่ควรจะเป็น

วิธีการเลี้ยงดูเด็กปัญญาอ่อน มีหลักสำคัญ 5 ประการคือ

1. แสดงความรักโดยการกระทำให้เด็กทราบด้วยการกอดรัด สัมผัส การอุ้ม การส่ายส่ายตา การยิ้ม และการพูดคุยกับลูกด้วยถ้อยคำไพเราะเป็นประจำสม่ำเสมอ "ความรัก" ความอบอุ่นถ้าได้รับอย่างเพียงพอ เด็กจะพัฒนาอย่างสมบูรณ์เต็มความสามารถ
2. ให้อิสระในการคิดการกระทำ ไม่ควรใช้คำว่า "อย่า" หรือ "ต้อง" ตลอดเวลา เพราะจะทำให้เด็กไม่มีความคิดเห็นเป็นของตนเอง ขาดความเชื่อมั่นอาจเกิดการต่อต้านไม่เชื่อฟัง ถ้าพ่อแม่ต้องการให้ลูกเชื่อฟัง เชื่อมั่นในตนเองและช่วยตนเองได้ ไม่ควรจู้จี้จุกจิกเกินไป และไม่ควรตัดสินใจให้เด็กในเรื่องต่างๆ เลียทุกเรื่อง ควรแสดงออกซึ่งความเห็นชอบและการยอมรับในการคิดการกระทำซึ่งสอดคล้องกับเขาวัยปัญญา ความสามารถของเด็ก จะช่วยให้เด็กรักตนเอง รักคนอื่น มองโลกในแง่ดีและเติบโตอย่างมีคุณภาพ

3. ทำบรรยากาศให้ผ่อนคลาย บรรยากาศที่ผ่อนคลายคือบรรยากาศที่ไม่เร่งรีบ เร่งเร็ว หรือร้อนรนไปเสียทุกเรื่อง จนเวลาของความสุขสดชื่นกลายเป็นเวลาของความเร่งรีบไปหมด

บรรยากาศที่ผ่อนคลาย คือบรรยากาศที่มีเสียงหัวเราะร่วมกัน มีเสียงเพลง มีการทำกิจกรรมร่วมกัน สามารถแสดงอารมณ์ต่างๆ รัก โกรธ เกลียด ชอบ ไม่ชอบ พอใจ ไม่พอใจ ฯลฯ ได้เหมาะสมตามกาลเทศะ การเกรงใจ ให้เกียรติ ให้อภัยซึ่งกันและกันก็เป็นสิ่งช่วยสร้างบรรยากาศของความผ่อนคลายได้อย่างมาก

4. สอนซ้ำๆ ย้ำบ่อยๆ สอนให้ดูและทำไปด้วยกัน เป็นหลักสำคัญในการฝึกฝน อบรมเด็ก ปัญญาอ่อนเนื่องจากเด็กปัญญาอ่อนเป็นเด็กที่มีเชาวน์ปัญญาน้อย ธรรมชาติของเด็กปัญญาอ่อนคือลืมนง่าย ชอบเอาอย่าง ชอบคำชม และขี้เล่น

5. สอนเป็นประจำ เป็นเวลา เนื่องจากเด็กปัญญาอ่อนความจำน้อย ลืมนง่าย ดังนั้นจึงควรสอนให้เป็นประจำ เป็นเวลาจนติดเป็นนิสัย

อนันต์ อนุศาสนะนันท์ (2539) กล่าวว่าการศึกษาและการเตรียมความพร้อมเด็กปัญญาอ่อน และเด็กสมองพิการควรปฏิบัติดังนี้

1. สำรวจและพิจารณาดูว่านอกจากเด็กมีความพิการบกพร่องทางสติปัญญาแล้วยังมีความพิการอื่นๆ ซ้ำซ้อนอีกหรือไม่ ถ้ามีให้รีบแก้ไขก่อนที่จะลุกลามหรือเป็นตัวขัดขวางการเรียนรู้เติบโต และพัฒนาการในตัวเด็ก

2. พยายามเลี้ยงดูให้เหมือนเด็กปกติ คือต้องนึกเสมอว่าลูกเราก็เหมือนกับเด็กทั่วๆ ไป เล่นและพูดคุยกับลูกแม้ว่าลูกจะไม่ได้ยิน พูดไม่ได้ หรือตอบรับไม่ได้ก็ต้องพูดคุยกับลูกไปเรื่อยๆ เป็นการสื่อความรักไปถึงลูก ซึ่งลูกจะเข้าใจและรับรู้ ถ้าปล่อยปละละเลยไม่สนใจพัฒนาการจะไม่ดีขึ้น ควรหมั่นสังเกตว่าลูกต้องการอะไร และให้การตอบสนอง เช่น ลูกชอบฟังเพลงก็หาเพลงมาเปิดให้ฟัง ความรักความผูกพันและสัมพันธภาพที่ดีระหว่างคนในครอบครัวก็จะเกิดขึ้น และอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข

3. ฝึกการช่วยเหลือตนเอง เพื่อจะได้ไม่เป็นภาระของพ่อแม่ ญาติพี่น้องและต่อไปสามารถอยู่กับญาติพี่น้องได้ (ถ้าไม่มีพ่อแม่) เช่น แปรงฟัน ล้างก้น อาบน้ำ ใส่เสื้อผ้าและรับประทานอาหาร พยายามหัดให้เด็กทำสิ่งเหล่านี้ด้วยตัวของเขาเอง อาจต้องใช้เวลาในการฝึกที่ยาวนานในแต่ละขั้นตอน ผู้ปกครองก็ต้องอดทนที่จะต้องคอยบอกให้เด็กทำซ้ำๆ ย้ำบ่อยๆ และพบทวนทุกครั้งที่สอนไปแล้ว ไม่ซ้ำเด็กก็จะทำได้ และอย่าใจร้อน อย่างโกรธ อย่างลงโทษ เมื่อเด็กทำ

ไม่ได้อย่างใจ หรือท้อแท้จนล้มเลิกการฝึกลงกลางคัน ควรฝึกเด็กเป็นขั้นเป็นตอนอย่างช้าๆ สบตา ยิ้มให้กับเด็กและพร้อมที่จะลดอายุตัวเองเท่ากับเด็ก สอนให้เหมือนเล่น และขณะเล่นก็สอนไปด้วย คอยสังเกตว่าเด็กชอบหรือไม่ ชอบอะไร เพราะหัดในสิ่งที่เด็กชอบจะประสบความสำเร็จดีกว่าการฝืนใจหรือถูกบังคับ การฝึกต้องมีความคงเส้นคงวา เช่น การขับถ่าย หลังรับประทานอาหาร ต้องเข้าห้องน้ำทุกครั้ง เมื่อทำซ้ำๆ ย้ำบ่อยๆ เด็กจะเข้าใจเอง นอกจากนี้สอนให้เลียนแบบหรือจับมือให้ทำตาม หากผู้ปกครองมีความพยายามอย่างสม่ำเสมอ การฝึกเด็กก็จะประสบความสำเร็จและยังช่วยให้เกิดกำลังใจที่จะฝึกเด็กต่อไป

4. ฝึกการนำออกสู่สังคมภายนอก สอนโดยการพาเด็กออกไปทุกๆ ที่ที่พ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดูไป อาจพาไปในสังคมเล็กๆ ก่อน เช่น ร้านชำใกล้ๆ บ้าน พาไปรู้จักกับเพื่อนบ้าน เพราะในสังคมเล็กๆ เหล่านี้จะเป็นเสมือนเกาะที่ช่วยปกป้องดูแลเด็กไปในตัว หากวันใดที่เด็กพลัดหลงไปนอกบ้าน เพื่อนบ้านก็จะดูแลปกป้องให้อย่างดี และยังช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้การปรับตัว และระมัดระวังตนเองทำให้เกิดการช่วยเหลือตนเองในขีดความสามารถที่มีอยู่ ซึ่งผู้เลี้ยงดูจะสังเกตเห็นได้และเมื่อเด็กพร้อมเมื่อใดต้องรีบพาเข้าสังคมใหญ่ทันที หากพ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดูทำได้เช่นนี้พัฒนาการของเด็กก็จะเพิ่มขึ้นเป็นทวีคูณ

5. นำเข้าเรียน ควรให้โอกาสเด็กเข้าเรียนในโรงเรียนหรือสถาบันหลายแห่งที่พร้อมจะรับเด็กเหล่านี้เข้าไปเรียน เพื่อที่เด็กจะได้มีความรู้ นอกเหนือจากภายในบ้าน

6. ฝึกงานบ้าน ควรฝึกให้เด็กทำงานบ้าน เช่น ล้างจาน ซักผ้า รดน้ำต้นไม้ พับผ้า เก็บที่นอน ช่วยยกของ หาสองกินเอง ฯลฯ ซึ่งเป็นชีวิตความเป็นอยู่ในบ้านมอบหมายหน้าที่ให้ทำ ทำซ้ำๆ จนคุ้นเคยก็จะรู้ว่าเป็นหน้าที่ของตนเอง

เผด็จ สัจจันทร์ (2539) ได้กล่าวถึงวิธีการเลี้ยงดูเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ดังนี้

1. ให้ความรัก ความเมตตา ความเข้าใจ และความเอาใจใส่จะทำให้เด็กไม่มีปัญหาทางอารมณ์และจิตใจภายหลัง และมีผลทำให้เด็กมีสุขภาพที่ดี แข็งแรงและสมบูรณ์ง่ายต่อการกระตุ้นพัฒนาการเพราะเป็นเหมือนการเตรียมความพร้อมของร่างกายของเด็กทางหนึ่ง

2. เลี้ยงดูเด็กอย่างปกติ และช่วยแก้ไขความพิการทางร่างกายของเด็กเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมให้เหมาะสม และลดปัญหาอุปสรรคทางร่างกายต่อการพัฒนาการของเด็ก

3. แนะนำเพื่อนฝูงและญาติพี่น้องให้รู้จักเด็กและความผิดปกติของเด็กตั้งแต่แรกเริ่ม เพื่อให้มีการพูดคุยถึงเด็กได้อย่างสบายใจและไม่เป็นอุปสรรคต่อการพบปะพูดคุยกัน

4. พาออกสังคมนอกบ้าน ให้เด็กได้พบกับสิ่งแวดล้อมภายนอกให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้รู้จักการช่วยเหลือตนเอง มีทักษะ ในการเรียนรู้และเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง เพราะการเก็บเด็กไว้แต่ในบ้านเป็นการทำลายโอกาสที่เด็กจะเรียนรู้การอยู่ในโลกของคนปกติ ซึ่งเด็กจำเป็นต้องอยู่ร่วมด้วยในเวลาข้างหน้า

5. ต้องยอมรับและเข้าใจในขีดจำกัด สมรรถนะ ศักยภาพของเด็ก ซึ่งอาจต่างกันหลายระดับการเรียนรู้เกี่ยวกับความผิดปกติหรือความบกพร่องของเด็กเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นสำหรับพ่อแม่ ผู้ที่ใกล้ชิดจะเข้าใจและยอมรับสภาพของเด็ก รวมถึงการหาทางช่วยเหลือเด็กได้ถูกต้อง จะเป็นผลดีต่อการช่วยเหลือเด็กปัญญาอ่อนหรือเด็กสมองพิการมาก ซึ่งทำได้ด้วยการพูดคุย ปรึกษากับผู้เชี่ยวชาญ

6. เด็กสามารถพัฒนาการเรียนรู้ได้ หรือแก้ไขสิ่งที่ไม่ปกติบางอย่างได้ ถ้าได้รับการสอนอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับระดับเรขาคณิตปัญหา และความสามารถ การเรียนรู้ของเด็กปัญญาอ่อนจะช้ากว่าเด็กปกติมาก โดยเฉพาะเด็กที่สมองพิการซ้ำซ้อนด้วยแล้ว สภาพความบกพร่องของร่างกายอาจจะเป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้ จึงต้องเรียนรู้ทีละเล็กละน้อย การฝึกหัดในการทำกิจกรรมต่างๆ ควรฝึกทีละอย่าง ทีละขั้นตอน เริ่มจากกิจกรรมที่เด็กสามารถทำได้จากง่าย ๆ ก่อนเพื่อให้เด็กเกิดกำลังใจ ภาคภูมิใจ และมั่นใจ ซึ่งจะเป็นแรงจูงใจในการทำกิจกรรมต่างๆ ที่ยากขึ้น เป้าหมายของการฝึกก็คือ มุ่งที่เด็กได้ช่วยเหลือตนเอง ซึ่งเขาจะสามารถอยู่ในสังคมได้ตามความสามารถของเขาและไม่เป็นภาระต่อสังคมมากนัก

7. การฝึกต้องคงเส้นคงวา สม่ำเสมอและด้วยอารมณ์ที่มั่นคง สอนซ้ำๆ ย่ำบ่อยๆ ทำให้อุบัติและให้ทำไปด้วยกัน ไม่เคร่งครัด และไม่หย่อนจนเกินไป หรือบางวันสงสารเขาออกเอาใจเป็นพิเศษ บางวันไม่โหดตาดูเด็ก จะทำให้ลูกสับสนงงงวยไม่เข้าใจ ไม่ควรเร่งรัดฝึกเด็กในขณะที่ยังไม่พร้อม และยังไม่ทราบหลักการบางประการ เปิดโอกาสให้เด็กได้ฝึกฝนกิจกรรมต่างๆ ด้วยตนเอง เพราะเด็ก

เหล่านี้จะทำได้ด้วยความเชื่องช้า เสียเวลาในการทำมากหรือเลอะเทอะ พ่อแม่ต้องเข้าใจให้เด็กได้ฝึกฝนทำเอง ทำบ่อยๆ ช้าๆ เพื่อให้สามารถช่วยเหลือตนเองได้ และในการฝึกต้องคำนึงถึงความพร้อมของเด็ก ทั้งในด้านร่างกายคือความสามารถ มองเห็น ได้ยิน และเดินได้ด้วยตนเอง ด้านจิตใจ เด็กควรจะพูดหรือแสดงให้คนอื่นเข้าใจได้ มีอารมณ์มั่นคงพอใช้และมีปฏิกิริยาโต้ตอบต่อการฝึกได้ ด้านสังคม เด็กควรจะรู้จักเล่นกับผู้อื่นได้

8. ไม่ควรเปรียบเทียบลูกกับเด็กปกติ เพราะจะเป็นการจู่โจมของเด็กรุนแรง การทำโทษเด็กควรมีเหตุผลไม่ใช่ด้วยอารมณ์ เมื่อเด็กทำผิดจะถูกทำโทษทันที เพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้ที่ถูกต้องและเข้าใจง่ายไม่สับสน นอกจากนี้ควรฝึกหัดให้เด็กรู้จักเชื่อฟังให้สามารถบังคับตนเองได้ (โดยไม่ปล่อยให้เด็กล้มเหลว) ให้เด็กมีความเชื่อมั่นในตนเอง ให้กล้าแสดงความคิดเห็นโดยไร้เหตุผล และจะต้องฝึกให้เด็กพูดความจริง ซึ่งจะเป็นการเตรียมเด็กเข้าสู่สังคมที่ดีทางหนึ่ง

9. ไม่ควรปล่อยเด็กไว้ตามลำพัง หรือไว้ในที่ซึ่งอาจมีอันตราย เพราะอาจจะมีภัยหรืออันตรายฉุกเฉินกับเด็ก เด็กเหล่านี้ไม่อาจแก้ปัญหาได้เมื่อมีภัยอันตรายฉุกเฉิน ดังนั้นพ่อแม่จึงควรรอบคอบ และหาทางป้องกันภัยอันตรายเหล่านี้ที่จะเกิดกับเด็กของเราไว้ก่อน เด็กควรจะอยู่กับพ่อแม่ ปู่ ย่า ตา ยาย และญาติพี่น้องที่ไว้ใจได้ มีความแข็งแรงพอที่จะป้องกันหรือปกป้องเด็กเหล่านี้ได้

10. พูดคุย เล่นกับเด็กให้มากเท่าที่จะมากได้ และแทรกความรู้เล็กๆ น้อยๆ ให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ อย่าคิดว่าเด็กไม่รู้เรื่อง ตลอดจนสังเกตการเปลี่ยนแปลงอย่างสม่ำเสมอ จะช่วยให้พ่อแม่เข้าใจเด็ก และปัญหาต่างๆ ของเด็ก การให้ความสนใจต่อการเปลี่ยนแปลงของเด็กนั้นด้วยสังเกตการเปลี่ยนแปลงอย่างสม่ำเสมอ เมื่อมีปัญหาหรืออาจมีปัญหาเกิดขึ้นให้ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญเพื่อการแก้ไขได้อย่างทันการณ์และถูกต้องต่อไป

โรงพยาบาลราชานุกูล กรมสุขภาพจิต (2544) กล่าวถึงหลักการสอนเด็กที่มีพัฒนาการล่าช้าให้เกิดการเรียนรู้ว่า คือ การสอนให้เด็กเล่นอย่างถูกวิธีโดยการเลือกของเล่นให้เหมาะสมกับวัยและแนะนำเด็กเล่นของเล่นตามเป้าหมายที่ตั้งไว้พร้อมทั้งให้เด็กเกิดความสุขสนุกสนานด้วย ดังนั้นการเล่นจึงเป็นงานของเด็ก เด็กจะรู้จักสำรวจโลกภายนอก เริ่มตั้งแต่การสำรวจร่างกายของตนเอง สำรวจสิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัวใกล้ ๆ พยายามทำสิ่งใหม่ ๆ ทำให้เกิดการเรียนรู้สิ่งใหม่ รู้จักการแบ่ง

ปันทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น ระหว่างที่เล่นด้วยกัน รู้จักสื่อสารผ่านการเล่นโดยการออกเสียงทำให้เกิดทักษะทางภาษา ซึ่งเป็นการพัฒนาทักษะการเล่นอย่างถูกวิธี

ผู้ปกครองควรฝึกเล่นกับเด็กและสร้างแนวคิดด้านทักษะการเล่น และควรสังเกตเด็กขณะเล่น โดยแยกลักษณะการเล่นและความถี่ของการเล่นลักษณะของเล่นในหลาย ๆ ช่วงเวลาดังนี้

1. ดูว่าเด็กมีการสำรวจของเล่นหรือไม่โดยการเอาใส่ปากหรือเขย่า การเอาของเล่นใส่ปากสำคัญมาก เพราะปากให้ความรู้สึกที่ดีในการค้นหาว่าวัตถุที่มีสัมผัสอยู่เหมือนอะไร แต่ถ้าใช้เวลาในการสำรวจของเล่นนานไปก็ควรกระตุ้นให้เด็กรู้จักเล่นของเล่นนั้น

2. ดูว่าเด็กเล่นอย่างมีสัมพันธ์หรือไม่ เช่น เอาของมาเคาะกัน เเทของออกจากกล่อง เอาของใส่กล่องและหยิบออก แยกกลุ่มหรือจัดกลุ่มของเล่น ผู้ปกครองควรหาของเล่นที่หาได้ง่าย ไม่เลืกเกินไป ให้ผลัดกันเล่นกับผู้ใหญ่เมื่อเด็กสนใจ โดยไม่ขัดเหี้ยมดการเล่น ค่อย ๆ พูดย่อสอนใช้คำสั่ง สั้น ๆ เพื่อให้สนุกขณะเล่น เช่น ส่งเสียง "ดับ" ทุกครั้งที่ปล่อยก้อนไม้ลงถัง

3. ดูการสร้างงานของเด็ก ว่าแยกของเล่นเป็นชิ้นหรือประกอบเข้าด้วยกันหรือไม่ ถ้าเด็กยังไม่เล่นอย่างมีความสัมพันธ์กัน ต้องพยายามให้เด็กทำทักษะนี้ให้ได้ ต้องสอนอย่างระวัง และชมเมื่อเด็กทำได้ เมื่อเด็กไม่ค่อยพยายามทำ อาจทำให้ดูเป็นตัวอย่างและรอให้เด็กทำเอง

4. ดูว่าเล่นอย่างรู้หน้าที่หรือไม่ เช่น เล่นติดกระดุม เตะบอลซึ่งเป็นการเล่นที่สำคัญมาก เพราะเป็นการแสดงให้เห็นว่าเด็กเริ่มเข้าใจหน้าที่ของสิ่งของ เช่น การใช้ช้อน การเล่นโทรศัพท์ เล่นตมดอกไม้ การเล่นทุกอย่างเกี่ยวข้องกับจินตนาการ และการเลียนแบบผู้ใหญ่ในกิจวัตรประจำวัน ทำให้เด็กรู้จักหน้าที่ของวัตถุ มีวิธีการเล่นที่หลากหลาย ไม่ใช่การเล่นซ้ำ ๆ กันของทุกสิ่งทำให้มีโอกาสในการพัฒนาด้านภาษาไปพร้อมกัน เพราะเด็กจะเริ่มเข้าใจความหมายของคำขณะเล่นสิ่งต่าง ๆ ทั้งชื่อและกิริยาการเล่น

5. ดูว่าเล่นอย่างมีจินตนาการหรือไม่ การเล่นแบบจินตนาการเกิดจากการเล่นบทบาทสมมุติที่ซับซ้อนขึ้น ที่ไม่อาจกำหนดได้ว่าจะเกิดการเล่นแบบนี้เมื่อใด จึงควรสร้างสถานการณ์ให้เด็กเล่นสมมุติในขณะที่เด็กสนใจโดยไม่บังคับ เช่น เล่นเป็นครู สอนนักเรียน ทักษะการเล่นแบบนี้จะพัฒนาจนเด็กเล่นได้เองต่อไป ผู้ปกครองจึงควรจัดอุปกรณ์การเล่นเป็นหมวดหมู่ เช่น จัดมุมแต่งตัว มุมประกอบอาหาร มุมหอน้ำ เป็นต้น

วิธีสอนทักษะการเล่น

1. ให้เวลาเล่นกับเด็ก เป้าหมาย คือ เด็กรู้วิธีเล่นจนเล่นได้เอง ทำได้ต่อเนื่อง พ่อแม่ผู้ปกครองควรใช้เวลาในแต่ละวัน แม้เพียงเล็กน้อย นั่งเล่นกับเด็ก ช่วงเวลานี้มีค่ามากเพราะไม่ใช่เพียงแต่การสอนลูกเล่นเท่านั้น แต่ยังเป็นการพัฒนาทักษะทางการสื่อสารด้วย

2. มีการชี้นำสิ่งที่เด็กเล่น ให้สังเกตว่าเด็กสนใจอะไร เริ่มต้นด้วยการเลียนแบบสิ่งที่เด็กทำ เด็กจะสนุกและอยากเล่นด้วยจากนั้นค่อย ๆ สลับการเล่นและเปลี่ยนไปหลาย ๆ แบบอย่างช้า ๆ ในขณะที่เด็กกำลังสนใจ ใช้วิธีกระตุ้นการเล่นแต่ไม่บังคับ หยุดเล่นเมื่อไม่สนุก

3. ผลัดกันเล่นโดยใช้ท่าทาง วัตถุที่น่าสนใจ น้ำเสียงและคำพูด เพื่อให้เด็กมีช่วงของความสนใจ เด็กที่เล่นกับคนในครอบครัวได้ จะสามารถเล่นกับเด็กอื่นได้อย่างมีความสุขและแลกเปลี่ยนคำสนทนาได้ดี

4. พูดบอกการกระทำของเราและเด็ก บอกให้รู้ว่าเกิดอะไรขึ้น เพื่อให้เด็กได้สังเกตทั้งการกระทำของตนเองและการกระทำของผู้อื่น

5. จัดระบบการเล่นให้เล่นอย่างสร้างสรรค์ ขณะที่เด็กเริ่มเล่นอย่างรู้หน้าที่และมีจินตนาการอย่าให้สับสนเนื่องจากมีของเล่นหลายประเภท ปะปนกันมากให้จัดเก็บของเล่นเป็นกลุ่ม เช่น กลุ่มเสื้อผ้าอยู่ในชุดการแต่งตัว กลุ่มเครื่องครัวอยู่ในชุดการประกอบอาหาร กลุ่มก่อสร้างเป็นชุดก้อนไม้ทำให้เด็กเข้าใจและเล่นอิสระได้ เมื่อพ่อแม่ไม่มีเวลาเล่นด้วยแต่อาจพักทักทายเด็กขณะเล่นเป็นครั้งคราว ของเล่นสามารถสลับไปมาได้ ของเล่นบางอย่างเมื่อไม่ได้เล่น 1-2 สัปดาห์ก็สามารถนำมาเล่นเป็นของเล่นใหม่ได้อีกเด็กเรียนรู้ได้ผ่านการเล่น หลายคนเรียนรู้จากการสังเกต และทดลองเล่น หลายคนจำเป็นต้องช่วยพัฒนาการเล่นหลายวิธี เพื่อให้เกิดการเล่นที่ซับซ้อนขึ้น ควรสอนเล่นอย่างเป็นธรรมชาติให้เด็กมีความสุข และสามารถพัฒนาขึ้นมาเป็นกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้ได้

พวงรัตน์ เรืองปรีชา (2533) กล่าวถึงประโยชน์ของการเล่นไว้ดังนี้

1. ประโยชน์ที่ผู้สอนได้จากการเล่นของเด็ก

1.1 ใช้เป็นสื่อให้เกิดความคุ้นเคย เด็กจะได้มองผู้ปกครองเป็นเสมือนเพื่อน ผู้ช่วย ไม่ใช่บุคคลแปลกหน้า

1.2 เพื่อให้การสอนง่ายขึ้น เพราะการสอนเด็กได้ดี เด็กจะต้องมีความเชื่อถือในตัวผู้สอนและมองเห็นความสำคัญของผู้สอน

1.3 ในการสอนพูด เด็กจะพูดได้ต้องมีการเลียนแบบการพูด คือ ยอมเปล่งเสียงตามผู้สอนเด็กจึงจะสามารถพูดได้ แต่การเลียนแบบการพูดต้องอาศัย ส่วนประกอบด้านอื่นด้วย เช่น ความพอใจ ความพร้อม ความมั่นใจและความสนใจ ดังนั้นผู้ปกครองจึงต้องอาศัยการเลียนแบบการกระทำจากการเล่นของเด็ก เพื่อเป็นพื้นฐานการเลียนแบบทางการพูดและการทำตามคำสั่ง

1.4 เพื่อสังเกตพฤติกรรมของเด็ก ผู้ปกครองจะต้องคอยสังเกตดูว่าเด็กมีพฤติกรรมแสดงออกมาในลักษณะใด เช่น โมโหง่าย เอาแต่ใจตนเอง อารมณ์รุนแรง แยกตัวเอง ซึม หงอยเหงา ฯลฯ

1.5 เพื่อดูว่าเด็กมีความสามารถอยู่ในระดับใด เพราะเด็กจะมีความสามารถในการเล่นแตกต่างกันตามวัยและวุฒิภาวะเพื่อเป็นพื้นฐานในการสอนต่อไป

1.6 เพื่อดูว่าเด็กมีความสามารถที่จะช่วยเหลือตนเองได้มากน้อยเท่าไร มีความคิดสร้างสรรค์ การเข้าสังคมและการแก้ปัญหาหรือไม่

1.7 ดูความสามารถในการใช้ภาษาว่าเด็กใช้ภาษาได้มากน้อยเท่าไร มีความผิดปกติด้านการพูดอย่างไรบ้าง เด็กเล็ก ๆ จะทำการทดสอบเหมือนเด็กโตหรือผู้ใหญ่ไม่ได้โดยเฉพาะเด็กที่มีความปกติ หรือเด็กพิเศษ ยังไม่สามารถจะทำการทดสอบได้เหมือนเด็กปกติ

1.8 เพื่อดูความพร้อมทางด้านต่าง ๆ ของเด็ก ดูว่าเด็กมีความพร้อมทางด้านในบ้าง และยังขาดความพร้อมทางด้านใด จะได้ซ่อมเสริมให้เด็กได้อย่างถูกต้องเหมาะสม เช่น ดู การใช้กล้ามเนื้อต่าง ๆ ความเข้าใจเกี่ยวกับรูปทรง ขนาด ฯลฯ

1.9 เพื่อดูความสนใจของเด็ก ดูว่าเด็กมีความสนใจทางด้านใด เพื่อจะได้นำสิ่งที่เด็กสนใจมาเป็นแรงจูงใจให้เกิดการเรียนรู้ต่อไป

1.10 ดูช่วงความสนใจของเด็กดูว่าเด็กมีความสนใจนานเท่าไร

2. ประโยชน์ที่เด็กได้รับจากการเล่น

2.1 ปกติเด็กเล็ก ๆ จะมีช่วงความสนใจสั้นมาก ดังนั้นผู้ปกครองหรือผู้ฝึกสอนจะต้องฝึกเด็กให้มีความอดทน สามารถทำกิจกรรมได้นาน ๆ การเล่นจะเป็นกิจกรรมที่ดีที่สุดที่จะทำให้เด็กมีจิตใจจดจ่อในสิ่งที่ตนสนใจ ซึ่งการฝึกบ่อย ๆ ก็จะสามารถเปลี่ยนพฤติกรรมของเด็กได้

2.2 เด็กจะได้รับการเรียนรู้ และฝึกทักษะต่างๆ จากการเล่น เช่น ฝึกด้านการสังเกต การรับรู้ ความคิดสร้างสรรค์ และการสมมติ ฝึกการแก้ปัญหา ฝึกการแยกประเภท การจัดลำดับ ฝึกกลั่นเนื้อต่าง ๆ ฝึกการใช้สายตา ฝึกความจำ มีการเรียนรู้เกี่ยวกับรูปทรง ขนาด สี ความเข้าใจทางด้านคณิตศาสตร์ ด้านการพูด การใช้และความเข้าใจภาษา ด้านสังคมและการเลียนแบบ และทำตามคำสั่ง ฯลฯ

2.3 เด็กจะมีสุขภาพจิตที่ดี เพราะการเล่นเป็นการบำบัดอย่างหนึ่ง จะทำให้เด็กได้ผ่อนคลายและระบายอารมณ์ออกมา การเก็บกดทางด้านอารมณ์มีผลร้ายต่อเด็ก การเล่นจะช่วยแก้ไขเด็กที่ขี้ขลาด อยู่นิ่งไม่ได้ เด็กที่แยกตนเอง ไม่ยอมเข้ากลุ่ม เด็กที่ขลาดกลัว เด็กที่มีอารมณ์รุนแรง เด็กพวกซึมเศร้า ฯลฯ

การเล่นแต่ละอย่างจะให้ประโยชน์ที่แตกต่างกันตามลักษณะของการเล่นและเครื่องเล่นแต่ละชนิด หากผู้ปกครองจะช่วยส่งเสริมการเล่นของเด็กโดยคอยดูแลจัดกิจกรรม และให้การเล่นเป็นสื่อจะทำให้เด็กได้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ผู้ปกครองก็จะสามารถที่จะใกล้ชิดกับเด็ก เด็กจะเชื่อใจรักใคร่ มองเห็นผู้ปกครองเป็นผู้ที่ตนต้องการที่สุด ที่ตนจะต้องเลียนแบบ ผู้ปกครองจะสามารถเป็นผู้สอนที่ดีของเด็ก ที่ช่วยให้ลูกเกิดการเรียนรู้ทางด้านต่าง ๆ ได้

การเลี้ยงดูเด็กออทิสติก

หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักนิเทศก์และพัฒนามาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544) กล่าวว่า วิธีสอนหรือวิธีการช่วยเหลือเด็กออทิสติกนั้น มีหลากหลายวิธี แล้วแต่ผู้สอนจะเลือกไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพของเด็กแต่ละคน เช่น

- จัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็กทุกด้าน ให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของเด็ก
- การสอนควรเน้นทักษะที่จำเป็น เช่น ทักษะการดำรงชีวิตประจำวัน ทักษะในการประกอบอาชีพ ทักษะการรับรู้ และการแสดงออกทางภาษา ทักษะทางสังคม

- เลือกใช้วิธีการปรับพฤติกรรมควบคู่ไปกับการสอน
- จัดกิจวัตรประจำวันให้เป็นระบบหากมีการเปลี่ยนแปลงจะต้องบอก หรืออธิบายให้เด็ก

เข้าใจ

- การเรียนการสอน ควรให้เพื่อนเป็นแบบอย่างให้มากที่สุด
- ให้เด็กเล่นกับเพื่อนที่เขาชอบและสามารถสื่อสารกันรู้เรื่อง

เด็กออทิสติกที่ไม่ได้รับการฝึกฝน มักพบว่ามีปัญหา พฤติกรรมมักมาจากปัญหาในการสื่อความหมาย ถ้าแก้ไขตรงนั้น จะช่วยให้ปัญหาพฤติกรรมลดลงด้วย อย่างไรก็ตามควรฝึกให้เด็กออทิสติก ได้ช่วยเหลือตนเองอย่างเต็มที่ตั้งแต่เด็ก เมื่อเขาโตขึ้นจะสามารถอยู่ในสังคมได้

เพ็ญแข ลิมศิลา (2545) ได้กล่าวว่าวิธีการฝึกเด็กออทิสติกให้ออกจากโลกของตัวเองสู่สังคมในบ้านมีดังนี้

1. การกระตุ้นประสาทสัมผัสทั้งห้า ซึ่งเป็นการสร้างปฏิสัมพันธ์กับบุคคลในบ้าน กิจกรรมทุกอย่างที่นำมาใช้ในการกระตุ้นเด็กออทิสติกนั้น มีประโยชน์ต่อการพัฒนาสมองของเด็กให้ตื่นตัวและทำหน้าที่ได้อย่างมีศักยภาพ เนื่องจากเด็กออทิสติกจะแสดงพฤติกรรมไม่รู้รู้ ไม่ตอบสนองเลย หรือตอบสนองน้อยหรือมากไปในสิ่งเร้า ประสาทสัมผัสทั้ง 5 คือ

1.1 ไม่รับรู้ต่อการสัมผัสทางผิวหนัง ไม่รู้จักจิกจี้ จนบางรายไม่รู้สึกรู้ถึงเจ็บปวด ไม่รู้สึกถึงความร้อน ความเย็น และไม่รู้จักปกป้องตนเองจากอันตราย หรือรับรู้มากเกินไป จนไม่ยอมให้แตะต้องผิวหนัง

1.2 ไม่ตอบสนองต่อเสียงจนเหมือนคนหูหนวก หรือตอบสนองมากเกินไปโดยไม่สามารถฟังเสียงใดเสียงหนึ่งได้เลย จึงต้องเอามือปิดหูไว้เมื่อได้ยินเสียงนั้น

1.3 ไม่ตอบสนองต่อภาพที่เห็นจึงมองสิ่งของรอบตัวไปเรื่อย ๆ ไม่สบตาคนและจะเฝ้ามองมากเกินไป แต่ในสิ่งที่ตนชอบ เช่น ลูกตุ้มนาฬิกาที่แกว่งไปมา พัดลมที่กำลังหมุน หรือใบไม้ที่ถูกลมพัดกวัดแกว่งไปมาให้ความสนใจวัตถุมากกว่าคน

1.4 ไม่รับรู้เรื่องรสของอาหาร จึงทำให้เด็กออทิสติกจำนวนมากรับประทานแต่อาหารซ้ำซาก หรือรับประทานในสิ่งที่ไม่ควรรับประทาน

1.5 มีความผิดปกติในการดม เด็กออทิสติกจะชอบดมพรวดเพื่อ มีจำนวนมากที่ดมทุกอย่างที่เด็กหยิบจับหรือเข้าไปสัมผัส

การกระตุ้นประสาทสัมผัสทางผิวหนัง เพื่อให้รับรู้ถึงความใกล้ชิดระหว่างบุคคล การเล่นที่มีการสัมผัสทางผิวหนังมาก ๆ เช่น การนวดตัว การอุ้ม การกอดรัดพิศเหวี่ยง การเล่นปุ๊ปุ๊ การเล่นจิกจี้ด้วยมือ หรือการใช้จมูกหรือคางซุกเข้าไปตามตัวเด็ก ทั้งหมดนี้จะทำให้บังเกิดความรัก ความอบอุ่น ความมีเชื้อโยซึ่งกันและกัน ซึ่งเด็กออทิสติกนั้นจะแยกตัวจากบุคคลโดยสิ้นเชิง จึงควรดึงเขาเข้ามาหาเรา เป็นการสร้างสัมพันธภาพระหว่างพ่อแม่และเด็กออทิสติกก่อน โดยการกระตุ้นต้องกระทำซ้ำ ๆ กันทุกวัน

การกระตุ้นประสาทสัมผัสทางตา เด็กออทิสติกเกือบทุกคนมีปัญหาในการสบตาอย่างมาก เนื่องจากมีการสูญเสียทางด้านสังคมและการสื่อความหมาย การกระตุ้นในระยะเริ่มแรกจะเน้นเฉพาะการมองสบตากับบุคคลก่อน

การกระตุ้นประสาทสัมผัสทางหู เพื่อให้ตอบสนองต่อสิ่งเร้าต่อประสาทหู จะใช้เสียงบุคคลที่ใกล้ชิดกับเด็ก โดยให้กระซิบเรียกชื่อเด็กที่ข้างหู ต่อไปอาจใช้เสียงดนตรีช่วยบ้างเพื่อกระตุ้นด้านการเรียนรู้และการสื่อความหมาย

การกระตุ้นประสาทสัมผัสทางจมูก เพื่อให้เด็กได้รับรู้และเรียนรู้ถึงความแตกต่างของกลิ่นจากอาหาร ผลไม้ ดอกไม้ เริ่มจากอาหารที่เด็กชอบรับประทานเช่น ไข่เจียว บอกเด็กว่า "หอม - ไข่เจียว" หมูทอด บอกเด็ก ว่า "หอม - หมูทอด" หรือ "หอม - ดอกมะลิ" "หอม - ดอกกุหลาบ" เป็นต้น

การกระตุ้นประสาทสัมผัสทางลิ้น เพื่อให้เด็กได้รับรู้และเรียนรู้ถึงความแตกต่างของรสชาติอาหารต่าง ๆ ที่เด็กสามารถรับประทานได้ในชีวิตประจำวัน เช่น ถ้าเด็กกำลังดื่มน้ำหวาน จะพูดคำว่า "หวาน" ถ้ากำลังรับประทานผลไม้ที่มีรสเปรี้ยว ก็จะพูดคำว่า "เปรี้ยว" หรือผู้ฝึกอาจจัดสิ่งที่มีรสแตกต่างกันมาสอนให้เด็กรับรู้ เช่น "น้ำตาล-หวาน" "มะนาว-เปรี้ยว" "เกลือ-เค็ม" เป็นต้น โดยให้เด็กชิมทีละอย่างจนเด็กสามารถบอกถึงรสเองได้

2. การจับมือเด็กให้ทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง เด็กออทิสติกส่วนมากเมื่อต้องการอะไร ไม่สามารถขึ้นบอกถึงความต้องการนั้นได้ จึงใช้วิธีจับมือบุคคลที่อยู่ใกล้ไปทำสิ่งนั้น

แทน กิจกรรมนี้จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องฝึกสอนให้เด็กสามารถทำกิจกรรมที่ตัวเองต้องการได้ด้วยตนเอง เป็นการเสริมสร้างความมั่นใจให้เด็กออทิสติกและช่วยลดปัญหาทางอารมณ์ด้วย

3. การหันตามเสียงเรียก เพื่อฝึกให้เด็กรู้จักชื่อของตนเอง ตอบสนองต่อเสียงเรียกชื่อเด็ก โดยการหันตามเสียง เป็นการกระตุ้นให้เด็กพัฒนาทางด้านสื่อความหมายและนำเด็กให้มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลได้มากขึ้น

4. การสอนให้เด็กรู้จักตนเองและบุคคลในครอบครัว การสอนให้เด็กได้รับรู้ว่าตัวเองชื่ออะไร คนไหนคือ พ่อ แม่ พี่ น้อง เป็นการสอนให้เด็กได้รับรู้และเข้าใจว่าบุคคลในครอบครัวมีความแตกต่างกัน เป็นการสอนให้เด็กรับรู้และเรียนรู้ในความแตกต่างของบุคคลตั้งแต่ระยะเริ่มต้นเพื่อการกระตุ้นพัฒนาการทางการสื่อความหมายและสังคมระยะแรกนั่นเอง

การฝึกกิจวัตรประจำวัน

1. การสอนให้เด็กรู้จักของใช้ในชีวิตประจำวัน ก่อนที่จะเริ่มฝึกให้เด็กเรียนรู้ในการช่วยตนเองได้ในกิจวัตรประจำวันนั้น ควรให้เด็กได้รู้จักสิ่งของเครื่องใช้ที่ต้องใช้ในกิจกรรมนั้น ๆ ก่อนจนสามารถหยิบจับหรือชี้สิ่งของแต่ละอย่างได้ถูกต้อง จึงจะสอนลำดับวิธีการใช้ในกิจกรรมอื่น ๆ ต่อไป

2. การทำความสะอาดร่างกาย ควรฝึกให้เด็กสามารถช่วยเหลือตนเองตามขั้นตอนทีละน้อย ในการแปรงฟัน การล้างหน้า การอาบน้ำ เด็กออทิสติกทุกคนจะรู้สึกภูมิใจ เมื่อสามารถทำได้ด้วยตนเอง

3. การฝึกการแต่งกาย ควรใช้เสื้อ กางเกงที่เป็นผ้ายืด ซึ่งจะทำให้เด็กทำตามด้วยตนเองได้ง่าย เพื่อเสริมแรงใจให้เด็ก เป็นการเตรียมเด็กให้พร้อมที่จะเข้าโรงเรียนต่อไป เด็กออทิสติกส่วนใหญ่สามารถถอดเสื้อและกางเกงได้อย่างรวดเร็วโดยไม่ต้องฝึกสอน แต่ไม่สามารถสวมใส่เสื้อและกางเกงได้เอง

4. การฝึกใช้ช้อนรับประทานอาหาร เด็กออทิสติกส่วนมาก จะชอบใช้มือหยิบอาหารรับประทานจึงควรสอนให้สามารถใช้ช้อนตักอาหารรับประทานได้ด้วยตนเองอย่างถูกต้อง

5. การฝึกการขับถ่าย ในเด็กปกติบางคนอาจจะมีความพร้อมที่จะรับการฝึกการขับถ่ายได้เมื่ออายุระหว่าง 2-3 ปี หรือบางคนอาจจะมีความพร้อมก่อนอายุ 2 ปีก็ได้ แต่สำหรับเด็กออทิสติกจะมีความพร้อมที่จะฝึกการขับถ่ายไม่เหมือนเด็กปกติ จึงให้อายุเป็นเกณฑ์ไม่ได้ เมื่อเริ่มฝึกควรให้เด็กใช้ผ้าอ้อมสำเร็จรูป เพื่อจะได้ทราบว่าเด็กขับถ่ายมาเมื่อไรให้เด็กได้สัมผัสกับความเปียก แล้วปรับเปลี่ยนกางเกงให้ทุกครั้ง สังเกตว่าเด็กมักจะขับถ่ายเวลาใด ทั้งปัสสาวะและอุจจาระ แล้วพาเด็กมาฝึกในเวลาใกล้เคียงกัน พร้อมทั้งใช้คำง่าย ๆ สอนเด็กคือ "ฉี่" และ "อึ" เด็กจะสามารถรับรู้และเรียนรู้ได้ไม่เร็วเหมือนเด็กปกติ การฝึกการขับถ่ายนี้เพื่อเตรียมเด็กให้พร้อมก่อนส่งเด็กเข้าเรียน

การเล่นและการรับรู้ทางอารมณ์

1. การเล่นของเล่น เด็กออทิสติกจะเล่นของเล่นไม่เป็น เนื่องจากขาดจินตนาการ ทำให้เด็กหันเข้าหาตัวเองและอยู่ในโลกของตนเอง เพราะไม่รู้สนุกสนานในการเล่นของเล่นเหมือนเด็กปกติ เมื่อเด็กได้รับการฝึกให้เล่นของเล่นเป็นแล้ว จะเป็นการเชื่อมโยงในการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคล การสื่อความหมายได้ง่ายขึ้น และปรับอารมณ์ให้ดีขึ้นได้ด้วย

2. การสื่อสารโดยใช้ท่าทาง เด็กออทิสติกที่ยังไม่สามารถพูดได้มักจะมีปัญหาทางด้านอารมณ์จึงควรฝึกให้เด็กสามารถสื่อความหมายด้วยการใช้ท่าทางก่อน เพื่อเป็นการสื่อความหมายบอกถึงความต้องการของเด็กได้ก่อนที่จะสื่อความหมายด้วยการพูด ซึ่งจะเป็นการนำทางให้เด็กสามารถพูดได้เร็วขึ้น

3. การรับรู้การแสดงอารมณ์ทางสีหน้า เด็กออทิสติกจะไม่สามารถอ่านจิตใจและอารมณ์ของผู้อื่นจากการแสดงออกทางสีหน้าได้ เนื่องจากการขาดกระบวนการความคิดซึ่งเป็นนามธรรม จึงเห็นได้เสมอว่าเด็กออทิสติกจะหัวเราะเมื่อเห็นแม่กำลังร้องไห้ แม้แต่เด็กออทิสติกที่สามารถเรียนร่วมกับเด็กปกติแล้ว ยังหัวเราะเมื่อเห็นเพื่อนถูกครูทำโทษ จึงควรฝึกสอนแบบรูปธรรมให้เด็กได้รับรู้ถึงสีหน้าที่แสดงออกทางอารมณ์ที่แตกต่างกัน เพื่อให้เด็กอยู่ในสังคมนอกบ้านได้อย่างเหมาะสม

การฝึกเด็กออทิสติกให้ได้ผลดีนั้น ต้องมีความตั้งใจจริง อดทนฝึกซ้ำ ๆ ใช้ระยะเวลาไม่นานเกินไป ฝึกขณะที่ทั้งเด็กและผู้สอนมีอารมณ์ผ่อนคลาย การฝึกไม่ควรเร่งรัด ต้องทำใจยอมรับด้วยว่า การฝึกเด็กออทิสติกนั้นจะเกิดการเปลี่ยนแปลงและการตอบสนองได้ช้ากว่าเด็กปกติมาก แต่

เมื่อเด็กออทิสติกสามารถทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งได้แล้วจะไม่ลืม และช่วยเป็นแรงผลักดันให้ทั้งตัวเด็กและผู้สอนไปพร้อม ๆ กัน ควรระวังด้วยว่าการฝึกที่ใช้การบังคับและฝึกมากเกินไป กลับจะเป็นผลเสียทำให้เด็กหงุดหงิด มีปัญหาทางอารมณ์ ไม่ยอมปฏิบัติตามอันเป็นเหตุให้ผู้สอนท้อแท้และหมดกำลังใจได้ ทำให้การฝึกไม่ได้ผลดีเท่าที่ควร

การรักษาเด็กออทิสติก จะใช้วิธีการหรือกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งเดียวไม่ได้ ควรใช้หลาย ๆ วิธีการ และกิจกรรมต่าง ๆ ผสมผสานกันไป โดยให้เป็นธรรมชาติมากที่สุด ควรให้เด็กได้รับอาหารอย่างเพียงพอ ออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ พร้อมกับฝึกสอนการเคลื่อนไหวร่างกายอย่างถูกต้อง เมื่อเด็กเริ่มเรียนรู้ได้แล้ว ควรฝึกสอนเกี่ยวกับทักษะในการดำรงชีวิตให้เด็กด้วย

การเลี้ยงดูเด็กสมองพิการ

มูลนิธิอนุเคราะห์คนพิการ ในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระศรีนครินทร์ราชบรมราชชนนี (ม.ป.ป.) ได้กล่าวถึงการสอนเด็ก Cerebral Palsy ไว้ดังนี้

1. ถือหลักการสอนอย่างเดียวไม่ได้
2. ยอมรับสภาพของเด็กทั้งทางบวกและทางลบ ไม่ใช่แต่ความพิการอย่างเดียว
3. เด็กพิการคือครู ที่ผู้สอนต้องเรียนรู้จากเด็ก
4. การฝึกเด็กให้ถือความพร้อมของเด็กเป็นสำคัญ และฝึกตามขั้นตอนให้เป็นไปอย่างมีระบบ
5. เปิดโอกาสให้เด็กได้สำรวจหรือทำอะไรด้วยตัวเองมากที่สุด
6. ต้องมีความสัมพันธ์ที่ดีกับเด็ก เพื่อให้เด็กมีความรู้สึกปลอดภัยมีที่พึ่ง แต่ไม่ตามใจอย่างไร้เหตุผล
7. ทักษะที่ฝึกสอนเด็กต้องสอดคล้องกับพื้นฐานความพร้อม ความสามารถของเด็กแต่ละคน
8. ช่วงการสอนควรเป็นช่วงสั้นๆ แต่สม่ำเสมอเป็นเวลา
9. ไม่คาดหวังสูงเกินไปกว่าความสามารถของเด็ก
10. การใช้สื่ออุปกรณ์ในการสอนควรใช้ทีละอย่าง

11. การใช้คำสั่งให้เด็กปฏิบัติในเรื่องใดๆ ควรเป็นคำสั่งสั้นๆ ง่ายๆ และให้เวลาเด็กก่อนที่จะใช้คำสั่งซ้ำอีก

12. สอนให้ส้อมาเสมอหรือซ้ำอีก

13. สร้างสถานการณ์เพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้และให้กำลังใจ

14. การเริ่มต้นสอนและจบการสอน ควรมีสิ่งจูงใจให้สนุกสนานน่าสนใจ และหยุดสอนก่อนที่เด็กจะเริ่มเบื่อ

15. ก่อนทำการสอนต้องมีการประเมินความสามารถขั้นพื้นฐานของเด็กก่อน

16. การสอนทักษะที่ยากควรแบ่งการสอนทักษะนั้นๆ ออกเป็นทักษะย่อยๆ

17. ใช้สื่อที่เหมาะสมกับความพิการ

18. เป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็กทุกเรื่อง

การฝึกเด็กเพื่อให้เกิดการเรียนรู้และสนุกสนาน มีดังนี้

1. การร้องเพลง

2. การเล่านิทาน

3. การเล่นปั้นดินน้ำมัน ดินเหนียว กะลาของทราย โดยให้มีการขยำ ขยี้ นวด คลึง ซึ่งเป็นการกระตุ้นและฝึกการใช้กล้ามเนื้อให้ประสานกับสายตา

4. ให้เด็กได้เล่นของเล่นที่มีรูปร่าง ขนาดต่างๆ กัน เพื่อฝึกการเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์

5. ให้เล่นของเล่นจำพวก ไซลาน ลูกบิด หมุดสีต่างๆ ร้อยลูกบิด ไม้บล็อก

6. ให้เด็กแต่งตัวด้วยตนเองหรือให้มีส่วนร่วมในการทำกิจวัตรประจำวัน เช่น การรับประทานอาหาร การแปรงฟัน การใส่เสื้อผ้า การรดกระดุม

7. การใช้กรรไกร การระบายสี

จากหลักการเลี้ยงดูเด็กพิเศษดังกล่าว สรุปได้ว่า

พ่อแม่และผู้ปกครองควรเลี้ยงดูเด็กทุกคนไม่ว่าจะเป็นเด็กปกติหรือเด็กพิเศษแบบองค์รวม คือการเลี้ยงเขาทั้งกาย ใจ และจิตวิญญาณ ซึ่งไม่สามารถแยกจากกันได้ โดยเริ่มจากการให้ความรักความเอาใจใส่ การให้เวลาและโอกาส ฯลฯ เช่นเดียวกัน แต่ในเด็กพิเศษนั้น ผู้เลี้ยงดูหรือผู้ที่ฝึกอบรมสั่งสอนเขาจะต้องเพิ่มความอดทนใจเย็น ศึกษาหาความรู้และเทคนิควิธีในการสร้างแรงจูงใจทั้งภายนอกและภายในของเด็กอย่างสูง และเป็นรูปธรรม แยกแยกขั้นตอนการสอนจากวิธีง่ายๆ ไปจนถึงขั้นยาก ด้วยการสอนซ้ำๆ ย่ำบ่อยๆ คำพูดสั้นๆ ง่าย และชัดเจน หรือภาษาท่าทางประกอบอุปกรณ์สื่อต่างๆ ฝึกจากของจริงในชีวิตประจำวัน ที่เป็นรูปธรรมไปหนามธรรม ตามศักยภาพที่เด็กจะสามารถรับรู้เรียนรู้ได้โดยไม่ลืมการให้รางวัล เมื่อเด็กสามารถเล่นหรือเรียน ฯลฯ จนประสบผลสำเร็จ เช่นการให้รางวัล กอด หอมแก้ม ในเด็กเล็ก รางวัล ขนม ของเล่น ฯลฯ ที่เด็กชอบ ไปจนถึงเพียงกล่าวคำชมเชย ก็จะทำให้เด็กพิเศษมีความภาคภูมิใจ และมีพลังที่จะกระทำในสิ่งที่ดีๆ ต่อไป ซึ่งโดยภาพรวมแล้วพ่อแม่ผู้ปกครองของเด็กพิเศษ มีความหวังและความต้องการบั่นปลายเพียงเพื่อให้เด็กสามารถปฏิบัติกิจวัตรประจำวันของตนเอง พึ่งและปฏิบัติตามคำขอร้องได้ช่วยเหลืองานบ้านง่ายๆ ได้ ไม่มีปัญหาพฤติกรรมและอารมณ์ที่เป็นปัญหากับคนในครอบครัวหรือบุคคลรอบข้างได้

3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงดูที่เป็นการส่งเสริมพัฒนาเด็ก

พัฒนาการเด็ก

ศูนย์ส่งเสริมพัฒนาการเด็กภาคเหนือและสำนักงานพัฒนาวิชาการ กรมสุขภาพจิต (2542) ได้กล่าวถึงพัฒนาการว่า หมายถึง การเปลี่ยนแปลงซึ่งมีผลมาจากการเปลี่ยนแปลงด้านความเจริญเติบโตของโครงสร้างต่างๆ ของร่างกาย รวมถึงความเจริญเติบโตทางภูมิภาวะที่สืบเนื่องจากสภาพแวดล้อมที่ทำให้คนเราเกิดการเรียนรู้

พัฒนาการของมนุษย์ สามารถแบ่งเป็นด้านต่างๆ 4 ด้าน คือ

1. พัฒนาการทางด้านร่างกาย ได้แก่ ส่วนสูง น้ำหนัก โครงสร้างของอวัยวะต่างๆ ของร่างกาย การประสานงานของกล้ามเนื้อ (การใช้มือและตา)
2. พัฒนาการทางด้านอารมณ์ ได้แก่ การแสดงออกและการควบคุมอารมณ์ได้เหมาะสมตามวัย
3. พัฒนาการทางด้านสังคม ได้แก่ ความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพกับคนอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นคนในครอบครัวหรือระหว่างเพื่อน
4. พัฒนาการทางด้านสติปัญญา ได้แก่ ความสามารถในการเรียนรู้ด้านภาษาศาสตร์ การทำงานด้วยมือ การกีฬา ตลอดจนความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ความคิดสร้างสรรค์และการรู้จักคิดอย่างมีเหตุผล

การส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน จึงเป็นเรื่องจำเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งถ้าเด็กได้รับการส่งเสริมอย่างเหมาะสม ก็จะทำให้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีความสามารถที่จะทำ จะคิด และแก้ปัญหา รวมทั้งอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

แต่ในทางตรงข้าม ถ้าเด็กได้รับการส่งเสริมพัฒนาการ หรือเกิดความเจ็บป่วยทางร่างกาย และจิตใจ ก็อาจเป็นสาเหตุที่ทำให้เด็กมีพัฒนาการล่าช้า รวมถึงภาวะปัญญาอ่อนขึ้นได้

3.1 การเลี้ยงดูที่ส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกาย

กันยา ลุมพิกานนท์ (2533) ได้ศึกษาและรวบรวมเนื้อหาเกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียน ที่เป็นการส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกายจากหนังสือพิมพ์รายวัน 4 ชื่อฉบับคือ หนังสือพิมพ์มติชน หนังสือพิมพ์สยามรัฐรายวัน หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ และหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ ตั้งแต่ฉบับวันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2530 ถึงฉบับวันที่ 31 มีนาคม พ.ศ.2530 ไว้ดังนี้

การส่งเสริมพัฒนาการทางกาย หมายถึง เนื้อหาที่มีลักษณะกล่าวถึงการส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการด้านวิธีการต่างๆ 7 เรื่อง คือ

1. การให้อาหารและสารอาหาร เช่นการให้เด็กดื่มนมมารดาหรือนมผสมในปริมาณที่

เพียงพอ และอยู่ในระยะเวลาที่เหมาะสมการให้อาหารที่เหมาะสมกับวัย การให้อาหารที่มีคุณภาพ มีสารอาหารครบ 5 หมู่ และมีประโยชน์ต่อการเจริญเติบโตของเด็ก การให้อาหารที่สะอาดและปลอดภัย

2. การดูแลรักษาความสะอาดร่างกาย เช่นการดูแลร่างกายเด็ก ด้วยการอาบน้ำทำความสะอาดร่างกาย ทำความสะอาดเครื่องแต่งตัว และเครื่องใช้ของเด็กให้สะอาดและอยู่ในสภาพเรียบร้อย

3. การดูแลสุขภาพและให้ภูมิคุ้มกันโรค เช่นการดูแลสุขภาพเด็กให้แข็งแรงสมบูรณ์ การตรวจสุขภาพเด็กอย่างสม่ำเสมอ การให้ภูมิคุ้มกันโรคแก่เด็กตามกำหนด การระมัดระวังและป้องกันไม่ให้เด็กเจ็บป่วยเป็นโรคต่างๆ การจัดเตรียมอุปกรณ์ ยา เครื่องมือช่วยเหลือเด็กเจ็บป่วย และการให้การรักษายาบาลเมื่อเด็กเจ็บป่วย

4. การป้องกันอุบัติเหตุและอันตราย เช่นการระมัดระวังและป้องกันไม่ให้เด็กได้รับบาดเจ็บ การระมัดระวังและป้องกันไม่ให้เด็กพิการหรือตายจากการเกิดอุบัติเหตุ การระมัดระวังและป้องกันอันตรายจากการเล่นของเล่น การระมัดระวังและป้องกันการเล่นเลียนแบบโลดโผนตามภาพยนตร์หรือโทรทัศน์ และการจัดสิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัวเด็กให้ปลอดภัย

5. การส่งเสริมการเล่น เช่นการให้เด็กได้ออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ การเปิดโอกาสให้เด็กได้พัฒนากล้ามเนื้อและกล้ามเนื้อใหญ่ด้วยการทำกิจกรรมต่างๆ การให้เด็กได้เล่นของเล่นที่ส่งเสริมให้เกิดพัฒนาการด้านร่างกาย การเลือกของเล่นที่มีคุณภาพและเหมาะสมกับวัยให้เด็กเล่น และการเปิดโอกาสให้เด็กได้เล่นกับผู้ใหญ่

6. การส่งเสริมให้เด็กช่วยเหลือตัวเอง เช่นการให้เด็กรับประทานอาหารและน้ำดื่มเอง การให้เด็กถอดเสื้อผ้าหรือสวมเสื้อผ้าเอง การให้เด็กอาบน้ำเอง การให้เด็กสวมรองเท้าเอง การให้เด็กช่วยตัวเองในการทำสิ่งต่างๆ ตามความสามารถและเหมาะสมกับวัยของเด็ก และการฝึกความรับผิดชอบต่างๆ ให้กับเด็ก

7. การให้เด็กได้พักผ่อน เช่นการให้เด็กได้มีโอกาสนั่งเล่นตามลำพังเพื่อดูภาพ อ่านหนังสือหรือทำกิจกรรมอื่นๆ ที่ไม่ต้องใช้กำลังกายมาก การให้เด็กได้พักผ่อนด้วยการนอนหลับในเวลาที่เหมาะสมกับวัยของเด็ก

วราภรณ์ รักวิจัย (2540) กล่าวว่า การเตรียมพร้อมทางด้านร่างกายสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน เป็นสิ่งจำเป็นลำดับแรก ความแข็งแรงของเด็กจะเป็นพื้นฐานในการเจริญเติบโต ตลอดจนความพร้อมทางด้านอารมณ์ การเข้าสังคม และความคิดสติปัญญา ดังนั้นพ่อแม่จึงควรให้ความสำคัญต่อการเลี้ยงดู และมีการเตรียมความพร้อมทางด้านร่างกายก่อนอื่น โดยทั่วไปกิจกรรมในการเลี้ยงดูจะประกอบไปด้วย การจัดหาอาหารและให้อาหาร การเล่น การขับถ่าย การนอนหลับและพักผ่อน การรักษาความสะอาดร่างกาย และการสร้างภูมิคุ้มกันโรค ดังนี้

1. การให้อาหารที่มีประโยชน์และปลอดภัยคือ อาหารที่มีสารอาหารครบ 5 ชนิดตามที่ร่างกายต้องการในหนึ่งวัน ได้แก่

1.1 โปรตีน จะช่วยเสริมสร้างร่างกายให้โตขึ้น สูงขึ้น น้ำหนักตัวเพิ่มขึ้น ร่างกายจึงต้องการมาก เพื่อไปสร้างกล้ามเนื้อและเนื้อเยื่อต่างๆ ซึ่งได้แก่เนื้อ นม ไข่ และข้าว

1.2 แคลเซียม จะช่วยเสริมสร้างด้านโครงกระดูก บำรุงกระดูกให้แข็งแรง เติบโตขึ้นได้แก่ นม ปลา ผักใบเขียว

1.3 เหล็ก มีความจำเป็นสำหรับร่างกายมากเพราะเหล็กเป็นส่วนประกอบของเม็ดเลือดแดง โดยที่เม็ดโลหิตจะพาออกซิเจนไปเลี้ยงเซลล์ต่างๆ ในร่างกาย ถ้าขาดธาตุเหล็กก็จะทำให้เป็นโรคโลหิตจาง อาหารธาตุเหล็ก ได้แก่ ตับ ไข่แดง ผักที่มีใบสีเขียวแก่ และเนื้อวัว

1.4 วิตามินต่างๆ จะช่วยเสริมสร้างกระบวนการสร้างความเจริญเติบโตให้แก่ร่างกาย ถ้าขาดวิตามินบางอย่าง อาจทำให้เป็นอันตรายได้ เช่นถ้าขาดวิตามินเอ อาจจะทำให้ตาบอด หรือขาดวิตามินบีหนึ่ง อาจจะเป็นโรคได้ ซึ่งได้แก่ ผลไม้สด ผักสด ตับ สัตว์ต่างๆ ผักใบเขียว

1.5 ไขมัน จะทำให้ร่างกายมีพลังงานและความอบอุ่น ร่างกายเด็กเล็กต้องการมาก เพราะเด็กใช้พลังงานในร่างกายสูงในการเล่น การวิ่ง เพราะเด็กไม่ชอบอยู่นิ่งๆ ต้องให้เด็กกินอาหารที่ให้พลังงานมาก เช่น ข้าว อาหารจำพวกแป้ง

2. การเล่นของเด็ก การเล่นคือการเรียนของเด็ก ในวัยก่อนเรียนเด็กจะมีความพอใจสุขใจ ในการได้เล่นและช่วยเหลือตนเอง โดยพ่อแม่ช่วยจัดสถานที่ปลอดภัยและมีอุปกรณ์เครื่องเล่นด้วย และต้องช่วยฝึกเด็กให้รู้จักรักษาตัวของตนเองและผู้อื่นให้ปลอดภัยในการเล่น ฝึกให้มีจินตนาการในการเล่นด้วย

3. การขับถ่าย พ่อแม่ควรฝึกให้เด็กรู้จักการขับถ่าย การช่วยเหลือตัวเองเวลาเข้าห้องน้ำ ด้วยการเตือนให้เข้าห้องน้ำและจัดการช่วยตนเองหลังการใช้ห้องน้ำ โดยสอนไปด้วย ทำให้ด้วยเด็กก็จะเกิดการเรียนรู้ และไม่ควรแสดงกิริยารังเกียจ ควรแสดงให้เด็กเห็นว่าเป็นเรื่องธรรมดา ไม่ใช่เรื่องที่สกปรกว่ารังเกียจ

4. การนอนหลับพักผ่อน เป็นสิ่งสำคัญของการเจริญเติบโตของเด็กวัยก่อนเรียน การพักผ่อนที่พอเพียงและเหมาะสมจะช่วยให้เด็กมีการพัฒนาการได้ดี ซึ่งรวมถึงการพักผ่อนในระหว่างกิจกรรมด้วย เช่นการฟังเพลง การฟังนิทาน การพักผ่อนจากการเล่นเหนื่อย และการได้นอนกลางวัน ประมาณวันละชั่วโมงครึ่ง ถึงสองชั่วโมง

5. การรักษาความสะอาดร่างกาย พ่อแม่ควรฝึกให้เด็กรักษาความสะอาดของร่างกาย เครื่องแต่งกาย โดยรู้จักการอาบน้ำ การใช้สบู การล้างมือก่อนหลัง รับประทานอาหาร การแปรงฟัน บ้วนปากหลังอาหารและควรฝึกให้เด็กทำจนเกิดเป็นนิสัย

6. การสร้างภูมิคุ้มกันโรค ด้วยการพาเด็กไปรับการฉีดวัคซีนแก่เด็กให้ครบตามที่กำหนด การเตรียมความพร้อมทางด้านร่างกายที่ถูกต้อง จะทำให้เด็กมีการพัฒนาการด้านร่างกาย ดังนี้

1. มีน้ำหนัก ส่วนสูง ถูกส่วน หรือใกล้เคียงกับเกณฑ์มาตรฐาน
2. การทำงานของประสาทสัมผัส ประสานและสัมพันธ์กัน คือตา หู มือ และเท้า
3. มีสุขภาพอนามัย สภาพของร่างกายดี คือมีสุขภาพร่างกายและสุขภาพจิตอยู่ในภาวะที่ปราศจากโรคภัยต่างๆ
4. สามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้
5. มีความสามารถในการบังคับกล้ามเนื้อส่วนต่างๆ ได้ดี
6. รู้จักรักษาความสะอาดร่างกายของตนเอง ตลอดจนเครื่องแต่งกาย
7. มีบุคลิกภาพ ทั้งทางร่างกายและการยืนการนั่ง

รติชน พืรัชต์ (2543) กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดูที่ส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกาย จะต้องคำนึงถึงสิ่งต่าง ดังต่อไปนี้

1. อาหารและโภชนาการ ที่ถูกต้องตามหลักโภชนาการ

2. การออกกำลังกาย เป็นการช่วยพัฒนากล้ามเนื้อต่างๆ ในร่างกาย
3. การพักผ่อน ควรแบ่งเวลาให้เด็กได้รับการพักผ่อนอย่างเพียงพอ ทั้งในเวลากลางวัน และกลางคืน
4. การดูแลสุขภาพเด็ก เช่น การฉีดภูมิคุ้มกันโรค การดูแลเรื่องความสะอาดของร่างกาย เป็นต้น
5. การป้องกันอุบัติเหตุ
6. การดูแลเรื่องการขับถ่าย

ราศรี ธรรมนิยม (ม.ป.ป.) ได้กล่าวถึงวิธีสร้างให้ร่างกายลูกแข็งแรง ดังนี้

1. เอาใจใส่สุขภาพลูกแม้จะเจ็บป่วยด้วยเรื่องเล็กๆ น้อยๆ
2. พาลูกไปฉีดวัคซีนป้องกันโรคตามกำหนดเวลา
3. ชั่งน้ำหนักวัดส่วนสูง เพื่อดูความเจริญเติบโต
4. ให้มีเวลาพักผ่อนนอนหลับให้เพียงพอเหมาะสมกับวัย
5. ให้ออกกำลังกายทั้งแขนและขา เช่น ว่ายน้ำ ถีบจักรยาน วิ่ง กระโดด ฯลฯ
6. ให้กินอาหารให้ครบทุกหมู่ เนื้อสัตว์ ไขมัน แป้ง น้ำตาล วิตามิน
7. จัดกิจกรรมภายในบ้าน เช่น ทำสวนครัว รดน้ำต้นไม้ เป็นต้น
8. หาของเล่นที่เสริมพัฒนาการทางร่างกาย เช่น ดินน้ำมัน จักยาน 3 ล้อ 2 ล้อ ของเล่นประเภทค้อน ลูกบอล เป็นต้น

จากการเลี้ยงดูที่เป็นการส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย สรุปได้ว่า พ่อแม่ผู้ปกครอง นอกจากการให้อาหารที่มีประโยชน์ครบ 5 หมู่ และสารอาหารที่เสริมสร้างร่างกายแล้ว จะต้องสร้างภูมิคุ้มกัน โดยให้เด็กได้รับวัคซีนครบตามที่กำหนด นอกจากนี้ยังต้องจัดประสบการณ์เสริมสร้างร่างกาย เพิ่มความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ การทรงตัว พัฒนาประสาทสัมผัสควบคุมการเคลื่อนไหว ให้ถูกทิศทาง ส่งเสริมการเล่นโดยมีผู้ใหญ่ช่วยจัดกิจกรรมและสภาพแวดล้อมให้เหมาะสม ปลอดภัยและให้อิสระไม่เข้าไปแทรกแซงมากเกินไป เพื่อให้เด็กเกิดความมั่นใจในตนเอง

3.2 การเลี้ยงดูที่ส่งเสริมพัฒนาการทางด้านอารมณ์

วราภรณ์ รักวิจัย (2540) ได้กล่าวไว้ว่า เด็กก่อนวัยเรียน (เด็กปฐมวัย) เป็นวัยที่มีความอยากรู้อยากเห็น มีความต้องการพิเศษในการที่จะได้คำแนะนำจากผู้อยู่ใกล้ชิด โดยเฉพาะพ่อแม่ ฟรอยด์ (Freud) ได้กล่าวไว้ว่าในช่วง 1-5 ปีแรกของชีวิตเป็นช่วงที่สำคัญที่สุดของการพัฒนาบุคลิกภาพ การอบรมเลี้ยงดูเด็กในวัยนี้จึงเป็นสิ่งสำคัญมาก เด็กในวัยนี้เริ่มเรียนรู้พฤติกรรมที่ถูกต้องและไม่ถูกต้อง เริ่มมีความรับผิดชอบขึ้น การแสดงออกทางด้านอารมณ์ ต้องการให้ตอบสนองความต้องการ ไม่ว่าจะป็นหิว กลัว เด็กจะร้องไห้ เมื่อโตขึ้นเด็กเริ่มจะมีการชี้ หรือบอกถึงความต้องการของตน และเมื่อสามารถใช้ภาษาสื่อความหมาย เด็กก็จะใช้วิธีพูดบอก พอโตขึ้นก็สามารถใช้เหตุผลอธิบายได้ การแสดงออกทางด้านอารมณ์ของเด็กในวัยนี้ เป็นการแสดงอารมณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงได้ และบางครั้งรุนแรงมาก เป็นวัยเจ้าอารมณ์ เอาแต่ใจตนเอง ซึ่งการเปลี่ยนแปลงอารมณ์ในเด็กแต่ละคนไม่เหมือนกัน ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายๆ อย่าง เช่นการอบรมเลี้ยงดูสิ่งแวดล้อม สุขภาพร่างกาย และสุขภาพทางด้านจิตใจ อารมณ์ที่เด็กก่อนวัยเรียน (เด็กปฐมวัย) เกิดขึ้นได้แก่

1. อารมณ์กลัว เกิดจากที่เด็กรู้สึกขาดความปลอดภัย ซึ่งเกิดจากการที่พ่อแม่ปล่อยให้อยู่ตามลำพัง หรือเกิดจากสถานการณ์บางอย่างที่ทำให้เด็กกลัว
2. ความโกรธ อารมณ์โกรธเป็นการแสดงออกที่เป็นธรรมชาติที่สุดของเด็กในวัยนี้ เด็กจะแสดงความโกรธเมื่อต้องการการเอาใจใส่สิ่งที่ทำให้เด็กโกรธ ได้แก่การถูกขัดใจ การขัดแย้ง การแกล้ง การถูกบังคับให้นั่งเฉยๆ การถูกขัดขวางไม่ให้ทำในสิ่งที่กำลังทำอยู่ ถูกเด็กอื่นรังแก หรือการพยายามทำอะไรแล้วไม่ได้ทำสิ่งที่ตนต้องการ เมื่อโกรธ เด็กจะแสดงออกมาโดยการร้องไห้ ร้องกรี๊ด กระแทกเท้า เตะ กระโดด ทูบตี นอนลงดินกับพื้น ทำร้ายตัวเอง โอดครวญ หน้าอจ แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อโตขึ้น การแสดงออกก็เปลี่ยนไปในทางดี เช่นวิธีนั่งซึม หน้าอจ บางคนก็สามารถควบคุมอารมณ์ของตนได้ แต่อารมณ์รุนแรงเช่นนี้ก็ยังมีอยู่เป็นบางครั้งบางคราว
3. ความอิจฉาริษยา เป็นอารมณ์ที่เกิดขึ้นเมื่อเด็กสูญเสียของรัก หรือสิ่งที่รักถูกแย่งไป อารมณ์อิจฉาริษยาของเด็กอายุ 2-6 ขวบ มักจะเกิดขึ้นกับเด็กที่มีน้องใหม่หรือสมาชิกของครอบครัวเพิ่มขึ้น และมาแบ่งความสนใจจากพ่อแม่ไป เด็กจะอิจฉาน้องเพราะเห็นว่าพ่อแม่ให้ความสนใจ

น้องมากกว่าตนเอง หรืออีกนัยหนึ่งเพราะเห็นว่าพ่อแม่ให้ความสนใจน้องมากกว่าตนเอง หรืออีกนัยหนึ่งเพื่อนบางคนก็ครูแสดงความรัก ความสนใจมากกว่าตน และความริษยาอาจจะแสดงออกมาในลักษณะของความโกรธโดยไม่มีเหตุผล

4. ความรัก เป็นการแสดงอารมณ์แห่งความสุข รักผู้อื่น รักสิ่งของ การที่เด็กจะรักใคร่ก็ขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ของเด็กกับบุคคลนั้นๆ การแสดงความรักออกมาโดยการกอดรัด การจูบ การอยากอยู่ใกล้ๆ

รติชน ทิพย์สทธิ์ (2543) ได้กล่าวถึงการเลี้ยงดูที่ส่งเสริมพัฒนาการทางด้านอารมณ์ของเด็กปฐมวัยเด็กก่อนวัยเรียน ที่พ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดูเด็กควรคำนึงถึง ดังนี้

1. ให้ความรัก และความอบอุ่น ความเอาใจใส่ต่อเด็ก และการเข้าใจเด็ก ยอมรับในตัวเด็กจะเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่ง ที่จะช่วยให้เด็กปฐมวัยมีพื้นฐานอารมณ์ที่ดี มั่นคง รู้สึกอบอุ่น มีอารมณ์ขัน และมองโลกในแง่ดี

2. การเล่น การเล่นเป็นธรรมชาติอย่างหนึ่งของเด็ก มีคุณค่าทางอารมณ์ ทำให้เด็กได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน มีอารมณ์เบิกบานแจ่มใส มีจิตใจมั่นคง มองโลกในแง่ดี และยังทำให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง ถ้าหากพ่อแม่ได้ปล่อยให้เด็กได้เล่นตามความต้องการด้วยแล้ว เด็กก็จะมีความสุข การเล่นช่วยให้เด็กได้ผ่อนคลายความตึงเครียด ในชีวิตประจำวัน ช่วยระบายอารมณ์เมื่อเด็กเกิดความรู้สึกโกรธ วิตกกังวล หรือคับข้องใจ เป็นการลดความก้าวร้าว และลดความไม่พึงพอใจที่ได้รับจากผู้ที่อยู่รอบข้าง การเล่นจึงเป็นกิจกรรมที่สนองความต้องการที่จะผ่อนคลายความตึงเครียดทางอารมณ์

3. การฟังนิทาน นิทานช่วยให้เด็กเกิดความเพลิดเพลิน เกิดความสนุกสนาน เมื่อได้นิทาน เด็กปฐมวัยมีจินตนาการตามเนื้อเรื่องในนิทาน นิทานช่วยคลายความตึงเครียด ลดความวิตกกังวลของเด็กๆ ธรรมชาติของเด็กปฐมวัยจะเป็นวัยที่ชอบนิทานมาก และชอบการเลียนแบบ เด็กจึงมักเลียนแบบบุคลิกลักษณะนิสัยตัวละครในนิทาน ถ้าเด็กได้อ่านนิทานที่มีการผูกเรื่องดีๆ ตัวเอกในเรื่องเป็นคนดี จิตใจเยือกเย็น อารมณ์ดี ไม่โกรธใคร แม้ว่าจะถูกแกล้งหรือถูกล้อเลียน เมื่อเด็กได้ฟังนิทานเหล่านี้ ก็จะส่งเสริมพัฒนาการทางด้านอารมณ์ของเด็ก ให้เด็กมีสุขภาพจิตดี มีอารมณ์แจ่มใส ไม่โกรธง่าย และยังมีลักษณะนิสัยชอบช่วยเหลือคนอื่นอีกด้วย วิไล เวียงวิระ

(2526) กล่าวว่า นิทานช่วยให้เด็กเกิดความเพลิดเพลิน เสริมสร้างบุคลิกภาพ ช่วยปูพื้นฐานทางจิตใจแก่เด็ก ช่วยให้เด็กรู้ว่าอะไรดีอะไรไม่ดี และกระตุ้นให้เด็กเลียนแบบที่ดี เนื้อหานิทานบางเรื่องช่วยแก้ไข พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ได้

ข้อเสนอแนะสำหรับพ่อแม่เกี่ยวกับการอ่านนิทานให้เด็กปฐมวัยฟัง

1. เล่าสิ่งที่น่าสนใจในเรื่องที่อ่าน พยายามทำให้เด็กรู้สึกว่าการอ่านเป็นสิ่งที่สนุก
2. หาช่วงเวลาของตัวเองและตัวเด็กรู้สึกสบายๆ ใจ ไม่มีเรื่องยุ่งๆ มารบกวน เป็นเวลาอ่านนิทาน หรือหนังสืออื่นๆ ให้เด็กฟัง เช่น เวลานอน หรือหลังเวลาพักจากงานทุกอย่างในช่วงเย็น
3. ให้เด็กเป็นผู้เลือกหนังสือที่จะอ่านให้เด็กฟัง
4. ชี้รูปขณะที่อ่านเรื่องราวเรื่องนั้น
5. ให้เด็กเป็นผู้ถือหนังสือ และเปิดหน้าที่เรากำลังอ่านอยู่
6. อ่านนิทาน เนื้อเรื่องที่เด็กคุ้นเคย ใกล้ตัวเด็ก ขณะอ่านอาจเว้นคำหรือวลีหรือประโยคไว้ เพื่อให้เด็กเติม

7. ให้เด็กเล่านิทานต่อจากที่เราเริ่มต้นไว้

8. ยอมให้เด็กเล่านิทาน โดยจินตนาการเรื่องของเขาเองขึ้นมา

ราศรี ธรรมนิยม (ม.ป.ป.) ได้กล่าวถึง วิธีเสริมสร้างให้ลูกมีอารมณ์ดี ดังนี้

1. เป็นแบบอย่างทางอารมณ์ที่ดีให้แก่เด็ก
2. ให้ความรัก ความอบอุ่น เป็นเพื่อน ช่วยแก้ไขปัญหามิทอดทิ้ง
3. ไม่หลอกให้ลูกกลัวโดยใช้เหตุผล
4. ให้อิสระลูกในการทำกิจกรรม เพื่อตัดสินใจทำอะไรๆ
5. ตอบสนองความต้องการ ความสนใจและควรมีเวลาให้กับเด็ก
6. ไม่ยั่วให้เด็กโกรธ
7. จัดบรรยากาศในบ้านให้น่าอยู่และมีความสุข
8. ให้การยอมรับลูกเป็นคนสำคัญคนหนึ่งที่บ้าน
9. พาเด็กไปพักผ่อนหย่อนใจนอกบ้านตามสมควร

การเล่นอวัยวะเพศในเด็ก

ราศรี ธรรมนิยม (ม.ป.ป.) กล่าวถึงเด็กที่ชอบเล่นอวัยวะเพศว่า จะมีอาการชอบจับต้อง ลูบคลำ ดึงอวัยวะเพศเล่นเสมอๆ พบมาในเด็กผู้ชาย อายุ 1-3 ปี และเด็กโตจนถึงวัยรุ่น ส่วนใหญ่เวลาที่เด็กชายจะนอนและเวลาที่ว่างงานไม่มีกิจกรรมทำ กับเวลาที่ใช้สับฟ็อกตัวจะฟอกบริเวณองคชาตด้วย

สาเหตุ ในเด็กอายุ 1-3 ปี อาจมีสาเหตุ ดังนี้

1. เด็กมีอาการคันเนื่องจากอวัยวะเพศไม่สะอาด ปัสสาวะแล้วไม่ได้ล้าง
2. เด็กไม่มีของเล่น ไม่มีคนเล่นด้วย จึงหันมาเล่นกับตัวเอง
3. เด็กถูกทอดทิ้งให้อยู่คนเดียวและเกิดสนใจอวัยวะเพศขึ้น
4. กางเกงที่เด็กนุ่งคับเกินไป เกิดการเสียดสี ทำให้รู้สึกระคาย
5. เป็นที่ยอมรับทางจิตวิทยาว่า การได้จับลูบคลำอวัยวะเพศเป็นความสุขอย่างหนึ่งของ

เด็กเป็นการลดความเครียดประกอบกับเป็นความต้องการประจำวันของเด็กด้วย

ในเด็กอายุ 5 ปี ไปจนถึงวัยรุ่น อาจมีสาเหตุ ดังนี้

1. เด็กให้ความสนใจ อยากรู้ อยากเห็นเกี่ยวกับอวัยวะภายในร่างกายของตนเอง
2. ตีตนินส์ชอบเล่นอวัยวะเพศตั้งแต่เด็ก เพราะเกิดความสุขความพอใจเล็กน้อย
3. เป็นเด็กเก็บตัวไม่สังคมกับเพื่อนฝูง ชอบอยู่คนเดียว
4. พ่อแม่ คนเลี้ยง มักชอบหยอกล้อ จับต้องบริเวณอวัยวะเพศของเด็กเป็นประจำ

วิธีแก้ไข

1. ล้างบริเวณอวัยวะเพศของเด็กให้สะอาดเสมอ
2. อย่าปล่อยให้เด็กอยู่ลำพังคนเดียว
3. ไม่นุ่งกางเกงคับ ใช้ผ้าอ่อนๆ หลวมๆ ไม่ใช่ผ้าแข็ง
4. ไม่หยอกล้อเด็กด้วยการจับอวัยวะเพศของเด็กเล่น

5. อย่าให้เด็กแค้น เพราะทำให้เป็นจุดเด่นจับต้องได้ง่าย
6. ปรึกษาจิตแพทย์
7. ห้ามตีเด็ก เพราะเด็กยังไม่รู้อะไร ห้ามพูดว่า "เดี๋ยวจีไม่ออก" "เดี๋ยวดัดทิ้ง" เพราะอาจทำให้เด็กเกิดความกลัวในเรื่องของเพศจนขาดความรู้สึกในเรื่องนี้ได้

ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานติ์ ได้กล่าวว่า สาเหตุที่เด็กชอบเล่นอวัยวะเพศ หรือชอบดูอวัยวะเพศของตัวเอง เกิดจากเด็กได้ทดลองทำแล้วรู้สึกเพลิดเพลิน เด็กก็จะทำต่อ หรืออาจทำเพราะต้องชดเชยหรือลบล้างอารมณ์อื่น ๆ เช่น กลัวที่จะต้องนอนคนเดียวก็จะพยายามชดเชยความกลัว ด้วยการหาความเพลิดเพลินด้วยการเล่นอวัยวะเพศและยังกล่าวอีกว่าการที่เด็กเล่นอวัยวะเพศไม่ถือว่าเป็นเรื่องผิดปกติ

วิธีการแก้ปัญหา หากพ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดูพบว่าเด็กกำลังเล่นอวัยวะเพศของตนเอง สิ่งแรกที่พ่อแม่ต้องทำ คือ สงบใจ สงบสติอารมณ์ ให้ผ่อนคลายก่อน และควรรับทราบว่าแท้จริงแล้วเรื่องนี้ไม่ใช่เรื่องทางเพศแต่มีลักษณะคล้ายกับเกาชาหรือแคะหูหรือแยงหู การแก้ไขคือสอนเด็กให้รู้ (แต่ในวัยเด็กเล็กไม่มีความจำเป็นที่จะต้องสอน) แล้วเบี่ยงเบนความสนใจเด็กให้ไปสนใจอย่างอื่น เช่น หาของเล่นอย่างอื่นให้เด็กเล่น เป็นต้น

จากหลักการเลี้ยงดูที่เป็นการส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์ สรุปได้ว่า

การแสดงออกทางอารมณ์ของเด็กในวัยนี้จะมีการเปลี่ยนแปลงได้ง่าย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ การอบรมสั่งสอน และการแบบอย่างที่ดีของพ่อแม่ผู้ปกครองที่เลี้ยงดูเด็ก จะทำให้เด็กรู้จักการควบคุมอารมณ์ และมีพฤติกรรมแสดงออกที่ดีให้แก่เด็กได้ โดยให้ความรัก ความอบอุ่น การเอาใจใส่ การเข้าใจและการยอมรับในตัวเด็ก ให้โอกาสเด็กได้รับประสบการณ์จากการเล่นให้ครอบคลุมทักษะทั้ง 5 ด้านด้วยตนเอง รวมทั้งการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมและประเพณีอันดีงามของคนไทย การให้เด็กได้เล่นบทบาทสมมุติ เล่นแบบสร้างจินตนาการ ฯลฯ เพื่อให้การเล่นนั้นทำให้เด็กได้รับความพึงพอใจมีความสุข ผ่อนคลาย ระบายอารมณ์ และที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งคือการที่ผู้ใหญ่ให้ความยกย่อง ชมเชยสนับสนุน ให้พฤติกรรมแสดงออกที่ดีของเด็ก เพื่อสร้างจุดเด่นให้แก่เด็ก ไม่ควรตอกย้ำจุดด้อยของเด็กด้วยการเกรี้ยวกราด ดุด่า ฯลฯ เพราะจะทำให้เด็กรู้สึกด้อยค่า ไม่มีความมั่นใจและมั่นคงในอารมณ์

3.3 การเลี้ยงดูที่ส่งเสริมพัฒนาการทางด้านสังคม

กันยา ลุมพิกานนท์ (2533) ได้กล่าวว่า การส่งเสริมพัฒนาการทางสังคม หมายถึง เนื้อหาที่มีลักษณะกล่าวถึงการส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการด้วยวิธีการต่างๆ 3 เรื่องคือ

1. การให้เด็กมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น เช่นการเปิดโอกาสให้เด็กได้เล่นกับเพื่อน การให้เด็กได้ทำกิจกรรมร่วมกับบุคคลอื่น การให้เด็กได้พบปะสังสรรค์กับญาติพี่น้องหรือบุคคลอื่น และการฝึกการเข้าสังคมให้กับเด็ก

2. การให้เด็กได้แสดงความเป็นมิตร เช่นการให้เด็กได้แสดงความรักต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน การแสดงความเมตตาต่อมนุษย์และสัตว์

3. การให้เด็กได้แสดงความมีน้ำใจ เช่นการให้เด็กรู้จักการให้และการรับ การฝึกให้เด็กได้รู้จักแสดงความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่โอบอ้อมอารี การสอนให้เด็กรู้จักช่วยเหลือผู้อื่น และสอนให้รู้แพ้รู้ชนะ

ราศรี ธรรมนิยม (ม.ป.ป.) ได้กล่าวถึงวิธีการเสริมสร้างให้ลูกมีการสังคมดี ดังนี้

1. พ่อแม่ทำงานเป็นตัวอย่าง มีการคบหาเพื่อนและไปมาหาสู่กันเสมอๆ มีการให้การช่วยเหลือทางกาย ทางน้ำใจ เพื่อเป็นแบบอย่างให้เด็กเห็น

2. ฝึกมารยาททางสังคมไทยให้กับเด็ก เช่น การไหว้ การขอบคุณ การขอโทษ การรอคอย การแบ่งปันของเล่น ฯลฯ

3. เปิดบ้านให้เป็นที่พักผ่อนมาหาสู่กันระหว่างลูกและเพื่อนๆ

4. แนะนำให้เด็กรู้จัก คิด พิจารณา เลือกคบคนดี ฯลฯ

5. เปิดโอกาสให้เด็กทำกิจกรรมกับเพื่อนๆ

รติชน พืชมงคล (2543) กล่าวว่าพัฒนาการทางด้านสังคมของเด็กปฐมวัย ในช่วงเริ่มต้นวัย เด็กยังมีความสัมพันธ์เฉพาะกับคนในครอบครัว และยังยึดตัวเองเป็นศูนย์กลางอยู่ แต่เมื่อเข้าสู่วัย3-4 ขวบ เด็กจึงจะเริ่มมีสัมพันธ์กับคนภายนอก

การเลี้ยงดูที่ส่งเสริมพัฒนาการทางด้านสังคมของเด็กปฐมวัยพ่อแม่ควรคำนึงถึงสิ่งต่างๆ ดังนี้

1. การเล่น ช่วยพัฒนาการทางด้านสังคม เพราะการเล่นทำให้เด็กได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ช่วยให้มีโอกาสฝึกวิธีเข้าสังคมเรียนรู้การที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่น นอกจากนั้นถ้าพ่อแม่ได้สังเกตขณะที่เด็กกำลังเล่น พ่อแม่จะสังเกตเห็นว่าเด็กจะเรียนรู้การรู้จักรอคอยการเล่น เรียนรู้วิธีการเล่นกับผู้อื่น เรียนรู้การแบ่งปันของเล่นให้เพื่อนในกลุ่มที่เล่นอยู่ด้วยกัน การแลกเปลี่ยนของเล่น ผลัดเปลี่ยนการเล่น บางครั้งก็เป็นผู้นำในการเล่นเครื่องเล่น หรือของเล่นต่างๆ บางครั้งก็เป็นผู้ตามที่ดี อีกทั้งยังรู้จักรักษากติกาการเล่น รู้จักแพ้ รู้จักชนะ ซึ่งเท่ากับเป็นการเตรียมให้เด็กวัยนี้ รู้จักปรับตัวในสังคมได้ดีเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่

2. การพาเด็กไปเที่ยวตามสถานที่ต่างๆ ทำให้เด็กได้รู้จักสังคมนอกบ้าน ได้เรียนรู้การอยู่ร่วมกัน เช่นพาไปเที่ยวสวนสัตว์ ขณะที่พาเดินดูตามกรงสัตว์ เด็กจะเห็นสัตว์ที่อาศัยอยู่ด้วยกัน การแบ่งปันอาหารกัน ขณะเดียวกันพ่อแม่ได้พูดคุยสอนเด็กถึงการอยู่ร่วมกันของสัตว์ การฟังพาอาศัยกัน การแบ่งปัน การเสียสละ ซึ่งเด็กจะได้เห็นด้วยตัวเองเป็นการศึกษาจากของจริง เด็กจะค่อยๆ เรียนรู้การอยู่ร่วมกัน การอาศัยซึ่งกันและกัน การแบ่งปันกัน เป็นการส่งเสริมพัฒนาการทางด้านสังคมของเด็ก

3. การพาเด็กไปรู้จักกับญาติพี่น้อง ลูกๆ หลานๆ ในวัยเดียวกันหรือพ่อแม่พาไปบ้านเพื่อน ของพ่อแม่ที่มีลูกอยู่ในวัยเดียวกัน ให้เด็กได้อยู่ด้วยกันเป็นการฝึกให้รู้จักอยู่ร่วมกับคนอื่นๆ รู้จักปรับตัวให้เข้ากับคนอื่นได้ เพื่อเป็นการปูพื้นฐานในการเข้าสังคมและอยู่ร่วมกับคนอื่นได้อย่างมีความสุขในวัยต่อไป

จากหลักการเลี้ยงดูที่เป็นการส่งเสริมพัฒนาการทางด้านสังคม สรุปได้ว่า พ่อแม่และผู้ปกครองที่เลี้ยงดูเด็ก ควรให้ความรัก กอดรัดล้ะมัด พุดคุย ยิ้ม หัวเราะกับเด็กอย่างสม่ำเสมอ มิใช่ทำตามความต้องการและอารมณ์ของตนเพียงบางครั้งบางคราว และให้โอกาสเด็กได้เล่นกับเพื่อนตามลำพัง เพื่อให้เด็กรู้จักการอยู่ร่วมกับผู้อื่น รู้จักการรอคอย การแบ่งปันเสียสละให้กับผู้อื่น ปลูกฝังโดยการเล่านิทาน ยกตัวอย่างการกระทำที่ดีและไม่ดี ให้เด็กได้มีส่วนในการแสดงความคิดเห็นและตัดสินใจในเหตุการณ์หรือสถานการณ์ต่างๆ การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมด้วยการบำเพ็ญประโยชน์ต่างๆ การประพฤติปฏิบัติตนตามมารยาท สังคม วัฒนธรรมประเพณีที่ดีของคนไทย และสิ่งที่สำคัญและจะละเลยไม่ได้ คือการฝึกให้เด็กช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน การมีระเบียบ

วินัย กฎเกณฑ์ต่างของทางบ้าน ทางโรงเรียนและของสังคม โดยพ่อแม่หรือผู้ใหญ่ที่ใกล้ชิดต้องกระทำตนเป็นตัวอย่างที่ดี ให้แก่เด็ก

3.4 การเลี้ยงดูที่ส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญา

กันยา ลุมพิกานนท์ (2533) กล่าวว่า การส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญา หมายถึง เนื้อหาที่มีลักษณะกล่าวถึงการส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการด้วยวิธีการต่างๆ 4 เรื่อง คือ

1. การส่งเสริมจินตนาการและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เช่นการให้เด็กได้เรียนรู้สิ่งแปลกๆ ใหม่ๆ อยู่เสมอ การให้เด็กได้รับประสบการณ์ใหม่ๆ ด้วยวิธีการต่างๆ

2. การกระตุ้นเร้าประสาทสัมผัส เช่นการกระตุ้นการมองเห็น การดู การชิม การพูดการฟัง และการสัมผัสโดยใช้สื่อต่างๆ เช่นของเล่น รูปภาพ หนังสือภาพ การอ่าน กอด้วัด สัมผัสเด็ก และการกระตุ้นด้วยวิธีอื่นๆ ที่เหมาะสม

3. การส่งเสริมพัฒนาการทางภาษา เช่นการสนทนา ได้ตอบกับเด็ก การให้เด็กเล่านิทาน หรือเล่าเรื่อง การให้เด็กร้องเพลง

4. การเปิดโอกาสให้เด็กเป็นตัวของตัวเอง เช่นการให้เด็กคิดและกระทำกิจกรรมต่างๆ อย่างอิสระ โดยอยู่ในสายตาของผู้ใหญ่และอยู่ในขอบเขตที่เหมาะสม การเปิดโอกาสให้เด็กได้เคลื่อนไหวร่างกายอย่างอิสระ การส่งเสริมความกล้าหาญในการแสดงออกที่เหมาะสม การฝึกให้เด็กมีความเชื่อมั่นในตนเอง และการฝึกเด็กให้รู้จักใช้เหตุผลตามความเหมาะสมกับวัยของเด็ก

พรทิพย์ คำพอ (2540) กล่าวว่า การเลี้ยงดู การดูแลเอาใจใส่ ปกป้อง อาหาร ความรัก รอยยิ้ม รอยสัมผัส การเจรจาจากมารดา ผู้เลี้ยงดูที่มีต่อเด็ก รวมทั้งความสม่ำเสมอในการเอาใจใส่ สนใจต่อเสียงร้องของเด็ก และสัญญาณอื่นๆ จากเด็กจะมีผลเกี่ยวข้องกับปฏิกิริยาการตอบโต้ของเด็กเป็นอย่างมาก เด็กยิ่งได้รับความเอาใจใส่ดูแลอย่างใกล้ชิดเพียงใด ระดับความสามารถของสมองก็จะสูงมากขึ้นไปด้วย ยิ่งเด็กได้พบเห็นสิ่งต่างๆ มากเท่าไรเด็กก็ยิ่งต้องการได้เห็นมากขึ้น และได้ฝึกหัดสัมผัสและมองดูจะช่วยให้เด็กได้รู้จักจำแนกสิ่งเหล่านั้นด้วยตัวของเด็กเอง ประสบการณ์จากที่ได้พบเห็นตั้งแต่แรกเริ่มเป็นการเตรียมเด็กสำหรับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และในเด็กแต่ละคนจะมีการพัฒนาการไม่เหมือนกันอยู่ที่การกระตุ้นของผู้เลี้ยงดูว่าควรจะทำอย่างไร

จึงจะเหมาะสมกับเด็กเพราะเด็กแต่ละคนไม่เหมือนกัน เด็กที่กระฉับกระเฉงจะอ่านออกได้ง่ายว่าเด็กต้องการอะไร แต่เด็กก็เงียบๆ ก็ทำให้เข้าใจเด็กได้ยากขึ้น ในเรื่องของประสาทและการรับรู้ เด็กที่ประสาทไวจะมีปฏิกิริยาต่อสิ่งกระตุ้นต่างๆ ด้วยความตื่นเต้นและเรียนรู้ถึงความเคลื่อนไหวจำแนกสิ่งต่างๆ ที่สัมผัสได้ส่วนเด็กที่มีความเชื่องช้าของประสาทรับรู้จะไม่ค่อยสนใจต่อสิ่งเร้า ต้องยอมปล่อยให้เด็กมีเวลาปรับตัวและหันเหความสนใจต่อสิ่งต่างๆ รอบตัว โดยค่อยๆ ให้เรียนรู้สิ่งต่างๆ เด็กจะสามารถเรียนรู้ถึงสิ่งใหม่ๆ ได้จากพ่อแม่และคนเลี้ยงดูมากกว่าจะให้เด็กเรียนรู้เอง

ราศรี ธรรมนิยม (ม.ป.ป.) ได้กล่าวถึงวิธีเสริมสร้างให้ลูกมีสติปัญญาดี ดังนี้

1. หมั่นพูดคุยกับเด็กด้วยคำที่ชัดเจน สั้นและง่าย โดยพูดซ้ำๆ เพื่อให้เด็กเลียนแบบ
2. หาของเล่นที่เสริมปัญญา เช่น การต่อภาพคน สัตว์ ผลไม้ ฯลฯ
3. เล่นนิทาน ร้องเพลง อ่านหนังสือ ที่สอดแทรกด้วยคุณธรรม จริยธรรม
4. ตอบคำถามเด็กทุกครั้ง
5. พาไปทัศนศึกษาสถานที่ต่างๆ

วราภรณ์ รักวิจัย (2540) กล่าวว่า การเจริญเติบโตทางสติปัญญาของบุคคล อาจแสดงให้เห็นได้ โดยบุคคลนั้นมีความสามารถที่จะใช้การคิดแบบเป็นเหตุเป็นผลก่อให้เกิดการสร้างสรรค์ เพื่อให้ตนเองได้บรรลุถึงวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง ทั้งนี้การพัฒนาที่ดำเนินไปในลักษณะที่มีขึ้นก่อนการคิดของเด็กนั้นจะมีลักษณะที่ต่างกันตามระดับขั้นของอายุ เด็กจะเริ่มคิดจากสิ่งที่เป็นรูปธรรมก่อนนามธรรม ดังนั้นพ่อแม่จึงควรจัดประสบการณ์ในการเรียนรู้ให้กับเด็กในสิ่งที่เป็นรูปธรรมให้มากที่สุด เพื่อเด็กจะได้เห็นสิ่งของ ได้สัมผัส ได้เล่น ได้ทดลอง จนกระทั่งเด็กเกิดความเข้าใจและสามารถจะพัฒนาการคิดและเหตุผลได้

ในการส่งเสริมการพัฒนาด้านสติปัญญา พ่อแม่สามารถทำได้โดย

1. การส่งเสริมพัฒนาการและเตรียมความพร้อมทางด้านภาษา
2. การส่งเสริมสิ่งแวดล้อมและพัฒนาทักษะทางด้านคณิตศาสตร์
3. การส่งเสริมสิ่งแวดล้อมและพัฒนาทักษะทางด้านวิทยาศาสตร์

รติชน พริยสัท (2543) กล่าวถึงการเลี้ยงดูเด็กว่าการเลี้ยงดูที่ส่งเสริมพัฒนาการทางด้านสติปัญญาเด็กก่อนวัยเรียนปฐมวัย พ่อแม่ ผู้เลี้ยงดูตลอดจนถึงครูควรคำนึงถึงสิ่งต่างๆ ดังนี้คือ

1. อาหาร อาหารนอกจากจะมีความสำคัญต่อการพัฒนาการทางด้านร่างกายแล้ว อาหารยังมีความสำคัญอย่างมากต่อการพัฒนาการทางด้านสติปัญญา ถ้าเด็กขาดอาหาร สมอจะ ไม่พัฒนา

2. การเล่น การเล่นนอกจากจะส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ และสังคม แล้ว การเล่นยังช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางด้านสติปัญญาอีกด้วย การเล่นช่วยให้เด็กได้เกิดการ เรียนรู้ด้วยตนเอง โดยไม่มีใครสั่งสอนได้ เด็กได้เรียนรู้จากการได้สัมผัสสิ่งที่ตนเอง เล่น ได้ลองผิดลอง ถูกจากการเล่นครั้งแล้วครั้งเล่า จนสรุปได้เองซึ่งเป็นพื้นฐานให้เกิดสติปัญญา

3. การฟังและพูด การฟังเป็นกุญแจสำคัญของการเรียนรู้ในช่วง 1-3 ขวบ แม้ว่าเด็กจะ ยังไม่พูดไม่คล่อง แต่เด็กสามารถฟังเรื่องต่างๆ จากผู้ใหญ่พูดให้ฟัง แม้จะเข้าใจไม่หมด แต่นั่นเป็น การฝึกให้เด็กติดตามในเรื่องที่ผู้ใหญ่พูด พ่อแม่ผู้ปกครองตลอดจนถึงครูผู้ดูแลเด็กเล็ก จึงควรฝึกให้ เด็กปฐมวัยนั่งนิ่ง และเงียบเป็นบางครั้งในแต่ละวัน และเริ่มด้วยการให้เด็กฟังเราพูดสักหนึ่งหรือ สองนาที่ในแต่ละครั้งที่พูด สังเกตดูว่าสายตาของเด็กอยู่ที่เรา แล้วถามเกี่ยวกับสิ่งที่พูดไปแล้ว เมื่อ เด็กตอบ เราต้องชมเชยให้กำลังใจ และกอดเด็ก เพื่อแสดงความดีใจที่เด็กตอบคำถามได้ เป็นการ ให้กำลังใจในความพยายามในครั้งต่อไป ในการฝึกฟังและพูดเป็นการช่วยพัฒนาการทาง สติปัญญาของเด็กได้เป็นอย่างดีวิธีหนึ่ง

4. ทักษะต่างๆ ทางด้านความคิด การส่งเสริมพัฒนาการทางด้านสติปัญญานั้น พ่อแม่ ควรคิดถึงทักษะต่างๆ ที่เด็กจะเรียนรู้ได้โดยผ่านทางด้านการคิดทดลอง และแก้ปัญหา ควรหา กิจกรรมต่างๆ ทางด้านนี้มาให้เด็กได้ทำ เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมและพัฒนาการทางด้าน สติปัญญาของเด็ก

จากการเล็งดูเป็นการส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา สรุปได้ว่า นอกจากอาหารจะ มีความสำคัญต่อพัฒนาการ ทางด้านร่างกายแล้ว ยังมีความสำคัญและสัมพันธ์ต่อการพัฒนา สมอเพื่อพัฒนาสติปัญญา ของเด็กควบคู่กันไป พ่อแม่และผู้เลี้ยงดูจะต้องสร้างแรงจูงใจ โดยช่วย สร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ให้แก่เด็กตั้งแต่แรกเกิดอย่างเป็นธรรมชาติ เช่นการกระตุ้นการมอง ความสนใจ การฟัง การพูดคุย และการรอให้โอกาสเด็กได้ได้ตอบ และได้ลงมือกระทำด้วยตนเอง จากการเล่น ได้รับประสบการณ์จากการเล่นเพื่อการเรียนรู้ทำการทดลองและแก้ไขปัญหาด้วยตน

เอง อย่างหลากหลายครอบคลุมทักษะทั้ง 5 ด้าน การฝึกสมาธิในการฟัง การสื่อสารและการใช้ภาษาเริ่มจากการพูดคุย เล่านิทาน ตลอดจนปลูกฝังการรักการอ่าน ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองจึงจะมีส่วนช่วยให้เด็กสามารถพัฒนาตนเองและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียน

ศรีสมร ไทพระ (2520) ได้วิจัยเรื่อง "พฤติกรรมทางอารมณ์ ของเด็กในชนบทตามการรับรู้ของแม่" โดยสัมภาษณ์แม่ของเด็กเล็กที่เลือกมาจากภาคต่างๆ ของประเทศไทยซึ่งมีลูกอายุอยู่ระหว่าง 2 ปี 3 เดือน ถึง 3 ปี 5 เดือน จำนวน 200 คน ผลการวิจัยปรากฏว่าแม่จะมีปฏิกิริยาตอบสนองต่ออารมณ์ของลูกดังนี้ สอบถามสาเหตุที่ทำให้โกรธเมื่อลูกโกรธ อุ้มโอบกอด ปลอบโยน อุ้มกอด หาชองให้เล่นเมื่อคับข้องใจ หลีกเลี่ยงที่จะซื้อสิ่งของให้ เมื่อลูกอิจฉาเอาใจใส่ต่อลูกมากขึ้น แบ่งของเล่นให้เมื่อริษยา ตอบคำถามอธิบายให้เข้าใจ เมื่ออยากรู้อยากเห็น ยิ้มแสดงความพอใจ เมื่อลูกสนุกเร่าแรง กอดอุ้มเอาใจเมื่อลูกต้องการความรัก

วันเพ็ญ พิศาลพงศ์ และคณะ (2526 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาวิธีการอบรมเลี้ยงดู พัฒนาการทางร่างกายและความพร้อมทางการเรียน ของเด็กวัยก่อนเรียนในกรุงเทพ" ผลการวิจัยปรากฏว่า ระดับการศึกษาของบิดามารดา มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความรู้ความเข้าใจ ในการพัฒนาบุตรของตน บิดามารดา ที่มีการศึกษาดี สามารถนำวิธีการที่จะช่วยพัฒนาบุตรทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคม และจริยธรรม มาใช้ในการอบรมเลี้ยงดูบุตรในวัยก่อนเรียนของตนอย่างเหมาะสม และได้ผลดี กล่าวคือ ก่อให้เกิดความเจริญงอกงามแก่บุตรทั้งทางด้านร่างกาย ซึ่งจะเห็นได้จากการมีภาวะโภชนาการที่ดี และทางด้านจิตลักษณะ ซึ่งการวิจัยนี้มุ่งดูพัฒนาการด้านความพร้อม ทางกรเรียนของเด็กในลักษณะต่างๆ ผลการวิจัยนี้จึงยืนยันความสำคัญของครอบครัว ที่จะต้องตระหนักถึงบทบาทและหน้าที่ ความรับผิดชอบของตนที่จะต้องอบรมเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียน อย่างมีหลักการที่ดีเพื่อจะช่วยให้เด็กได้พัฒนาอย่างถูกต้องทิศทางและอย่างเต็มที่ตามศักยภาพ เป็นการสนับสนุนแนวคิด การพัฒนาเด็ก ที่เน้นความสำคัญของวิธีการใช้งาน หรือครอบ

ครัวเป็นหลัก รวมทั้งแนวคิดเรื่องอนุบาลในบ้าน ซึ่งกำลังได้รับความสนใจและยอมรับมากขึ้นในขณะนี้

เสาวนีย์ พัฒนอมร (2535) ได้วิจัยเรื่อง "การอบรมเลี้ยงดูกับพฤติกรรมการช่วยเหลือตนเองของเด็ก" เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามบิดาและมารดา เกี่ยวกับพฤติกรรมการช่วยเหลือตนเองของเด็ก ที่มีอายุระหว่าง 2 ปี 6 เดือน ถึง 3 ปี 6 เดือน และสอบถามวิธีการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา และสัมพันธ์ภาพระหว่างบิดามารดา ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีคะแนนการช่วยเหลือและแต่งตัว แต่มีคะแนนต่ำกว่าหรือเท่ากับเกณฑ์เฉลี่ยในด้านการรับประทานอาหาร บิดามารดาส่วนใหญ่เลือกใช้การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย โดยที่มารดาจะเป็นผู้ดูแลและตัดสินใจ เรื่องการอบรมเลี้ยงดูในกิจกรรมดังกล่าวของเด็กด้วยตนเองมากที่สุด และพบว่าปัจจัยด้านมารดาบางประการเท่านั้น ที่มีความสัมพันธ์กับคะแนนการช่วยเหลือตนเองของเด็ก กล่าวคือ ระดับการศึกษาของมารดาและเวลาที่มารดาทำงานนอกบ้านใช้ดูแลลูก มีความสัมพันธ์กับคะแนนด้านการรับประทานอาหาร รายได้ของครอบครัวมีความสัมพันธ์กับคะแนนด้านการรับประทานอาหาร ในขณะที่ปัจจัยด้านบิดาทุกประการไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับคะแนนการช่วยเหลือตนเองของเด็กในทุกด้าน

4.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเด็กพิเศษ

สุณีย์ บรรจง (2536) ได้วิจัยเรื่อง "การศึกษาการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครองของเด็กก่อนวัยเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา" กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ปกครองของเด็กก่อนวัยเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ที่นำเด็กมารับบริการจากหน่วยงานทางการศึกษา และฟื้นฟูสมรรถภาพกาย ใน กรุงเทพมหานคร จำนวน 50 คน ผลการวิจัย พบว่าผู้ปกครองของเด็กก่อนวัยเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่มารับบริการจากหน่วยงานทางการศึกษาและฟื้นฟูสมรรถภาพใน กรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่มีความรู้ถูกต้องเกี่ยวกับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มีการปฏิบัติในการอบรมเลี้ยงดูอย่างเหมาะสม สำหรับปัญหาในเรื่องต่างๆ ผู้ปกครองส่วนใหญ่ระบุว่าไม่มีปัญหา ยกเว้นในเรื่องความรู้ ผู้ปกครองระบุว่าได้รับความรู้ไม่เพียงพอ และต้องการความรู้ในเรื่องการส่งเสริมและกระตุ้นพัฒนาการ การฝึกพูด การฝึกให้ช่วยเหลือตนเอง ลักษณะและพฤติกรรมของเด็กก่อนวัยเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา การเรียนร่วมกับเด็กปกติ และการอบรมเลี้ยงดู ส่วน

ความต้องการ ผู้ปกครองส่วนใหญ่ระบุว่าไม่ต้องการความช่วยเหลือ ยกเว้นในเรื่องการมีคนดูแลเด็ก และการให้เด็กของตนได้เข้าเรียนร่วมกับเด็กปกติ

ปณิศา จีรพรชัย (2536) ได้วิจัยเรื่องผลของการฝึกปฏิสัมพันธ์ของบิดามารดาที่มีต่อสัมพันธภาพกับบุตรที่เรียนช้า กลุ่มตัวอย่างเป็นบิดามารดาของนักเรียนในโครงการสอนเด็กเรียนช้า โรงเรียนทัศนารุณสุนทริการาม เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร จำนวน 24 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและควบคุม โดยกลุ่มทดลองได้รับความรู้เกี่ยวกับการมีบุคลิกภาพแบบสร้างสรรค์ (Tonic Personality) และการมีบุคลิกภาพแบบทำลาย (Toxic Personality) และได้รับการฝึกการมีปฏิสัมพันธ์กับบุตรที่เรียนช้า แบบโทนิค (Tonic Interaction) จำนวน 6 ครั้ง ๆ ละ 3 ชั่วโมง ส่วนกลุ่มควบคุมไม่ได้รับเงื่อนไขใดๆ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองที่ได้เข้ารับการฝึกปฏิสัมพันธ์ตามหลักการของโทนิคและท็อกซิค มีคะแนนการมีสัมพันธภาพกับบุตรที่เรียนช้าสูงกว่ากลุ่มบิดามารดาในกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้เข้ารับการฝึกปฏิสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ทวีทรัพย์ แผลงศรี (2541) ได้ศึกษาวิธีการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ปกครองของเด็กปฐมวัยที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จังหวัดศรีสะเกษ ผลการวิจัยส่วนหนึ่งพบว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับภาวะความบกพร่องทางสติปัญญาของเด็กน้อยมาก และเด็กมีภาวะความบกพร่องรุนแรงขึ้น เนื่องจากผู้ปกครองขาดความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติที่ถูกต้องระหว่างตั้งครรภ์ การเลี้ยงดูในวัยทารก และวัยเตาะแตะ นอกจากนี้ แม่เป็นผู้ทำกิจวัตรประจำวันให้กับเด็กแทบทั้งหมด โดยไม่ได้ฝึกให้เด็กทำเอง เพื่อความสะดวกรวดเร็ว เพราะมีภาระต้องทำมาก

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษา พฤติกรรมการเลี้ยงดูเด็กพิเศษก่อนวัยเรียนของผู้ปกครอง :
กรณีศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก เกี่ยวกับพฤติกรรมการเลี้ยงดูด้านพัฒนาการทางด้าน
ร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา โดยดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการสร้างเครื่องมือ
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล

การดำเนินการแต่ละขั้นตอนมีรายละเอียดโดยสำคัญดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้ปกครองของเด็กพิเศษก่อนวัยเรียน อายุแรกเกิด - 6
ปี ที่มีสภาพร่างกาย และสติปัญญาแตกต่างไปจากเด็กปกติ และมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตอำเภอเมือง
จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 60 คน ซึ่งได้จากการสำรวจ

1. ข้อมูลคนพิการของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลกใน 19
ตำบล 147 หมู่บ้าน
2. จากรายงานการตรวจสุขภาพเด็กอายุ 0-6 ปี ของสถานบริการสาธารณสุข จำนวน 22
สถานอนามัยของอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก
3. ประวัติผู้ป่วยเด็ก อายุ 0-6 ปี ที่มีความบกพร่องทางร่างกายและสติปัญญา
โรงพยาบาลพุทธชินราช อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก
4. จากศูนย์การศึกษาพิเศษ คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏพิษณุโลก

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ปกครองของเด็กพิเศษก่อนวัยเรียน อายุแรกเกิด - 6 ปี ที่มีสภาพร่างกายและสติปัญญาแตกต่างไปจากเด็กปกติ และมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก โดยวิธีเลือกแบบเจาะจง จำนวน 30 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์ผู้ปกครองจำนวน 1 ชุด ผู้วิจัยดำเนินการสร้างเครื่องมือโดยมีขั้นตอนดังนี้

2.1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานของการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการของเด็ก การอบรมเลี้ยงดูเด็ก ลักษณะและพัฒนาการของเด็กพิเศษ ตลอดจนสภาพการเลี้ยงดูเด็กพิเศษในปัจจุบัน จากเอกสาร ตำรา วารสาร ปรินทิพนิพนธ์ วิทยานิพนธ์ หนังสือพิมพ์ และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

2.2 สัมภาษณ์ผู้ปกครองของเด็กพิเศษอย่างไม่เป็นทางการ เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเลี้ยงดูเด็กของผู้ปกครองในปัจจุบัน

2.3 นำข้อมูลที่ได้มาสร้างแบบสัมภาษณ์ผู้ปกครองเด็กพิเศษก่อนวัยเรียน มีเนื้อหาแบ่งเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานเด็กพิเศษและครอบครัว

1. ข้อมูลเด็กพิเศษ ประกอบด้วย อายุ เพศ ลักษณะที่ผิดปกติ สาเหตุความผิดปกติ ช่วงเวลาที่สังเกตพบความผิดปกติ และผู้สังเกตพบอาการผิดปกติ

2. ข้อมูลผู้ปกครอง ประกอบด้วย ความเกี่ยวข้องกับเด็ก อายุ เพศ ระดับการศึกษา สูงสุด อาชีพ รายได้ครอบครัวเฉลี่ย รายจ่ายสำหรับเด็กพิเศษ การได้รับการช่วยเหลือ จำนวนชั่วโมงในการดูแลเด็ก และความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการเลี้ยงดูเด็กพิเศษของสมาชิกในครอบครัว

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์พฤติกรรมการเล่นของเด็กพิเศษก่อนวัยเรียน 4 ด้าน ได้แก่

1. พัฒนาการด้านร่างกาย จำนวน 10 ข้อ
2. พัฒนาการด้านอารมณ์ จำนวน 10 ข้อ
3. พัฒนาการด้านสังคม จำนวน 10 ข้อ
4. พัฒนาการด้านสติปัญญา จำนวน 10 ข้อ

2.4 นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษาพิเศษและวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) การสื่อความหมายความเหมาะสมในการนำไปใช้ เพื่อนำคำแนะนำมาปรับปรุงแก้ไข ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่

2.4.1 นายชูศักดิ์ จันทยานนท์ ผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการปฏิรูปการศึกษาเพื่อคนพิการ ผู้ด้อยโอกาสและผู้มีความสามารถพิเศษของกระทรวงศึกษาธิการ

2.4.2 นางสุจิตรา ศรีสุโร หัวหน้ากลุ่มงานการศึกษาพิเศษ โรงพยาบาลราชานุกูล

2.4.3 นางศิริวิมล ใจงาม หัวหน้าศูนย์การศึกษาพิเศษ คณะครุศาสตร์ สถาบัน

ราชภัฏพิบูลสงคราม

2.5 นำแบบสัมภาษณ์มาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

2.6 นำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับผู้ปกครองของเด็กพิเศษก่อนวัยเรียน จำนวน 10 คน ที่เป็นกลุ่มประชากรแต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมทางภาษา การสื่อความหมายและเนื้อหา ตลอดจนวิธีการตอบ ประมวลข้อวิจารณ์และปัญหาจากผู้ให้สัมภาษณ์ เพื่อหาข้อบกพร่องแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขอีกครั้ง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บข้อมูลสำหรับการวิจัย ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยมีขั้นตอนดังนี้

3.1 ผู้วิจัยขอนัดเวลาสัมภาษณ์และเยี่ยมบ้านของผู้ปกครองที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการให้สัมภาษณ์

3.2 ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ปกครองตามประเด็นที่กำหนดในแบบสัมภาษณ์โดยไปเยี่ยมผู้ปกครองแต่ละครอบครัว หรือสัมภาษณ์ในศูนย์การศึกษาพิเศษ คณะครุศาสตร์ สถาบัน

ราชภัฏพิบูลสงคราม ในกรณีได้ข้อมูลไม่ครบถ้วน ผู้วิจัยขอความร่วมมือในการสัมภาษณ์เพิ่มเติมอีกครั้งหนึ่งโดยการนัดใหม่และโทรศัพท์สัมภาษณ์ ครอบคลุมระยะเวลาประมาณ 3 ชั่วโมง ใช้เวลาทั้งสิ้น 2 เดือน

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการสัมภาษณ์นั้น ผู้วิจัยมีรายละเอียดขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ขั้นเตรียมการและวางแผน ผู้วิจัยมีการเตรียมการและวางแผนดังต่อไปนี้

1.1 ทดลองสัมภาษณ์

1.2 กำหนดวันและเวลาในการสัมภาษณ์ หรือตามที่ผู้ปกครองกำหนด

1.3 ติดต่อให้ผู้ปกครองทราบ นัดหมายวันเวลาและสถานที่สัมภาษณ์ พร้อมทั้งชี้แจง

จุดมุ่งหมายของการสัมภาษณ์ให้ทราบ ในการสัมภาษณ์ผู้ปกครองส่วนใหญ่อนุญาตให้สัมภาษณ์ที่บ้าน ถ้าได้ข้อมูลไม่ครบถ้วน นัดมาสัมภาษณ์ที่ศูนย์การศึกษาพิเศษ คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม หรือสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์

1.4 เตรียมแบบสัมภาษณ์ และจัดเตรียมสถานที่สัมภาษณ์ให้เหมาะสม

2. ขั้นสัมภาษณ์และบันทึกข้อมูล

2.1 แนะนำตัวและชี้แจงจุดมุ่งหมายของการสัมภาษณ์ให้ผู้ปกครองทราบอีกครั้งหนึ่ง

2.2 ผู้วิจัยพูดคุย ซักถามผู้ปกครองตามแบบสัมภาษณ์ที่กำหนดไว้ โดยผู้วิจัยสามารถ

เลือกคำถามก่อนหลังมาสัมภาษณ์ตามเหตุการณ์และโอกาสในการสัมภาษณ์ โดยกระตุ้นหรือถามให้ผู้ปกครองเป็นฝ่ายเล่าให้มากที่สุด และใช้ภาษาพูดที่ไม่เป็นทางการ เป็นกันเอง ถ้าไม่แน่ใจในคำตอบ ผู้วิจัยถามซ้ำในเรื่องเดิม และผู้วิจัยบันทึกผลการสัมภาษณ์ทันทีตามแบบฟอร์มที่กำหนดไว้ โดยบันทึกทุกคำพูดของผู้ปกครองไว้

3. ขั้นปิดการสัมภาษณ์

3.1 ทบทวนตรวจสอบความครบถ้วนของคำถาม

3.2 กล่าวขอบคุณและขออนุญาตสัมภาษณ์อีกครั้ง ถ้าข้อมูลยังไม่ครบถ้วน นัดสถานที่สัมภาษณ์ใหม่หรือขอสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์

3.3 ผู้วิจัยตรวจสอบความตรงของข้อมูลที่บันทึกจากการสัมภาษณ์

4. การวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล

การวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลในการวิจัยเรื่องนี้ ทำเป็น 2 ลักษณะดังนี้ คือ

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

ผู้วิจัยนำข้อมูลต่าง ๆ ที่เก็บรวบรวมได้จากกลุ่มตัวอย่างไปแจกแจงความถี่ และนำไปคำนวณค่าสถิติ วิเคราะห์โดยใช้ค่าร้อยละ จากนั้นจึงนำเสนอข้อมูลแต่ละตอนในรูปของตาราง แสดงความถี่และร้อยละ

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงบรรยาย

ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ มาตรวจสอบความสอดคล้องของข้อมูลแต่ละด้าน และนำเสนอภาพรวมของข้อมูลแต่ละด้านโดยการบรรยาย

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
Pibulsongkram Rajabhat University

บทที่ 4
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาพฤติกรรมการเล่นของเด็กพิเศษก่อนวัยเรียนของผู้ปกครอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลออกเป็น 2 ตอนดังนี้ คือ

- ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของเด็กพิเศษและผู้ปกครอง
ตอนที่ 2 ข้อมูลพฤติกรรมการเล่นของเด็กพิเศษของผู้ปกครอง

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของเด็กพิเศษและผู้ปกครอง

1.1 ข้อมูลพื้นฐานของเด็กพิเศษ

ตาราง 1 จำนวนและร้อยละของเด็กพิเศษ จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	16	53.33
หญิง	14	46.67
รวม	30	100.00

จากตาราง 1 พบว่า เด็กพิเศษส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 53.33 รองลงมาเป็นเพศหญิง จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 46.67

ตาราง 2 จำนวนและร้อยละของเด็กพิเศษ จำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
2.1 – 3 ปี	3	10.00
3.1 – 4 ปี	5	16.67
4.1 – 5 ปี	8	26.67
5.1 – 6 ปี	14	46.66
รวม	30	100.00

จากตาราง 2 พบว่า เด็กพิเศษส่วนใหญ่อายุ 5.1 – 6 ปี จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 46.6 รองลงมาคือ อายุ 4.1 – 5 ปี จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 76.67 และที่น้อยที่สุดคืออายุ 2.1 – 3 ปี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 10.00

ตาราง 3 จำนวนและร้อยละของเด็กพิเศษ จำแนกตามลักษณะความผิดปกติ

ลักษณะความผิดปกติ	จำนวน	ร้อยละ
บกพร่องทางสติปัญญา	13	43.33
ออทิสติก	11	36.67
สมองพิการ	6	20.00
รวม	30	100.00

จากตาราง 3 พบว่า เด็กพิเศษส่วนใหญ่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 43.33 รองลงมาคือ เด็กออทิสติก จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 36.67 และที่น้อยที่สุดคือ เด็กสมองพิการ จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00

ตาราง 4 จำนวนและร้อยละของเด็กพิเศษ จำแนกตามสาเหตุที่ผู้ปกครองระบุ

สาเหตุที่ผู้ปกครองระบุ	จำนวน	ร้อยละ
เครียดขณะตั้งครรภ์	1	3.33
ขาดสารอาหาร	2	6.67
อุบัติเหตุ	1	3.33
คลอดก่อนกำหนด	1	3.33
ไม่ทราบสาเหตุ	25	83.33
รวม	30	100.00

จากตาราง 4 พบว่า เด็กพิเศษส่วนใหญ่ระบุสาเหตุคือ ไม่ทราบสาเหตุ จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 83.33 รองลงมาคือ ขาดสารอาหาร จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 6.67 และที่น้อยที่สุด มีจำนวน 1 คน รวม 3 คน แบ่งเป็นสาเหตุละ 1 คน คือ เครียดขณะตั้งครรภ์ อุบัติเหตุ และคลอดก่อนกำหนด คิดเป็นร้อยละ 3.33

ตาราง 5 จำนวนและร้อยละของเด็กพิเศษ จำแนกตามช่วงอายุที่สังเกตพบความผิดปกติ

อายุที่พบความผิดปกติ	จำนวน	ร้อยละ
แรกเกิด – 1 ปี	18	60.00
1.1 – 2 ปี	6	20.00
1.2 - 3 ปี	5	16.67
5.1 – 6 ปี	1	3.33
รวม	30	100.00

จากตาราง 5 พบว่า เด็กพิเศษส่วนใหญ่สังเกตพบความผิดปกติอยู่ในช่วงอายุแรกเกิด – 1 ปี จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 60.00 รองลงมาอยู่ในช่วงอายุ 1.1 – 2 ปี จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00 และที่น้อยที่สุด คือ ช่วงอายุ 5.1 – 6 ปี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 3.33

ตาราง 6 จำนวนและร้อยละของเด็กพิเศษ จำแนกตามผู้สังเกตพบอาการผิดปกติคนแรก

ผู้สังเกตพบความผิดปกติคนแรก	จำนวน	ร้อยละ
มารดา	8	26.67
ญาติ	1	3.33
แพทย์ / พยาบาล	21	70.00
รวม	30	100.00

จากตาราง 6 พบว่า เด็กพิเศษส่วนใหญ่ระบุผู้ที่พบอาการผิดปกติคนแรก คือ แพทย์/พยาบาล จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 70.00 รองลงมาคือ มารดา จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 26.67 และที่น้อยที่สุดคือ ญาติ จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 3.33

1.2 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ปกครอง

ตาราง 7 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความเกี่ยวข้องกับเด็ก

ความเกี่ยวข้องกับเด็ก	จำนวน	ร้อยละ
บิดา	1	3.33
มารดา	16	53.33
ญาติ	11	36.67
พี่เลี้ยง	2	6.67
รวม	30	100.00

จากตาราง 7 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ที่มีความเกี่ยวข้องกับเด็กคือ มารดา จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 53.33 รองลงมาคือ ญาติ จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 36.67 และที่น้อยที่สุดคือ บิดา จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 3.33

ตาราง 8 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
20 – 29 ปี	2	6.67
30 – 39 ปี	15	50.00
40 – 49 ปี	6	20.00
50 – 59 ปี	4	13.33
60 ปีขึ้นไป	3	10.00
รวม	30	100.00

จากตาราง 8 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ อายุ 30-39 ปี จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 รองลงมาคือ อายุ 40-49 ปี จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00 และที่น้อยที่สุดคือ อายุ 20-29 ปี จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 6.67

ตาราง 9 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	2	6.67
หญิง	28	93.33
รวม	30	100.00

จากตาราง 9 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 93.33 รองลงมาเป็นเพศชาย จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 6.67

ตาราง 10 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ได้เรียนหนังสือ	4	13.33
ประถมศึกษา	14	46.67
มัธยมศึกษา	5	16.67
อาชีวศึกษา	3	10.00
ปริญญาตรีขึ้นไป	4	13.33
รวม	30	100.00

จากตาราง 10 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 46.67 รองลงมาคือ ระดับมัธยมศึกษา จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 16.67 และที่น้อยที่สุดคือ ระดับอาชีวศึกษา จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 10.00

ตาราง 11 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
รับราชการ	3	10.00
ทำนา	2	6.67
รับจ้าง	8	26.67
แม่บ้าน	12	40.00
ค้าขาย	5	16.66
รวม	30	100.00

จากตาราง 11 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอาชีพแม่บ้าน จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 40.00 รองลงมา อาชีพรับจ้าง จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 26.67 และที่น้อยที่สุดคือ อาชีพ ทำนา จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 6.67

ตาราง 12 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามรายได้ของครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือน

รายได้	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 5000 บาท	2	6.67
5,001 – 10,000 บาท	10	33.33
10,000 – 50,000 บาท	9	30.00
50,000 ขึ้นไป	1	3.33
อื่นๆ ไม่ทราบ	8	26.67
รวม	30	100.00

จากตาราง 12 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยของครอบครัว 5001-10,000 บาท จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 รองลงมา 10,001-50,000 บาท จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 30.00 และที่น้อยที่สุด คือ ต่ำกว่า 5,000 บาท จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 6.67 และที่ไม่ทราบเนื่องจากเป็นเพียงญาติและพี่เลี้ยงที่มีหน้าที่เลี้ยงดูเด็กอย่างเดียว จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 26.67

ตาราง 13 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามรายจ่ายสำหรับเด็กพิเศษเฉลี่ยต่อเดือน

รายจ่ายสำหรับเด็กพิเศษเฉลี่ยต่อเดือน	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 1,000 บาท	1	3.33
1,001 – 2,000 บาท	7	23.33
2,100 – 3,000 บาท	12	40.00
3,001 – บาทขึ้นไป	2	6.67
อื่นๆ ระบุไม่ทราบ	8	26.67
รวม	30	100.00

จากตาราง 13 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายจ่ายสำหรับเด็กพิเศษ เฉลี่ยต่อเดือน 2,100 – 3,000 บาท จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 40.00 รองลงมาคือ ไม่ทราบเนื่องจากเป็นญาติและพี่เลี้ยง ที่มีหน้าที่เลี้ยงดูเด็กเท่านั้น จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 26.67 และที่น้อยที่สุดคือ ต่ำกว่า 1,000 บาท จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 3.33

ตาราง 14 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการได้รับความช่วยเหลือจากแหล่งต่างๆ

การได้รับความช่วยเหลือ	จำนวน	ร้อยละ
ได้รับจากหน่วยงานของรัฐ	3	10.00
ได้รับจากญาติ	3	10.00
ไม่ได้รับ	24	80.00
รวม	30	100.00

จากตาราง 14 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่ได้รับความช่วยเหลือจากแหล่งใดๆ จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 80.00 รองลงมาคือ ได้รับจากหน่วยงานของรัฐบาลและได้รับจากญาติ จำนวนเท่ากัน คือ แหล่งละ 3 คน คิดเป็นเป็นร้อยละ 10.00

ตาราง 15 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามจำนวนชั่วโมงในการดูแลเด็กพิเศษ
ต่อวัน (วันจันทร์-วันศุกร์)

จำนวนชั่วโมงในการดูแลเด็กพิเศษต่อวัน (วันจันทร์-วันศุกร์)	จำนวน	ร้อยละ
1 – 3 ชั่วโมง	3	10.00
4 – 6 ชั่วโมง	13	43.33
7 – 9 ชั่วโมง	3	10.00
10 – 12 ชั่วโมง	1	3.33
มากกว่า 12 ชั่วโมง	10	33.33
รวม	30	100.00

จากตาราง 15 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีเวลาในการดูแลเด็กพิเศษต่อวันในวัน
จันทร์ – วันศุกร์ 4-6 ชั่วโมง จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 43.33 รองลงมา มีเวลามากกว่า
12 ชั่วโมง จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 และที่น้อยที่สุดคือ มีเวลา 10-12 ชั่วโมง
จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 3.33

ตาราง 16 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามชั่วโมงในการดูแลเด็กพิเศษต่อวัน
(วันเสาร์-วันอาทิตย์)

จำนวนชั่วโมงในการดูแลเด็กพิเศษต่อวัน (วันเสาร์-วันอาทิตย์)	จำนวน	ร้อยละ
4 – 6 ชั่วโมง	1	3.33
7 – 9 ชั่วโมง	1	3.33
12 ชั่วโมงขึ้นไป	28	93.33
รวม	30	100.00

จากตาราง 16 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีเวลาในการดูแลเด็กพิเศษต่อวันใน
วันเสาร์และวันอาทิตย์ 12 ชั่วโมงขึ้นไป จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 93.33 รองลงมาคือ
4-6 ชั่วโมง และ 7-9 ชั่วโมง มีจำนวน 1 คน เท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 3.33

ตาราง 17 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามความคิดเห็นของสมาชิกในครอบครัว
เกี่ยวกับวิธีการเลี้ยงดูเด็กพิเศษ

ความคิดเห็นของสมาชิกในครอบครัวเกี่ยวกับ วิธีการเลี้ยงดูเด็กพิเศษ	จำนวน	ร้อยละ
สอดคล้องกันทุกเรื่อง	6	20.00
สอดคล้องกันบางเรื่อง	4	13.33
ขัดแย้งกันทุกเรื่อง	1	3.33
ขัดแย้งกันบ้างเรื่อง	19	63.33
รวม	30	100.00

จากตาราง 17 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ สมาชิกในครอบครัวมีความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการเลี้ยงดูเด็กพิเศษ ขัดแย้งกันบางเรื่อง จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 63.33 รองลงมา สอดคล้องกันทุกเรื่อง จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00 และที่น้อยที่สุด คือ ขัดแย้งกันทุกเรื่อง จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 3.33

ตอนที่ 2 ข้อมูลพฤติกรรมการเลี้ยงดูเด็กพิเศษของผู้ปกครอง

เนื่องจากผู้วิจัย นอกจากจะเก็บข้อมูลในประเด็นที่ว่า ผู้ปกครองได้ปฏิบัติเลี้ยงดูเด็กตามรายการที่ควรจะเป็นหรือไม่แล้ว ผู้วิจัยยังได้สัมภาษณ์เพิ่มเติมถึงเหตุผลที่ปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติ และถ้าปฏิบัตินั้นมีการปฏิบัติอย่างไรอีกด้วย ดังนั้นในแต่ละด้านของพัฒนาการ ผู้วิจัยจึงจะนำเสนอด้วยตารางแสดงพฤติกรรมการเลี้ยงดูของผู้ปกครอง ตารางความถี่ของเหตุผลของผู้ปกครองที่ไม่สามารถมีพฤติกรรมการเลี้ยงดูในแนวทางที่ควรจะเป็น และตารางความถี่ของวิธีการที่ผู้ปกครองสามารถมีพฤติกรรมการเลี้ยงดูในแนวทางที่ควรจะเป็น ดังนี้

1. พัฒนาการด้านร่างกาย นำเสนอข้อมูลในตารางที่ 18-20
2. พัฒนาการด้านอารมณ์ นำเสนอข้อมูลในตารางที่ 21-23
3. พัฒนาการด้านสังคม นำเสนอข้อมูลในตารางที่ 24-26
4. พัฒนาการด้านสติปัญญา นำเสนอข้อมูลในตารางที่ 27-29

ตาราง 18 จำนวนและร้อยละและความสม่ำเสมอในการปฏิบัติของพฤติกรรมการเลี้ยงดูของ
ผู้ปกครองต่อเด็กพิเศษก่อนวัยเรียน ด้านพัฒนาการด้านร่างกาย

พฤติกรรมการเลี้ยงดูด้าน พัฒนาการด้านร่างกาย	ไม่ปฏิบัติ		ปฏิบัติ				
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	ความสม่ำเสมอในการปฏิบัติ		
					ประจำ	บ่อยครั้ง	บางครั้ง
1. อาหารจำพวกแป้ง เนื้อสัตว์ ไข่ นม ผัก ผลไม้ และน้ำ เป็นหลักรสำคัญ	23	76.66	7	23.33	4 (57.14)	2 (28.58)	1 (14.00)
2. ฝึกการขับถ่ายเป็นเวลาใน ห้องน้ำ ห้องส้วมอย่างถูก ต้อง	27	90.00	3	10.00	3 (100.0)	-	-
3. ฝึกการนอนหลับพักผ่อนให้ เป็นเวลาทั้งกลางวันและ กลางคืน	14	46.66	16	53.33	10 (62.5)	4 (25.00)	2 (12.50)
4. มีการจัดเก็บหรือป้องกัน เกี่ยวกับวัตถุอันตรายต่างๆ ให้พ้นมือเด็ก	17	56.66	13	43.33	13 (100.0)	-	-
5. มีการดูแลเกี่ยวกับสุขภาพ เพื่อป้องกันการเจ็บป่วย	27	90.00	3	10.00	3 (100.0)	-	-
6. มีการจัดเตรียมสถานที่ กิจ กรรม การป้องกันอุบัติเหตุ และเตรียมตัวเด็กเพื่อ กระตุ้นพัฒนาการ	25	83.33	5	16.66	1 (20.00)	2 (40.00)	2 (40.00)
7. มีการช่วยเหลือฝึกเด็กให้มี ทักษะการเคลื่อนไหว	23	76.66	7	23.33	1 (14.28)	3 (42.86)	3 (42.86)
8. มีการช่วยเหลือฝึกเด็กให้มี ทักษะในการใช้สายตา มือ นิ้วมือให้ประสานสัมพันธ์กัน	20	66.66	10	33.33	4 (40.00)	2 (20.00)	4 (40.00)

พฤติกรรมการเล่นดูด้าน พัฒนาการด้านร่างกาย	ไม่ปฏิบัติ		ปฏิบัติ				
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	ความสม่ำเสมอในการปฏิบัติ		
					ประจำ	บ่อยครั้ง	บางครั้ง
9. มีการฝึกให้เด็กมีทักษะในการเล่นของเล่น เครื่องเล่น หรือการเล่นบุคคลอื่น	22	73.33	8	26.66	3 (37.5)	1 (12.5)	4 (50.00)
10. พาเด็กไปพบแพทย์ เพื่อดูแลรักษาอาการที่ผิดปกติอย่างต่อเนื่อง	29	96.66	1	3.33	1 (100.0)	-	-

จากตาราง 18 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการฝึกให้เด็กนอนหลับพักผ่อนเป็นเวลา ทั้งเวลากลางวันและกลางคืน มีจำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 53.33 และมี 10 คน มีการปฏิบัติเป็นประจำ มี 4 คน ปฏิบัติบ่อยครั้ง และมี 2 คน ปฏิบัติเป็นบางครั้ง รองลงมา คือ มีการจัดเก็บหรือป้องกันเกี่ยวกับวัตถุอันตรายต่างๆ ให้พ้นมือเด็กมีจำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 43.33 และทั้ง 13 คน มีการปฏิบัติเป็นประจำ และมีพบน้อยที่สุด คือ การพาเด็กไปพบแพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญเฉพาะโรคที่เกี่ยวข้องกับอาการความบกพร่องของเด็กเพื่อการดูแลรักษาอย่างต่อเนื่อง มีเพียง 2 คน คิดเป็นร้อยละ 6.67

ตาราง 19 ความถี่ของเหตุผลของผู้ปกครองที่ไม่สามารถมีพฤติกรรมการเล่นดูเด็กพิเศษ
ด้านพัฒนาการด้านร่างกาย ทั้ง 10 ข้อ

ข้อที่	เหตุผล	ความถี่
1. จัดอาหารจำพวกแป้ง เนื้อสัตว์ ไข่ นม ผัก ผลไม้ และน้ำ เป็นหลักสำคัญ	1. ไม่มีความรู้ ไม่ได้นึกถึง	22
	2. เด็กเลือกกินเฉพาะอาหารที่เด็กต้องการเท่านั้น	18
	3. ต้องการเพียงให้เด็กอิ่มอย่างอื่นไม่ได้คิดอะไร	2
	4. อื่นๆ	3

ข้อที่	เหตุผล	ความถี่
2. ฝึกการขับถ่ายเป็นเวลาใน ห้องน้ำ ห้องส้วมอย่างถูกต้อง	1. ไม่มีเวลาจึงปล่อยให้ไปตามธรรมชาติ 2. กลัวเด็กทำเองจะไม่สะอาด 3. กลัวจะทำให้เป็นภาระมากขึ้น 4. สงสารเด็กไม่อยากให้เด็กลำบาก 5. อื่นๆ	26 3 2 1 4
3. ฝึกการนอนหลับพักผ่อนให้ เป็นเวลาทั้งกลางวันและ กลางคืน	1. ไม่อยากบังคับ 2. ไม่รู้จะฝึกอย่างไร 3. อื่นๆ	12 4 3
4. มีการจัดเก็บหรือป้องกันเกี่ยวกับ วัตถุอันตรายต่างๆ ให้พ้น มือเด็ก	1. ได้บอกเด็กและคอยกันเด็กไม่ให้เข้าไปใกล้ อยู่แล้ว 2. เด็กเคลื่อนที่ไปไหนไม่ได้อยู่แล้วหรือผูกเด็กไว้ 3. มีคนคอยดูแลเด็กตลอดเวลา 4. อื่นๆ	13 2 2 2
5. มีการดูแลเกี่ยวกับสุขภาพ ร่างกายเพื่อป้องกันการ เจ็บป่วย	1. ไม่ได้นึกถึงส่วนใหญ่เมื่อเกิดการเจ็บ ป่วยแล้วจึงจะพาไปหาหมอ 2. ไม่มีเวลาดูแลเด็ก 3. อื่นๆ	25 2 2
6. มีการจัดเตรียมสถานที่ กิจกรรม การป้องกันอุบัติเหตุ และเตรียมตัวเด็กเพื่อกระตุ้น พัฒนาการ	1. ไม่มีความรู้หรือไม่รู้ว่าจะเตรียมอะไรและ อย่างไร 2. ไม่มีความรู้ในการทำกิจกรรม 3. ไม่มีสถานที่ 4. ไม่มีเวลา 5. อื่นๆ	23 15 9 7 3

ข้อที่	เหตุผล	ความถี่
7. มีการช่วยเหลือฝึกเด็กให้มีทักษะการเคลื่อนไหว	1. ไม่มีความรู้หรือไม่รู้ว่าจะทำอะไร 2. ไม่มีคนช่วยเหลือทำเองคนเดียวไม่ได้ 3. ไม่มีเวลา 4. คิดว่าฝึกไปเด็กก็ทำไม่ได้ 5. อื่นๆ	21 2 2 1 2
8. มีการช่วยเหลือฝึกเด็กให้มีทักษะในการใช้สายตา มือ นิ้วมือให้ประสานสัมพันธ์กัน	1. ไม่มีความรู้หรือไม่รู้ว่าจะทำอะไร หรือไม่มีคนแนะนำ 2. คิดว่าตัวเองเด็กก็ทำได้เอง 3. ไม่มีเวลาฝึก 4. เด็กเขาตั้งใจตัวเอง ไม่ยอมให้สอน 5. คิดว่าสอนไปเด็กก็ทำไม่ได้ 6. อื่นๆ	16 16 3 2 1 2
9. มีการฝึกให้เด็กมีทักษะในการเล่นของเล่น เครื่องเล่น หรือการเล่นกับบุคคลอื่น	1. ไม่มีความรู้หรือไม่รู้ว่าจะเลือกของเล่นหรือเล่นอย่างไร 2. ไม่มีเวลาเล่นกับเด็ก 3. ไม่มีเงินซื้อของเล่นให้เด็กเล่น 4. ไม่อยากให้เด็กเล่นของเล่น กลัวเด็กจะได้รับอันตราย 5. เด็กเล็กของเล่นไม่เป็น 6. เด็กชอบเล่นคนเดียว 7. อื่นๆ	20 2 2 1 1 1 3
10. พาเด็กไปพบแพทย์ เพื่อดูแลรักษาอาการที่ผิดปกติอย่างต่อเนื่อง	1. ไม่ได้คิดเอาไว้ว่าจะต้องทำอะไร 2. ไม่มีเวลา 3. ไม่มีคนช่วยหรือไปเองคนเดียวไม่ได้ 4. ให้ขาดใช้กรรม 5. ทำยังไงเด็กต้องไม่ดีขึ้น 6. อื่นๆ	17 11 6 3 1 3

หมายเหตุ ในแต่ละข้อ ผู้ปกครอง 1 ราย อาจมีเหตุผลหลายข้อ

จากตาราง 19 พบว่า เหตุผลที่ผู้ปกครองไม่สามารถมีพฤติกรรมการเลี้ยงดูเด็กพิเศษ ด้านพัฒนาการด้านร่างกาย ทั้ง 10 ข้อ ส่วนใหญ่เนื่องจากไม่ได้คิดเอาไว้ว่าจะต้องดูแลรักษาอะไรเกี่ยวกับเด็กอีก รวมถึงการไม่มีเวลาจึงไม่ได้มีการพาไปพบแพทย์อีก มี 29 คน คิดเป็นร้อยละ 96.66 รองลงมา 3 อันดับ อันดับแรก คือ เนื่องจากไม่มีเวลาจึงไม่ได้มีการฝึกเด็กในเรื่องการขับถ่ายให้เป็นเวลารวมทั้งไม่ได้ฝึกการใช้ห้องน้ำ ห้องส้วมที่ถูกต้องให้แก่เด็กด้วย มี 27 คน คิดเป็นร้อยละ 90.00 และเพราะมิได้คิดเกี่ยวกับการป้องกันไม่ให้เกิดการเจ็บป่วยเอาไว้ก่อนการพาเด็กไปพบแพทย์ในเรื่องต่างๆ จึงเป็นเพราะเด็กมีการเจ็บป่วยเกิดขึ้นแล้ว มี 27 คน คิดเป็นร้อยละ 90.00 อันดับที่ 2 คือ เนื่องจากไม่มีความรู้เกี่ยวกับการกระตุ้นพัฒนาการจึงไม่สามารถจัดเตรียมสถานที่ กิจกรรม การป้องกันอุบัติเหตุ รวมถึงการเตรียมร้วเด็กได้ มี 25 คน คิดเป็นร้อยละ 83.33 อันดับที่ 3 เนื่องจากไม่มีความรู้ด้านโภชนาการ จึงไม่สามารถจัดหาอาหารที่มีสารอาหารครบ 5 หมู่ให้เด็กได้รับประทานครบในแต่ละวัน มี 23 คน คิดเป็นร้อยละ 76.66 และเนื่องจากไม่มีความรู้เกี่ยวกับการช่วยเหลือหรือฝึกเด็ก จึงทำให้ไม่ได้มีการฝึกเด็กเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวจึงปล่อยให้เด็กมีการเคลื่อนไหวได้เองตามธรรมชาติ มี 23 คน คิดเป็นร้อยละ 76.66

ตาราง 20 ความถี่ของการปฏิบัติของผู้ปกครองที่สามารถมีพฤติกรรมการเลี้ยงดูเด็กพิเศษ ด้านพัฒนาการด้านร่างกาย ทั้ง 10 ข้อ

ข้อที่	วิธีการปฏิบัติ	ความถี่
1. จัดอาหารจำพวกแป้ง เนื้อสัตว์ ไข่ นม ผัก ผลไม้ และน้ำเป็นสำคัญ	1. ทำรายการหรือตารางอาหารที่มีประโยชน์ และปฏิบัติตามรายการที่จัดไว้	5
	2. อื่นๆ	4
2. ฝึกการขับถ่ายเป็นเวลาในห้องน้ำ ห้องส้วมอย่างถูกต้อง	1. ฝึกให้นั่งกระโถนหรือส้วม หลังอาหารเช้าทุกวัน	3
	2. หัดให้ทำความสะอาดตัวเองหลังการขับถ่าย	2
	3. อื่น	3

ข้อที่	วิธีการปฏิบัติ	ความถี่
3. ฝึกการนอนหลับพักผ่อนให้เป็นเวลาทั้งกลางวันและกลางคืน	1. จับให้นอนหรือพาเข้านอนเมื่อถึงเวลา 2. ปิดไฟเมื่อถึงเวลานอน 3. ใช้คำสั่งหรือออกคำสั่งให้ไปนอน 4. อื่นๆ	13 2 1 3
4. มีการจับเก็บหรือป้องกันเกี่ยวกับวัตถุอันตรายต่างๆ ให้พ้นมือเด็ก	1. เก็บให้พ้นมือเด็กหรือเก็บไว้ในตู้ที่มีล็อก 2. ทำที่กั้น กันไม่ให้เด็กไปไหนได้ 3. ดูแลความสะอาดบริเวณที่เด็กอยู่ 4. เก็บบ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย 5. อื่นๆ	13 3 3 1 3
5. มีการดูแลเกี่ยวกับสุขภาพร่างกายเพื่อป้องกันการเจ็บป่วย	1. พาไปฉีดภูมิคุ้มกันโรคตามกำหนดเวลา 2. ดูแลเรื่องการทำความสะอาด 3. อื่นๆ	3 3 3
6. มีการจัดเตรียมสถานที่ กิจกรรม การป้องกันอุบัติเหตุ และเตรียมตัวเด็กเพื่อกระตุ้นพัฒนาการ	1. จัดให้มีสถานที่และสื่ออุปกรณ์ในการสอนหรือฝึก 2. มีการป้องกันอุบัติเหตุ 3. อื่นๆ	5 1 2
7. มีการช่วยเหลือฝึกเด็กให้มีทักษะการเคลื่อนไหว	1. จับตัวเด็กทำ, กระตุ้นด้วยวาจาและร่างกาย 2. นวดให้เด็ก 3. ทำอุปกรณ์ในการช่วยเหลือ 4. อื่นๆ	6 3 1 3
8. มีการช่วยเหลือฝึกเด็กให้มีทักษะในการใช้สายตา มือ นิ้วมือให้ประสานสัมพันธ์กัน	1. ปลอ่ยให้เด็กทำเองแต่คอยดูอยู่ใกล้ 2. ประคองตัวช่วยเหลือเพียงเล็กน้อย 3. บอกให้ทำหรือออกคำสั่งให้ทำ 4. จับตัวทำ 5. ร่วมเล่นกับเด็ก และทำตามโอกาส 6. อื่นๆ	4 3 3 2 2 3

ข้อที่	วิธีการปฏิบัติ	ความถี่
9. มีการฝึกให้เด็กมีทักษะในการเล่นของเล่น เครื่องเล่น หรือการเล่นกับบุคคลอื่น	1. เลือกอุปกรณ์ที่เหมาะสมกับวัยและความบกพร่องของเด็ก	7
	2. เล่นเป็นเพื่อนหรือหาเพื่อนเล่นให้เด็ก	3
	3. ปลอຍให้เล่นเองตามลำพังเป็นบางครั้ง	3
	4. คอยดูแลการเล่นอย่างใกล้ชิด	2
	5. แนะนำและบอกวิธีเล่น	1
	6. อื่นๆ	3
10. พาเด็กไปพบแพทย์ เพื่อดูแลรักษาอาการที่ผิดปกติอย่างต่อเนื่อง	พาไปพบหมอตตามนัดทุกครั้ง	1

หมายเหตุ ในแต่ละข้อผู้ปกครอง 1 ราย อาจมีวิธีการปฏิบัติหลายข้อ

จากตาราง 20 พบว่า วิธีการปฏิบัติของผู้ปกครองที่สามารถมีพฤติกรรมการเล่นของเด็กพิเศษ ด้านพัฒนาการด้านร่างกาย ทั้ง 10 ข้อ ส่วนใหญ่มีการฝึกเด็กให้มีการนอนหลับพักผ่อนเป็นเวลาทั้งในเวลากลางวันและกลางคืน โดยการจับเด็กให้นอนหรือพาเด็กเข้านอน เมื่อถึงเวลานอน มี 16 คน คิดเป็นร้อยละ 53.33 รองลงมา 3 อันดับ อันดับแรก คือ มีการจัดเก็บหรือป้องกันเกี่ยวกับวัตถุของมีคม ยา สารเคมี หรืออื่นๆ ให้พ้นจากการจับต้องของเด็ก มี 13 คน คิดเป็นร้อยละ 43.33 อันดับที่ 2 มีการช่วยเหลือฝึกเด็กพิเศษให้มีทักษะการใช้สายตา มือ นิ้วมือ ในการมอง คว่ำ หยิบ จับ ตัดร้อย วัตถุได้ตามวัยหรือตามขีดจำกัดของความสามารถตามความบกพร่องของเด็ก โดยเปิดโอกาสให้เด็กทำเอง หรือผู้ปกครองช่วยเหลือ มี 10 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 อันดับที่ 3 มีการฝึกให้เด็กมีทักษะในการเล่นของเล่น เครื่องเล่นหรือการเล่นกับบุคคลอื่น โดยการเลือกหรือจัดหาอุปกรณ์ที่เหมาะสมกับวัยและความบกพร่องของเด็ก รวมถึงการเล่นเป็นเพื่อนเด็ก มี 8 คน คิดเป็นร้อยละ 26.66

ตาราง 21 จำนวนและร้อยละและความสม่ำเสมอในการปฏิบัติของพฤติกรรมเลี้ยงดู
ของผู้ปกครองต่อเด็กพิเศษก่อนวัยเรียน ด้านพัฒนาการด้านอารมณ์

พฤติกรรมเลี้ยงดูด้าน พัฒนาการด้านอารมณ์	ไม่ปฏิบัติ		ปฏิบัติ				
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	ความสม่ำเสมอในการปฏิบัติ		
					ประจำ	บ่อยครั้ง	บางครั้ง
1. ไม่ยอมให้เด็กแสดงกริยา อาการก้าวร้าวหรือทำลาย	19	63.33	11	33.67	7 (63.33)	4 (36.67)	-
2. ไม่ยอมให้เด็กร้องไห้ไม่ว่าจะ ร้องด้วยเหตุผลใดก็ตาม	6	20.00	24	80.00	24 (100.0)	-	-
3. ต้องการให้เด็กทำตามคำสั่ง เมื่อออกคำสั่งหรือบอกให้ เด็กทำ	8	26.67	22	73.33	22 (100.0)	-	-
4. ไม่ให้เด็กทำตามความ ต้องการของตนเองถ้าเด็กไม่ รู้ว่ามันเป็นอันตรายต่อตน เองหรือเป็นสิ่งที่ไม่ควรทำ	2	6.67	28	93.33	28 (100.0)	-	-
5. ยอมให้เด็กเล่นอวัยวะเพศ ของตนเองขณะพบวา กำลังเล่น	30	100.0	-	-	-	-	-
6. มีกิจกรรมสนุกสนานร่วมกับ กับเด็ก	21	70.00	9	30.00	4 (44.44)	2 (22.22)	3 (33.33)
7. มีการจัดช่วงเวลาสำหรับให้ เด็กและสมาชิกในครอบครัว มีกิจกรรมร่วมกัน	24	80.00	6	20.00	3 (50.00)	1 (16.67)	2 (33.33)
8. เข้าไปกอดหรือปลอบใจหรือ เก็บของสิ่งนั้นทันทีที่เห็นเด็ก กลัวสิ่งหนึ่งสิ่งใดมาก	0	0	30	100.0	19 (63.33)	11 (36.67)	-

พฤติกรรมการณ์เลี้ยงดูด้าน พัฒนาการด้านอารมณ์	ไม่ปฏิบัติ		ปฏิบัติ				
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	ความสม่ำเสมอในการปฏิบัติ		
					ประจำ	บ่อยครั้ง	บางครั้ง
9. ไม่บอกหรือดูหรือตี เด็กทันทีที่เด็กเข้าไปคว้าหรือแย่งหรือร้องเอาสิ่งหนึ่งสิ่งใดของผู้อื่น	30	100.0	-	-	-	-	-
10. มีการพูดคุยหรือเล่นกับเด็กด้วยการสัมผัส	6	20.00	24	80.00	2 (8.33)	10 (41.67)	12 (50.00)

จากตาราง 21 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีจำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00 ไม่ยอมให้เด็กเล่นอวัยวะของตนเองขณะพบเด็กกำลังเล่นรวมถึงการบอกหรือดูหรือตีทันทีที่เด็กเข้าไปคว้าหรือแย่งหรือร้องเอาสิ่งใดสิ่งหนึ่งจากผู้อื่น นอกจากนี้ยังพบว่ามีการเข้าไปกอดหรือปลอบโยนหรือเก็บสิ่งของนั้นทันทีที่เห็นเด็กกลัวสิ่งใดสิ่งหนึ่งมาก มี 19 คนที่ปฏิบัติเป็นประจำและ 11 คน ปฏิบัติบ่อยครั้ง รองลงมา พบว่า มี 28 คน คิดเป็นร้อยละ 93.33 ไม่ให้เด็กทำตามความต้องการของตนเอง ถ้าเด็กไม่รู้ว่ามันเป็นอันตรายต่อตนเองหรือเป็นสิ่งที่ไม่ควรทำ และทั้ง 28 คน ปฏิบัติเป็นประจำและที่พบน้อยที่สุด คือ การจัดช่วงเวลาสำหรับให้เด็กและสมาชิกในครอบครัวมีกิจกรรมร่วมกัน มี 6 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00

ตาราง 22 ความถี่ของเหตุผลของผู้ปกครองที่ไม่สามารถมีพฤติกรรมการณ์เลี้ยงดูเด็กพิเศษด้านพัฒนาการด้านอารมณ์ ทั้ง 10 ข้อ

ข้อที่	เหตุผล	ความถี่
1. ไม่ยอมให้เด็กแสดงกริยาอาการก้าวร้าวหรือทำลาย	1. ยิ่งขัดขวางหรือห้ามไม่ให้ทำก็ยิ่งจะทำรุนแรงขึ้น ปลอบให้ทำตามอารมณ์เดี๋ยวก็หยุดเอง	18
	2. ถ้าได้ตอบก็จะทำให้ผู้ปกครองอารมณ์เสียด้วย	1
	3. อื่นๆ	3

ข้อที่	เหตุผล	ความถี่
2. ไม่ยอมให้เด็กร้องไห้ไม่ว่าจะร้องด้วยเหตุผลใดก็ตาม	1. คิดว่าเดี๋ยวเหนื่อยก็เสียบเอง 2. โง่หรือปลอบเด็กก็จะร้องมากขึ้น กลัวเด็กได้ใจ 3. อื่นๆ	5 4 3
3. ต้องการให้เด็กทำตามคำสั่งเมื่อออกคำสั่งหรือบอกให้เด็กทำ	1. ไม่อยากขัดใจ ไม่ทำก็ไม่ว่าอะไร เพราะร้องแล้วเสียบยาก 2. กลัวทำลายข้าวของให้เสียหาย 3. อื่นๆ	7 1 3
4. ไม่ให้เด็กทำตามความต้องการของตนเองถ้าเด็กไม่รู้ว่ามันเป็นอันตรายต่อตนเองหรือเป็นสิ่งที่ไม่ควรทำ	1. ปลอบให้เล่นถ้าเห็นว่าไม่อันตราย 2. ให้เจ็บบ้างจะได้เร็ด 3. อื่นๆ	1 1 3
5. ยอมให้เด็กเล่นอวัยวะเพศของตนเองขณะพบเด็กกำลังเล่น	1. กลัวเด็กจะเป็นโรคจิต 2. ทำให้อับอายขายหน้าคนที่มาพบเห็น 3. กลัวเชื้อโรคจะเข้าทำให้เกิดการอักเสบเป็นแผล 4. อื่นๆ หมายเหตุ มีการดู ตวาด ตี ชู	11 8 7 4
6. มีกิจกรรมสนุกสนานร่วมกันกับเด็ก	1. ไม่มีเวลาเล่นกับเด็ก 2. ไม่รู้ว่าจะเล่นอะไรกับเด็ก 3. เด็กเล่นอะไรแป๊บเดียวก็เลิกเล่นแล้ว 4. เด็กชอบเล่นคนเดียว 5. อื่นๆ	5 5 4 3 6
7. มีการจัดช่วงเวลาสำหรับให้เด็กและสมาชิกในครอบครัวมีกิจกรรมร่วมกัน	1. ไม่มีเวลาร่างที่จะร่วมทำอะไรพร้อมกัน 2. เล่นกับเด็กไม่เป็น 3. อื่นๆ	22 2 4

ข้อที่	เหตุผล	ความถี่
8. เข้าไปกอดหรือปลอบใจ หรือ เก็บของสิ่งนั้นทันทีที่เห็นเด็ก กลัวสิ่งหนึ่งสิ่งใดมาก	-	-
9. ไม่บอกหรือดูหรือตี เด็กทันที ที่เด็กเข้าไปคว้าหรือแย่งหรือ ร้องเอาสิ่งหนึ่งสิ่งใดของผู้อื่น	1. การชู่จะตี ดู ตวาด ทำท่าจะตี จะทำให้เด็ก หยุดพฤติกรรมนั้น 2. ถ้าตีทันทีก่อนจะทำให้เด็กหยุดแย่งของ จากคนอื่น 3. การบังคับชู่ให้เด็กเอาของคืนเจ้าของและ พาเด็กออกไปจากที่ตรงนั้น จะทำให้เด็ก ไม่สนใจของนั้นอีก 4. อื่นๆ	19 5 4 12
10. มีการพูดคุยหรือเล่นกับเด็ก ด้วยการสัมผัส	1. ไม่มีเวลา 2. เหนื่อยไม่มีอารมณ์จะเล่นด้วยหรือเล่นกับ เด็กไม่เป็น 3. อื่นๆ	2 2 3

หมายเหตุ ในแต่ละข้อ ผู้ปกครอง 1 ราย อาจมีเหตุผลหลายข้อ

จากตาราง 22 พบว่า สาเหตุที่ผู้ปกครองไม่สามารถมีพฤติกรรมการเลี้ยงดูเด็กด้าน
พัฒนาการด้านอารมณ์ ทั้ง 10 ข้อ ส่วนใหญ่เนื่องจากกลัวว่าเด็กจะเป็นโรคจิตจึงไม่ยอมให้เด็ก
เล่นอวัยวะเพศของตนเองและจะตีทันทีหรือชู่ เพื่อไม่ให้เด็กเล่นอวัยวะเพศของตนเองอีก มี
30 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00 นอกจากนี้ การชู่ว่าจะตีหรือดูหรือกวาดเด็กจะทำให้เด็กไม่ไป
คว้าหรือแย่งของจากผู้อื่น มี 30 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00 รองลงมา 3 อันดับ อันดับแรก
เนื่องจากการไม่มีเวลาว่างตรงกันของสมาชิกในครอบครัวทำให้ไม่มีการจัดช่วงเวลาสำหรับให้เด็ก
และสมาชิกมีกิจกรรมร่วมกัน มี 24 คน คิดเป็นร้อยละ 80.00 อันดับ 2 เนื่องจากการไม่มี
เวลาเล่นกับเด็ก ทำให้ไม่มีเรื่องใดที่จะเข้ากับเด็กหรือเล่นกับเด็กได้อย่างสนุกสนาน มี 2 คน
คิดเป็นร้อยละ 70 อันดับ 3 เนื่องจากการขัดขวางหรือห้ามไม่ให้เด็กแสดงกิริยาการก้าวร้าว
ขณะที่เด็กกำลังทำลายสิ่งของหรือทำร้ายผู้อื่น ยิ่งจะทำให้เด็กมีอารมณ์รุนแรงขึ้น ดังนั้น กลุ่มตัว
อย่างจึงต้องยอมให้เด็กมีการแสดงกิริยาอาการที่ก้าวร้าว เช่นนั้นต่อไปจนกว่าเด็กจะ
สงบเอง มี 19 คน คิดเป็นร้อยละ 63.33

ตาราง 23 ความถี่ของการปฏิบัติของผู้ปกครองที่สามารถมีพฤติกรรมเลี้ยงดูเด็กพิเศษ
ด้านพัฒนาการด้านอารมณ์ ทั้ง 10 ข้อ

ข้อที่	วิธีการปฏิบัติ	ความถี่
1. ไม่ยอมให้เด็กแสดงกริยา อาการก้าวร้าวหรือทำลายสิ่ง ของ ทำร้ายผู้อื่น เมื่อเด็กเกิด ความไม่พอใจ	1. ทำโทษเด็กทันทีที่เด็กทำลายข้าวของหรือ ทำร้ายผู้อื่นโดยการดูหรือตีที่มีและมีการ สอนเด็ก 2. กันไม่ให้ทำของเสียหายหรือทำร้ายใคร 3. อุ้มออกไปจากตรงนั้น 4. อื่นๆ	10 3 3 2 4
2. ไม่ยอมให้เด็กร้องไห้ไม่ว่าจะ ร้องด้วยเหตุผลใดก็ตาม	1. อุ้ม กอด โอบ และพูดปลอบ 2. พยายามทำให้เด็กสนใจเรื่องอื่น 3. มีการพูดคุยหรือเล่นกับเด็กด้วยการสัมผัส 4. อื่นๆ	16 16 14 5
3. ต้องการให้เด็กทำตามคำสั่งเมื่อ ออกคำสั่งหรือบอกให้เด็กทำ	1. เรียกหรือบอกซ้ำๆ ย้ำจนกว่าจะทำ 2. ปลอบใจ ไม่สนใจ 3. จับมือบังคับให้ทำ 4. อื่นๆ	15 6 3 3
4. ไม่ให้เด็กทำตามความต้องการ ของตนเองถ้าเด็กไม่รู้ว่ามีเป็น อันตรายต่อตนเองหรือเป็นสิ่งที่ ไม่ควรทำ	1. ตะโกนห้ามและบอกเด็กให้หยุด และรีบ นำวัตถุสิ่งของนั้นไปเก็บไว้ให้พ้นมือเด็ก ด้วยตนเอง 2. จับหรือพา หรืออุ้มเด็กไปจากที่ตรงนั้น 3. หาวิธีไม่ให้เด็กทำซ้ำอีก 4. อื่นๆ	24 15 2 3
5. ยอมให้เด็กเล่นอวัยวะเพศของ ตนเองขณะพบเด็กกำลังเล่น	-	-
6. มีกิจกรรมสนุกสนานร่วมกัน กับเด็ก	1. เล่นขายของกับเด็ก 2. ร้องเพลง, เดินกับเด็ก 3. ชี้อวัยวะเล่นกับเด็ก 4. อื่นๆ	2 3 2 2

ข้อที่	วิธีการปฏิบัติ	ความถี่
7. มีการจัดช่วงเวลาสำหรับให้เด็กและสมาชิกในครอบครัวมีกิจกรรมร่วมกัน	1. ชวนเล่นขายของ, เล่นบอลล ดอนเย็น หรือก่อนนอน 2. หลังตื่นนอนให้ทุกคนช่วยกันเก็บที่นอน 3. ทำความสะอาดบ้าน รดน้ำต้นไม้ ตอนเย็น 4. อื่นๆ	4 1 1 3
8. เข้าไปกอดหรือปลอบใจ หรือเก็บของสิ่งนั้นทันทีที่เห็นเด็กกลัวสิ่งหนึ่งสิ่งใดของผู้อื่น	1. เข้าไปกอด พุดปลอบเด็กและพาออกไปจากที่ตรงนั้น หรือเก็บสิ่งของนั้นทันที 2. บอกกับเด็กว่า ถ้ากลัวที่หลังก็อย่ามาแถวนี้ อีก และพาเด็กไปจากตรงนั้น 3. อื่นๆ	20 10 4
9. ไม่บอกหรือดูหรือตี เด็กทันทีที่เด็กเข้าไปคว้าหรือแย่งหรือร้องเอาสิ่งหนึ่งสิ่งใดของผู้อื่น		
10. มีการพุดคุยหรือเล่นกับเด็กด้วยการสัมผัส	1. กอด หอมแก้มตอนเด็กตื่นนอน 2. กอด หอมแก้มทุกครั้งที่เด็กทำอะไรได้สำเร็จ 3. พุดคุยและเล่นกับเด็กอย่างใกล้ชิดเมื่อมีโอกาสด 4. อื่นๆ	11 12 12 5

หมายเหตุ ในแต่ละข้อผู้ปกครอง 1 ราย อาจมีวิธีการปฏิบัติหลายข้อ

จากตาราง 23 พบว่า วิธีการที่ผู้ปกครองที่สามารถมีพฤติกรรมการเลี้ยงดูเด็กพิเศษด้านพัฒนาการด้านอารมณ์ ทั้ง 10 ข้อ ส่วนใหญ่ มีการเข้าไปกอดหรือปลอบโยนหรือเก็บของสิ่งนั้นทันทีที่เห็นเด็กก่อกวนสิ่งหนึ่งสิ่งใดมาก มี 30 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00 อันดับแรก คือ การตะโกนห้ามและบอกเด็กให้หยุดและรับน้ำวัตถุสิ่งของนั้นๆ ไปเก็บไว้ให้พ้นจากมือเด็กด้วยตนเอง ซึ่งเป็นการไม่ให้เด็กได้ทำตามความต้องการของตนเอง ถ้าเด็กไม่รู้ว่ามีอันตรายต่อตนเองหรือเป็นสิ่งที่ไม่ควรทำ มี 28 คน คิดเป็นร้อยละ 93.33 อันดับ 2 คือ การอุ้ม กอด โอบหรือปลอบเด็ก เมื่อเด็กร้องไห้ขอแะไม่ว่าจะเหตุผลใดก็ตาม และมีการพูดคุยหรือเล่นกับเด็กด้วยการสัมผัส มี 24 คน คิดเป็นร้อยละ 80.00 อันดับ 3 คือ การเรียกหรือบอกกับเด็กซ้ำๆ เพื่อให้เด็กทำตามคำสอนหรือทำตามคำสั่ง มี 22 คน คิดเป็นร้อยละ 73.33

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
Pibulsongkram Rajabhat University

ตาราง 24 จำนวนและร้อยละและความสม่ำเสมอในการปฏิบัติของพฤติกรรมการเลี้ยงดูของ
ผู้ปกครองต่อเด็กพิเศษก่อนวัยเรียนด้านพัฒนาการด้านสังคม

พฤติกรรมการเลี้ยงดูด้าน พัฒนาการด้านสังคม	ไม่ปฏิบัติ		ปฏิบัติ				
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	ความสม่ำเสมอในการปฏิบัติ		
					ประจำ	บ่อยครั้ง	บางครั้ง
1. ได้พาเด็กพิเศษออกไปเล่น ในที่ต่างๆ นอกบ้านเพื่อให้ ได้พบปะผู้คนอื่นๆ หรือคน แปลกหน้า	6	20.00	24	80.00	7 (29.17)	8 (33.33)	9 (37.5)
2. จัดให้เด็กเล่นที่บ้านอย่างมี วัตถุประสงค์	30	100.0	0	0	-	-	-
3. มีการสอนและแนะนำให้ แบ่งปันและปฏิบัติตามกฎ กติกาเมื่อเล่นกับผู้อื่น	21	70.00	9	30.00	2 (22.22)	3 (33.33)	4 (44.44)
4. สอนให้เด็กเรียนรู้ว่าจะไม่ทำ ร้ายหรือต่อสู้กับเด็กอื่นๆ เมื่อมีเด็กอื่นมาทำร้าย	23	76.67	7	23.33	7 (100.0)	-	-
5. ไม่ยอมให้เด็กเล่นสิ่งใดสิ่ง หนึ่งโดยไม่สนใจสิ่งอื่นๆ เป็นเวลานาน	23	76.67	7	23.33	3 (42.86)	1 (14.28)	3 (42.86)
6. ฝึกให้เด็กช่วยเหลือตนเอง ในกิจวัตรประจำวัน	24	80.00	6	20.00	2 (33.33)	3 (50.00)	1 (16.67)
7. ฝึกให้เด็กรู้จักรอคอยสิ่งที่ ต้องการ	16	53.33	14	46.67	7 (50.00)	2 (14.29)	5 (35.71)
8. มีการวางกฎระเบียบสำหรับ เด็กเกี่ยวกับการยอมให้เด็ก ทำในสิ่งต่างๆ	16	53.33	14	46.67	11 (78.57)	2 (14.29)	1 (7.14)

พฤติกรรมการเล่นดูด้าน พัฒนาการด้านสังคม	ไม่ปฏิบัติ		ปฏิบัติ				
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	ความสม่ำเสมอในการปฏิบัติ		
					ประจำ	บ่อยครั้ง	บางครั้ง
9. มีการฝึกระเบียบวินัยในตนเองและการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น	6	20.00	24	80.00	-	-	-
10. เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกถึงความอยากรู้อยากเห็นเมื่อพาออกไปในสถานที่ต่างๆ	28	93.33	2	6.67	1 (150.0)	1 (150.0)	-

จากตาราง 24 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการพาเด็กพิเศษออกไปเล่นในที่ต่างๆ นอกบ้านเพื่อให้ได้พบปะผู้คนอื่นๆ คนแปลกหน้า มีจำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 80.00 มี 7 คน ปฏิบัติเป็นประจำ มี 8 คน ปฏิบัติบ่อยครั้ง และมี 9 คน ปฏิบัติเป็นบางครั้ง นอกจากนี้ยังพบอีกว่า มีการยอมรับว่า การฝึกระเบียบวินัยในตนเองและการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับเด็กพิเศษ แต่กลุ่มตัวอย่างไม่มีแนวทางในการฝึกเด็กให้มีระเบียบวินัยได้ รองลงมาคือ สอนให้เด็กเรียนรู้ว่าจะไม่ทำร้ายหรือต่อสู้กับเด็กอื่นๆ เมื่อเด็กอื่นมาทำร้าย มี 7 คน คิดเป็นร้อยละ 23.33 แต่ไม่พบว่ามี การจัดให้เด็กเล่นที่บ้านอย่างมีวัตถุประสงค์

ตาราง 25 ความถี่ของเหตุผลของผู้ปกครองที่ไม่สามารถมีพฤติกรรมการเล่นดูเด็กพิเศษ
ด้านพัฒนาการด้านสังคม ทั้ง 10 ข้อ

ข้อที่	เหตุผล	ความถี่
1. ได้พาเด็กพิเศษออกไปเล่นในที่ต่างๆ นอกบ้านเพื่อให้ได้พบปะผู้คนอื่นๆ หรือคนแปลกหน้า	1. ไม่มีเวลา ปล่อยให้เล่นเอง	11
	2. ไม่มีคนช่วยดูแลหรือดูแลคนเดียวไม่ได้	5
	3. อื่นๆ	4
2. จัดให้เด็กเล่นที่บ้านอย่างมีวัตถุประสงค์	1. สอนไม่เป็นและไม่มีเวลาด้วย	15
	2. เด็กเขาตั้งใจตัวเองและไม่ยอมให้สอน	6
	3. ต้องการให้เด็กเรียนรู้ด้วยตนเอง	6
	4. อื่นๆ	3

ข้อที่	เหตุผล	ความถี่
3. มีการสอนและแนะนำให้แบ่งปันและปฏิบัติตามกฎกติกาเมื่อเล่นกับผู้อื่น	1. ไม่มีเวลาสอนหรือแนะนำปล่อยให้เด็กเล่นเอง ถ้าทำไม่ดีก็จะทำโทษและสอนในขณะนั้น 2. ไม่อยากขัดใจ 3. อื่นๆ	18 5 8
4. สอนให้เด็กเรียนรู้ว่าจะไม่ทำร้ายหรือต่อสู้กับเด็กอื่นๆ เมื่อมีเด็กอื่นมาทำร้าย	1. บอกให้เด็กตอบโต้เมื่อถูกคนอื่นกระทำ 2. ชูเด็กว่าถ้าปล่อยให้คนอื่นทำร้ายโดยไม่สู้และร้องไห้มาจะถูกตีซ้ำ 3. ไม่ต้องการให้เด็กเจ็บตัวฝ่ายเดียว 4. อื่นๆ	23 5 5 5
5. ไม่ยอมให้เด็กเล่นสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยไม่สนใจสิ่งอื่นๆ เป็นเวลานาน	1. การที่เด็กเล่นอยู่คนเดียวได้ทำให้ผู้ปกครองมีเวลาไปทำภาระกิจอย่างอื่นได้ 2. เห็นว่าไม่ได้รบกวนหรือก่อกวนหรือทำอะไรให้ของเสียหาย 3. คิดว่าเด็กคงพอใจถ้าเบื่อก็ก็นั่งเล่นเอง 4. อื่นๆ	14 12 5 5
6. ฝึกให้เด็กช่วยเหลือตนเองในกิจวัตรประจำวัน	1. ไม่มีเวลา 2. เด็กเขาแต่ใจตัวเองไม่ให้ความร่วมมือ 3. สงสารเห็นว่ายังเล็ก 4. อื่นๆ	11 10 1 2
7. ฝึกให้เด็กรู้จักรอคอยสิ่งที่ต้องการ	1. เด็กไม่ยอมปฏิบัติตาม บังคับก็ไม่ได้ผล 2. เด็กไม่อยู่นิ่ง และทำร้ายคนอื่นถ้าไม่พอใจ 3. เห็นว่ายังเล็กอยู่ไม่อยากบังคับ 4. อื่นๆ	9 3 1 3

ข้อที่	เหตุผล	ความถี่
8. มีการวางกฎระเบียบสำหรับ เด็กเกี่ยวกับการยอมให้เด็กทำ ในสิ่งต่างๆ	1. ไม่อยากขัดใจ ร้องแล้วเสียบยาก ทำให้เกิด ความรำคาญ	8
	2. ขัดใจ แล้วจะทำร้ายผู้ปกครอง	6
	3. คิดว่าเด็กยังไม่รู้เรื่องหรือยังไม่พร้อม	1
	4. อื่นๆ	2
9. เห็นความจำเป็นของการฝึก ระเบียบวินัยในตนเองและการ อยู่ร่วมกันกับผู้อื่น	1. ไม่จำเป็นต้องฝึกเพราะเขาไม่ใช่เด็กปกติ	4
	2. สงสารไม่อยากบังคับให้ทำอะไร	2
	3. อื่นๆ	3
10. เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดง ออกถึงความอยากรู้อยากเห็น เมื่อพาออกไปในสถานที่ต่างๆ	1. กลัวทำข้าวของของคนอื่นเสียหาย	7
	2. กลัวเด็กจะได้รับอันตราย	7
	3. ไม่มีเวลาพาไป	6
	4. ไม่คนช่วยดูแลหรือพาไปเองคนเดียวไม่ได้	3
	5. อื่นๆ	5

หมายเหตุ ในแต่ละข้อ ผู้ปกครอง 1 ราย อาจมีเหตุผลหลายข้อ

จากตาราง 25 พบว่า เหตุผลที่ผู้ปกครองไม่สามารถมีพฤติกรรมการเล่นดูเด็กพิเศษ
ด้านพัฒนาการด้านสังคม ทั้ง 10 ข้อ ส่วนใหญ่เนื่องจากไม่มีเวลาและไม่มีความสามารถในการ
จัดการเกี่ยวกับการเล่นของเด็กที่บ้านอย่างมีจุดประสงค์ เพื่อเป็นการสอนให้เด็กมีทักษะการเล่นที่
ดีได้ มี 30 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00 รองลงมา 3 อันดับ อันดับแรกเนื่องจากการกลัวว่าเด็ก
จะทำข้าวของของคนอื่นให้เสียหาย จึงไม่ค่อยเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกถึงความอยากรู้อยากเห็น
เมื่อพาออกไปในสถานที่ต่างๆ มี 28 คน คิดเป็นร้อยละ 93.33 อันดับที่ 2 เนื่องจากไม่มีเวลา
ฝึกเด็กให้ช่วยเหลือตนเองในการทำกิจวัตรประจำวัน มี 24 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00 อันดับที่
3 เนื่องจากกลัวว่าเด็กจะถูกรังแกฝ่ายเดียว จึงสอนให้เด็กต่อสู้กับเด็กอื่นๆ เมื่อมีเด็กอื่นมาทำ
ร้าย มี 23 คน คิดเป็นร้อยละ 76.67 และเนื่องจากมีภารกิจอื่นที่จะต้องทำจึงยอมให้เด็กเล่น
สิ่งใดสิ่งหนึ่งได้เป็นเวลานานๆ มี 23 คน คิดเป็นร้อยละ 76.67

ตาราง 26 ความถี่ของการปฏิบัติของผู้ปกครองที่สามารถมีพฤติกรรมการเล่นของเด็กพิเศษ
ด้านพัฒนาการด้านสังคม ทั้ง 10 ข้อ

ข้อที่	วิธีการปฏิบัติ	ความถี่
1. ได้พาเด็กพิเศษออกไปเล่นในที่ต่างๆ นอกบ้านเพื่อให้ได้พบปะผู้คนอื่นๆ หรือคนแปลกหน้า	1. เมื่อมีธุระหรือจะไปเที่ยวที่ใดก็จะพาไปด้วย แต่ไม่ได้มีเป้าหมายเฉพาะสำหรับเด็ก 2. ตั้งใจพาไปอย่างมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้พบเห็นผู้คนอื่นๆ ตามโอกาส 3. พาไปนอกบ้านแต่อยู่ใกล้ๆ บ้าน 4. อื่นๆ	22 4 4 3
2. จัดให้เด็กเล่นที่บ้านอย่างมีวัตถุประสงค์	-	-
3. มีการสอนและแนะนำให้แบ่งปันและปฏิบัติตามกฎกติกาเมื่อเล่นกับผู้อื่น	1. จะบอกหรือสอนเด็กในสถานการณ์จริงขณะที่กำลังเกิดเหตุการณ์ขึ้นและบอกให้เล่นกันดีๆ 2. ฝึกให้เล่นกับพี่ 3. อื่นๆ	7 1 3
4. สอนให้เด็กเรียนรู้ว่าจะไม่ทำร้ายหรือต่อสู้กับเด็กอื่นๆ เมื่อมีเด็กอื่นมาทำร้าย	1. บอกกับเด็กไม่ให้อยู่ใกล้กับคนที่ชอบรังแก 2. บอกเด็กไม่ให้เล่นกับคนเกเร 3. ให้หนีไปที่อื่น ถ้าคนเกเรอยู่ตรงนั้น (กลัวเด็กจะสู้ไม่ได้ กลัวเด็กแพ้ และไม่ต้องการให้เด็กเป็นคนก้าวร้าว) 4. อื่นๆ	23 5 5 3
5. ไม่ยอมให้เด็กเล่นสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยไม่สนใจสิ่งอื่นๆ เป็นเวลานาน	1. เบี่ยงเบนความสนใจของเด็กให้สนใจสิ่งอื่น 2. เข้าไปเล่นกับเด็กด้วย 3. อื่นๆ	5 2 3

ข้อที่	วิธีการปฏิบัติ	ความถี่
6. ฝึกให้เด็กช่วยเหลือตนเองในกิจวัตรประจำวัน	1. ฝึกให้ใส่และถอดเสื้อผ้าเอง 2. ฝึกให้รับประทานอาหารเอง 3. ฝึกการรูดคอต 4. ฝึกพูดเป็นคำ 5. อื่นๆ	3 1 1 1 3
7. ฝึกให้เด็กรู้จักรูดคอตสิ่งที่ต้องการ	1. ฝึกโดยการออกคำสั่งหรือจับลือคไว้ให้รูด 2. ใช้รางวัลหลอกล่อ 3. อื่นๆ	11 3 3
8. มีการวางกฎระเบียบสำหรับเด็กเกี่ยวกับการยอมให้เด็กทำในสิ่งต่างๆ	1. มีการวางกฎไม่ให้ทำตามอำเภอใจ และไม่ให้อาละวาดหรือส่งเสียงดัง 2. มีการวางกฎการเล่นและกำหนดระยะเวลาในการเล่น และเล่นแล้วต้องเก็บ 3. อื่นๆ	11 2 3
9. เห็นความจำเป็นของการฝึกระเบียบวินัยในตนเองและการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น	1. รู้ว่าจำเป็นแต่ไม่มีแนวทางในการฝึกเด็ก 2. หาเพื่อนให้เล่นด้วยและคอยดูอยู่ด้วย 3. อื่นๆ	24 2 3
10. เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกถึงความอยากรู้อยากเห็นเมื่อพาออกไปในสถานที่ต่างๆ	1. เปิดโอกาสให้เด็กหยิบจับได้ในสิ่งที่ต้องการ แต่จะคอยระวังไม่ให้เกิดการเสียหาย 2. อื่นๆ	2 3

หมายเหตุ ในแต่ละข้อผู้ปกครอง 1 ราย อาจมีวิธีการปฏิบัติหลายข้อ

จากตาราง 26 พบว่า วิธีการปฏิบัติของผู้ปกครองที่สามารถมีพฤติกรรมเลี้ยงดูเด็กพิเศษด้านพัฒนาการด้านสังคม ทั้ง 10 ข้อ ส่วนใหญ่มีการพาเด็กพิเศษออกไปเล่นในที่ต่างๆ นอกบ้านเพื่อให้ได้พบปะผู้คนอื่นๆ หรือคนแปลกหน้า โดยจะไปที่ไหนก็จะพาไปด้วย และเห็นความจำเป็นของการฝึกระเบียบวินัยในตนเองและการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น แต่ยังไม่มีความเห็นในการฝึกเด็ก มี 24 คน คิดเป็นร้อยละ 80.00 รองลงมา 3 อันดับ อันดับแรก คือ การฝึกให้เด็กรู้จักการรอคอยสิ่งที่ต้องการ โดยใช้คำสั่งหรือจับลือคไว้ให้รอ และมีการวางกฎระเบียบสำหรับเด็กเกี่ยวกับการยอมให้เด็กทำในสิ่งต่างๆ มี 14 คน คิดเป็นร้อยละ 46.67 อันดับ 2 มีการสอนและแนะนำให้แบ่งปันและปฏิบัติตามกฎกติกาเมื่อเล่นกับผู้อื่น มี 9 คน คิดเป็นร้อยละ 30.00 อันดับ 3 สอนให้เด็กเรียนรู้ว่าจะไม่ทำร้ายผู้อื่นหรือต่อสู้กับเด็กอื่นๆ เมื่อมีเด็กอื่นมาทำร้าย โดยบอกกับเด็กไม่ให้เล่นกับคนเถร มี 7 คน คิดเป็นร้อยละ 23.33 และไม่ยอมให้เด็กเล่นสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นเวลานาน โดยการเบี่ยงเบนความสนใจของเด็กให้ไปสนใจสิ่งอื่น มี 7 คน คิดเป็นร้อยละ 23.33

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
Pibulsongkram Rajabhat University

ตาราง 27 จำนวนและร้อยละและความสม่ำเสมอในการปฏิบัติของพฤติกรรมการเลี้ยงดูของ
ผู้ปกครองต่อเด็กพิเศษก่อนวัยเรียนด้านพัฒนาการด้านสติปัญญา

พฤติกรรมการเลี้ยงดูด้าน พัฒนาการด้านสติปัญญา	ไม่ปฏิบัติ		ปฏิบัติ				
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	ความสม่ำเสมอในการปฏิบัติ		
					ประจำ	บ่อยครั้ง	บางครั้ง
1. มีการสอนให้เด็กได้รู้จัก อวัยวะส่วนต่างๆ ของ ร่างกาย	5	16.66	25	83.33	1 (4.00)	1 (4.00)	23 (92.00)
2. มีการจัดหาของเล่นที่มีเสียง สี หรือรูปทรงต่างๆ ให้เด็ก ได้เล่นหรือเรียนรู้	9	30.00	21	70.00	4 (19.05)	5 (23.81)	12 (57.14)
3. ได้ให้คำแนะนำหรือเปิด โอกาสให้เด็กได้เล่นน้ำ เล่น ทราย ระบายสี ฯลฯ	9	30.00	21	70.00	4 (19.05)	5 (23.81)	12 (57.14)
4. มีการร้องเพลงให้เด็กฟังหรือ สอนเด็กร้องเพลงหรือเล่า นิทานให้ฟังเพื่อฝึกสมาธิ และ รู้จักพูดหรือเลียนแบบใน ตัวนิทาน	6	20.00	24	80.00	6 (25.00)	10 (41.67)	8 (33.33)
5. ได้พาเด็กออกไปเรียนรู้ ประสบการณ์นอกบ้าน	6	20.00	24	80.00	6 (25.00)	4 (16.67)	14 (58.33)
6. มีการชี้ชวนให้เด็กได้ดู หรือ มองหรือสังเกตสิ่งที่อยู่รอบๆ ตัว ทั้งภายในและนอกบ้าน	6	20.00	24	80.00	6 (25.00)	3 (12.50)	15 (62.50)
7. ได้สอนเกี่ยวกับศาสนา วัฒนธรรม ประเพณีของไทย	10	33.33	20	66.67	1 (5.00)	3 (15.00)	16 (80.00)

พฤติกรรมการณ์เลี้ยงดูด้าน พัฒนาการด้านสติปัญญา	ไม่ปฏิบัติ		ปฏิบัติ				
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	ความสม่ำเสมอในการปฏิบัติ		
					ประจำ	บ่อยครั้ง	บางครั้ง
8. มีการชี้ชวนหรือแนะนำให้ เด็กได้สำรวจค้นคว้า ทดลอง โดยเตรียมอุปกรณ์ เครื่องมือหรือของเล่นให้	28	93.33	2	6.67	-	-	2 (100.0)
9. ได้พูดคุยหรือสอนให้เด็กรู้จัก หรือมีความรู้พื้นฐานทาง คณิตศาสตร์	15	50.00	15	50.00	3 (20.00)	4 (26.67)	8 (53.33)
10. ได้ให้โอกาสเด็กร่วมกิจกรรม บางอย่างของครอบครัว	10	33.33	20	66.67	4 (20.00)	3 (15.00)	13 (65.00)

จากตาราง 27 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการสอนให้เด็กได้รู้จักเกี่ยวกับอวัยวะส่วนต่างๆ ของร่างกายมากที่สุด มีจำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 83.33 มี 1 คน ที่มีการสอนเด็กเป็นประจำ มี 1 คน สอนบ่อยครั้ง และมี 23 คน มีการสอนเป็นบางครั้ง รองลงมา มีการร้องเพลงให้เด็กฟังหรือสอนเด็กร้องเพลง หรือเล่นนิทานให้ฟัง เพื่อเพิ่มสมาธิและรู้จักพูดหรือเลียนแบบในนิทาน มี 24 คน คิดเป็นร้อยละ 80.00 มี 6 คน ปฏิบัติเป็นประจำ มี 10 คน ปฏิบัติบ่อยครั้ง มี 8 คน ปฏิบัติเป็นบางครั้ง นอกจากนี้ยังมีการพาเด็กออกไปเรียนรู้ประสบการณ์นอกบ้าน มี 6 คน ที่พาไปเป็นประจำ มี 4 คน พาไปบ่อยครั้ง มี 14 คน พาไปเป็นบางครั้ง และมีชี้ชวนให้เด็กได้ดูหรือมองหรือสังเกตสิ่งที่อยู่รอบๆ ตัวทั้งภายในบ้านและนอกบ้าน มี 6 คน ที่ปฏิบัติเป็นประจำ มี 3 คน ปฏิบัติบ่อยครั้ง และมี 15 คน ที่ปฏิบัติเป็นบางครั้ง และที่พบน้อยที่สุด คือ การชี้ชวนหรือแนะนำให้เด็กได้สำรวจ ค้นคว้า ทดลอง โดยเตรียมอุปกรณ์ เครื่องมือหรือของเล่นให้ มี 2 คน คิดเป็นร้อยละ 6.67

ตาราง 28 ความถี่ของเหตุผลของผู้ปกครองที่ไม่สามารถมีพฤติกรรมเลี้ยงดูเด็กพิเศษ
ด้านพัฒนาการด้านสติปัญญา ทั้ง 10 ข้อ

ข้อที่	เหตุผล	ความถี่
1. มีการสอนให้เด็กได้รู้จักอวัยวะ ส่วนต่างๆ ของร่างกาย	1. คิดว่าเด็กคงยังไม่รู้เรื่อง	4
	2. คิดว่าเด็กรู้เองโดยไม่ต้องสอน	2
	3. ไม่มีเวลาสอน	1
	4. อื่นๆ	3
2. มีการจัดหาของเล่นที่มีเสียง หรือรูปทรงต่างๆ ให้เด็กได้เล่น หรือเรียนรู้	1. ไม่มีความรู้และไม่มีเงินซื้อ	3
	2. คิดว่าเด็กยังเล่นอะไรไม่เป็น	2
	3. ไม่มีคนแนะนำ	1
	4. อื่นๆ	3
3. ได้ให้คำแนะนำหรือเปิดโอกาส ให้เด็กได้เล่นน้ำ เล่นทราย ระบายสี ฯลฯ	1. ไม่มีเวลาดูแลส่วนใหญ่จะปล่อยให้เล่นเอง	6
	2. ไม่มีความรู้และสอนไม่เป็น	4
	3. อื่นๆ	4
4. มีการร้องเพลงให้เด็กฟังหรือ สอนเด็กร้องเพลง หรือเล่า นิทานให้ฟังเพื่อเพิ่มฝึกสมาธิ และรู้จักพูดหรือเลียนแบบใน ตัวนิทาน	1. ร้องเพลงหรือเล่านิทานไม่เป็น	4
	2. ไม่มีเวลา	3
	3. คิดว่าเด็กยังไม่รับรู้	2
	4. อื่นๆ	4
5. ได้พาเด็กออกไปเรียนรู้ประสบ การณ์นอกบ้าน	1. ไม่สะดวกในการเดินทางถ้าต้องเอาเด็กไป ด้วย	4
	2. ไม่มีคนช่วยผลักดันเปลี่ยนดูแล	4
	3. ไม่มีเวลา	2
	4. เด็กยังเล็กเกินไป	2
	5. อื่นๆ	3

ข้อที่	เหตุผล	ความถี่
6. มีการชี้ชวนให้เด็กไปดูหรือมองหรือสังเกตสิ่งที่อยู่รอบๆ ตัว ทั้งภายในบ้านหรือนอกบ้าน	1. อธิบายหรือบอกเล่าไม่เป็น	3
	2. ไม่มีเวลา	3
	3. คิดว่าเด็กยังฟังไม่รู้เรื่อง	2
	4. ไม่ได้คิดว่าจำเป็น	2
	5. อื่นๆ	3
7. ได้สอนเกี่ยวกับศาสนา วัฒนธรรม ประเพณีของไทย	1. คิดว่าเด็กยังไม่รู้เรื่องหรือไม่เข้าใจ เพราะยังเล็กมาก	8
	2. ไม่มีเวลา	3
	3. ไม่มีความรู้หรือบอกเล่าไม่เป็น	3
	4. ไม่ได้คิดอะไรเลย	1
	5. อื่นๆ	3
8. มีการชี้ชวนหรือแนะนำให้เด็กได้สำรวจ ค้นคว้า ทดลอง โดยเตรียมอุปกรณ์เครื่องมือหรือของเล่นให้	1. ไม่มีความรู้หรือไม่รู้ว่าจะทำอะไร	21
	2. ไม่ได้คิดถึงเกี่ยวกับสิ่งนี้	20
	3. ไม่มีเวลา	6
	4. เด็กไม่สนใจเอง	4
	5. อื่นๆ	4
9. ได้พูดคุยหรือสอนให้เด็กรู้จักหรือมีความรู้พื้นฐานทางคณิตศาสตร์	1. ไม่มีความรู้หรือไม่รู้ว่าจะสอนอย่างไร	9
	2. สอนไม่เป็น พยายามแล้วเด็กก็ไม่เข้าใจ	4
	3. ไม่มีเวลา	3
	4. คิดว่าเด็กไม่สนใจที่จะรู้	3
	5. อื่นๆ	5
10. ได้ให้ออกสเด็กร่วมทำกิจกรรมบางอย่างของครอบครัว	1. เด็กยังช่วยอะไรไม่ได้	5
	2. กลัวเด็กทำข้าวของเสียหาย	4
	3. ไม่เคยคิดให้เด็กช่วยทำอะไร	3
	4. กลัวจะเกิดอันตรายกับเด็ก	2
	5. อื่นๆ	4

หมายเหตุ ในแต่ละข้อ ผู้ปกครอง 1 ราย อาจมีเหตุผลหลายข้อ

จากตาราง 28 พบว่า เหตุผลที่ผู้ปกครองไม่สามารถมีพฤติกรรมการเลี้ยงดูเด็กพิเศษ ด้านพัฒนาการด้านสติปัญญา ทั้ง 10 ข้อ ส่วนใหญ่เนื่องจากการไม่มีความรู้ ทำให้ไม่สามารถ มีการชี้ชวนหรือแนะนำให้เด็กพิเศษได้มีการสำรวจ ค้นคว้า ทดลองในเรื่องใดๆ มี 28 คน คิดเป็นร้อยละ 93.33 รองลงมา 3 อันดับ อันดับแรกเนื่องจากไม่มีความรู้เกี่ยวกับวิธีการสอน จึงทำให้ไม่สามารถสอนหรือพูดคุยกับเด็กให้มีความรู้พื้นฐานทางคณิตศาสตร์ได้ มี 15 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 อันดับที่ 2 เนื่องจากคิดว่าเด็กยังเล็กและไม่รู้เรื่องหรือไม่เข้าใจ จึงไม่ได้มี การสอนหรือพูดคุยเกี่ยวกับศาสนา วัฒนธรรม ประเพณีของไทย กับเด็กพิเศษ มี 10 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 และเนื่องจากคิดว่าเด็กพิเศษไม่สามารถช่วยทำอะไรได้ จึงไม่ได้ให้โอกาส เด็กพิเศษได้ร่วมทำกิจกรรมใดๆ ของครอบครัว มี 10 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 อันดับที่ 3 เนื่องจากไม่มีความรู้เกี่ยวกับการจัดหาสื่ออุปกรณ์รวมถึงการไม่มีเงินซื้อหาอุปกรณ์ของเล่น ทำให้ ไม่ได้มีการจัดการของเล่นมาให้เด็กได้เล่นหรือเรียนรู้ มี 9 คน คิดเป็นร้อยละ 30.00

ตาราง 29 ความถี่ของการปฏิบัติของผู้ปกครองที่สามารถมีพฤติกรรมการเลี้ยงดูเด็กพิเศษ ด้านพัฒนาการด้านสติปัญญา ทั้ง 10 ข้อ

ข้อที่	วิธีการปฏิบัติ	ความถี่
1. มีการสอนให้เด็กได้รู้จักอวัยวะ ส่วนต่างๆ ของร่างกาย	2. สอนโดยชี้ให้ดูอวัยวะของผู้สอนและให้เด็ก เรียกชื่อตาม	22
	3. สอนตามโอกาสไม่มีวิธีแน่นอน	5
	4. ให้เด็กส่องกระจกดูตัวเองและจับมือเด็กชี้ที่ อวัยวะของตัวเอง บอกกับเด็กว่าคืออะไรให้ เด็กพูดตาม	2
	5. อื่นๆ	4
2. มีการจัดหาของเล่นที่มีเสียง หรือรูปทรงต่างๆ ให้เด็กได้เล่น หรือเรียนรู้	1. จัดซื้อหรือจัดหาเพื่อให้เด็กเล่นเอง	15
	2. สอนให้เด็กเล่นเพียงครั้งแรกครั้งเดียว หลังจากนั้นก็ปล่อยให้เล่นตามใจเด็ก	10
	3. ซื้อหรือหามาเพื่อการสอนโดยเฉพาะ	4
	4. อื่นๆ	4

ข้อที่	วิธีการปฏิบัติ	ความถี่
3. ได้ให้คำแนะนำหรือเปิดโอกาสให้เด็กได้เล่นน้ำ เล่นทราย ระบายสี ฯลฯ	1. จัดหาวัสดุ สื่อ อุปกรณ์ให้เล่นและแนะนำวิธีการเล่น 2. ให้เด็กเล่นเองโดยไม่มีผู้แนะนำ 3. คอยกระตุ้น พูดให้กำลังใจ 4. ทำให้ดู ทดลองให้ดู หรือแสดงให้ดู 5. อื่นๆ	16 12 10 9 3
4. มีการร้องเพลงให้เด็กฟังหรือสอนเด็กร้องเพลง หรือเล่านิทานให้ฟังเพื่อฝึกสมาธิ และรู้จักพูดหรือเลียนแบบในตัวนิทาน	1. เปิดเทปให้เด็กฟังแทนการร้องเพลงหรือเล่านิทาน 2. ร้องเพลงได้ แต่เล่านิทานไม่เป็น 3. เล่านิทานโดยใช้หนังสือนิทานประกอบ 4. อื่นๆ	17 11 5 4
5. ได้พาเด็กออกไปเรียนรู้ประสบการณ์นอกบ้าน	1. คอยตามเฝ้าโดยไม่ได้มีจุดมุ่งหมายในการสอน 2. พูดคุย ชี้ชวนให้เด็กดูเมื่อไปสถานที่ต่างๆ 3. อื่นๆ	15 9 3
6. มีการชี้ชวนให้เด็กได้ดู หรือมอง หรือสังเกตสิ่งที่อยู่รอบๆ ตัว ทั้งภายในบ้านและนอกบ้าน	1. มีการพูดคุยเป็นบางเรื่องบางโอกาส 2. พูดสอนพูดอย่างที่ไม่เห็น 3. พูดคุยเกี่ยวกับสิ่งที่เด็กรู้ 4. อื่นๆ	13 9 4 3
7. ได้สอนเกี่ยวกับศาสนา วัฒนธรรม ประเพณีของไทย	1. สอนเด็กให้ปฏิบัติจริงตามโอกาส 2. พูดคุยเมื่อถึงเทศกาลวันสำคัญ 3. อื่นๆ	13 8 4
8. มีการชี้ชวนหรือแนะนำให้เด็กได้สำรวจ ค้นคว้า ทดลอง โดยเตรียมอุปกรณ์เครื่องมือหรือของเล่นให้	1. ใช้อุปกรณ์ช่วย ให้เด็กสนใจ หลีกเลี่ยงให้หยิบจับ และทดลองด้วยตนเอง 2. ให้กำลังใจเพื่อให้เด็กได้สำรวจ ค้นคว้า ทดลอง 3. อื่นๆ	2 1 2

ข้อที่	วิธีการปฏิบัติ	ความถี่
9. ได้พูดคุยหรือสอนให้เด็กรู้จัก หรือมีความรู้พื้นฐานทาง คณิตศาสตร์	1. สอนเมื่อมีเวลาและโอกาส	10
	2. อื่นๆ	5
10. ได้ให้โอกาสเด็กร่วมทำ กิจกรรมบางอย่างของ ครอบครัว	1. เปิดโอกาสให้ทำบ้างเป็นบางครั้งตาม โอกาส	11
	2. ให้ช่วยเหลือเฉพาะเรื่องที่เด็กพอทำได้	5
	3. ให้ทำตามแบบ	2
	4. กำหนดรางวัลไว้ถ้าทำได้สำเร็จ	2
	5. อื่นๆ	5

หมายเหตุ ในแต่ละข้อผู้ปกครอง 1 ราย อาจมีวิธีการปฏิบัติหลายข้อ

จากตาราง 29 พบว่า วิธีการปฏิบัติของผู้ปกครองที่สามารถมีพฤติกรรมเลี้ยงดูเด็ก
พิเศษด้านพัฒนาการด้านสติปัญญา ทั้ง 10 ข้อ ส่วนใหญ่ผู้ปกครองมีการสอนให้เด็กได้รู้จัก
เกี่ยวกับอวัยวะและส่วนต่างๆ ของร่างกาย โดยการชี้และให้เด็กพูดตาม มี 25 คน คิดเป็น
ร้อยละ 83.33 รองลงมา 3 อันดับ อันดับแรก มีการสอนให้เด็กร้องเพลงและให้ฟังนิทาน
โดยการเปิดเทปเพลงหรือนิทานให้เด็กฟัง มี 24 คน คิดเป็นร้อยละ 80.00 อันดับที่ 2 คือ
เปิดโอกาสให้เด็กได้เล่นน้ำ เล่นทราย ระบายสี วาดรูป และขีดเขียนได้ตามต้องการ โดยการจัด
หาวัสดุอุปกรณ์และเครื่องเล่นมาให้ มี 21 คน คิดเป็นร้อยละ 70.00 อันดับที่ 3 คือ
มีการพาเด็กไปเรียนรู้ประสบการณ์นอกบ้าน เช่น ไปวัด ตลาด หรือพาไปเที่ยวสถานที่ต่างๆ
โดยมีการพูดคุยตามโอกาส และชี้ชวนให้เด็กดูสิ่งต่างๆ ที่อยู่แวดล้อม มี 24 คน คิดเป็นร้อยละ
80.00

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาพฤติกรรมการเลี้ยงดูเด็กพิเศษก่อนวัยเรียนของผู้ปกครอง อำเภอเมือง
จังหวัดพิษณุโลก โดยสรุปมีดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเลี้ยงดูเด็กพิเศษก่อนวัยเรียนของผู้ปกครอง อำเภอเมือง
จังหวัดพิษณุโลก

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้ปกครองเด็กพิเศษก่อนวัยเรียนที่มีอายุตั้งแต่แรกเกิด - 6 ปี ที่มี
สภาพร่างกายและสติปัญญาแตกต่างไปจากเด็กปกติ และมีภูมิลำเนาอยู่ในเขต อำเภอเมือง
จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 60 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ปกครองเด็กพิเศษก่อนวัยเรียนที่มีอายุตั้งแต่แรกเกิด - 6 ปี ที่มี
สภาพร่างกายและสติปัญญาแตกต่างไปจากเด็กปกติ และมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตอำเภอเมือง
จังหวัดพิษณุโลก โดยวิธีเลือกแบบเจาะจง จำนวน 30 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ผู้ปกครอง จำนวน 1 ชุด
ประกอบด้วยเนื้อหา 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของเด็กพิเศษและครอบครัว

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์พฤติกรรมการเลี้ยงดูเด็กพิเศษก่อนวัยเรียน 4 ด้านคือ
ด้านพัฒนาการ ด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

สรุปผล

1. พฤติกรรมการเลี้ยงดูเด็กพิเศษก่อนวัยเรียนของผู้ปกครองด้านพัฒนาการด้านร่างกาย

1.1 ผู้ปกครอง จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 23.33 ที่จัดหาอาหารจำพวกแบ่งเนื้อสัตว์ ไข่ นม ผัก ผลไม้ และน้ำ เป็นหลักสำคัญให้เด็กได้รับประทาน โดยมี 4 คน คิดเป็นร้อยละ 57.14 ปฏิบัติเป็นประจำ มี 2 คน คิดเป็นร้อยละ 28.58 ปฏิบัติบ่อยครั้ง และมี 1 คน คิดเป็นร้อยละ 14.28 ปฏิบัติเป็นบางครั้ง

1.2 ผู้ปกครอง จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 10.00 มีการฝึกการขับถ่ายเป็นเวลาในห้องน้ำห้องส้วมอย่างถูกต้อง โดยมีทั้ง 3 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00 ปฏิบัติเป็นประจำ

1.3 ผู้ปกครอง จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 53.33 มีการฝึกการนอนหลับพักผ่อนให้เป็นเวลาทั้งกลางวันและกลางคืน โดยมี 10 คน คิดเป็นร้อยละ 62.50 ปฏิบัติเป็นประจำ มี 4 คน คิดเป็นร้อยละ 25.00 ปฏิบัติบ่อยครั้ง และมี 2 คน คิดเป็นร้อยละ 12.50 ปฏิบัติเป็นบางครั้ง

1.4 ผู้ปกครอง จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 43.33 มีการจัดเก็บหรือป้องกันเกี่ยวกับวัตถุอันตรายต่างๆ ให้พ้นมือเด็ก โดยมีทั้ง 13 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00 ปฏิบัติเป็นประจำ

1.5 ผู้ปกครอง จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 10.00 มีการดูแลเกี่ยวกับสุขภาพร่างกายเพื่อป้องกันการเจ็บป่วย โดยมีทั้ง 3 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00 ปฏิบัติเป็นประจำ

1.6 ผู้ปกครอง จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 16.66 มีการจัดเตรียมสถานที่กิจกรรม การป้องกันอุบัติเหตุและเตรียมตัวถ้าเด็กเพื่อกระตุ้นพัฒนาการ โดยมี 1 คน คิดเป็นร้อยละ 40.00 ปฏิบัติเป็นบางครั้ง

1.7 ผู้ปกครอง จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 23.33 มีการช่วยเหลือเด็กให้มีทักษะในการเคลื่อนไหว โดยมี 1 คน คิดเป็นร้อยละ 14.28 ปฏิบัติเป็นประจำ มี 3 คน คิดเป็นร้อยละ 42.86 ปฏิบัติบ่อยครั้ง และมี 3 คน คิดเป็นร้อยละ 42.86 ปฏิบัติเป็นบางครั้ง

1.8 ผู้ปกครอง จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 มีการช่วยเหลือฝึกเด็กให้มีทักษะในการใช้สอยดา มือ นิ้วมือให้ประสานสัมพันธ์กัน โดยมี 4 คน คิดเป็นร้อยละ 40.00 ปฏิบัติเป็นประจำ มี 2 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00 ปฏิบัติบ่อยครั้ง และมี 4 คน คิดเป็นร้อยละ 40.00 ปฏิบัติเป็นบางเวลา

1.9 ผู้ปกครอง จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 26.66 มีการฝึกให้เด็กมีทักษะการเล่นของเล่น เครื่องเล่น หรือการเล่นกับบุคคลอื่น โดยมี 3 คน คิดเป็นร้อยละ 37.5 ปฏิบัติเป็นประจำ มี 1 คน คิดเป็นร้อยละ 12.5 ปฏิบัติบ่อยครั้ง และมี 4 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 ปฏิบัติเป็นบางครั้ง

1.10 ผู้ปกครอง จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 3.33 มีการพาเด็กไปพบแพทย์เพื่อดูแลรักษาอาการที่ผิดปกติอย่างต่อเนื่อง โดย 1 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00 ปฏิบัติเป็นประจำ

2. พฤติกรรมการเลี้ยงดูเด็กพิเศษก่อนวัยเรียนของผู้ปกครองด้านพัฒนาการด้านอารมณ์

2.1 ผู้ปกครอง จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 33.67 ไม่ยอมให้เด็กแสดงกริยาอาการก้าวร้าวหรือ ทำลายสิ่งของ ทำร้ายผู้อื่นเมื่อเด็กเกิดความไม่พอใจ โดยมี 7 คน คิดเป็นร้อยละ 63.33 ปฏิบัติเป็นประจำ มี 4 คน คิดเป็นร้อยละ 36.37 ปฏิบัติบ่อยครั้ง

2.2 ผู้ปกครอง จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 80.00 ไม่ยอมให้เด็กร้องไห้งอแง ไม่ว่าจะร้องด้วยเหตุผลใดก็ตาม โดยทั้ง 24 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00 ปฏิบัติเป็นประจำ

2.3 ผู้ปกครอง จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 73.33 ต้องการให้เด็กทำตามคำสั่งเมื่อออกคำสั่งหรือบอกให้เด็กทำ โดยทั้ง 22 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00 ปฏิบัติเป็นประจำ

2.4 ผู้ปกครอง จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 93.33 ไม่ให้เด็กทำตามความต้องการของตนเอง ถ้าเด็กไม่รู้ว่ามันเป็นอันตรายต่อตนเองหรือเป็นสิ่งที่ไม่ควรทำ โดยทั้ง 28 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00 ปฏิบัติเป็นประจำ

2.5 ไม่พบผู้ปกครองที่ยอมให้เด็กเล่นอวัยวะเพศของตนเองขณะพบเด็กกำลังเล่น

2.6 ผู้ปกครอง จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 30.00 มีกิจกรรมสนุกสนานร่วมกันกับเด็ก โดยมี 4 คน คิดเป็นร้อยละ 44.44 ปฏิบัติเป็นประจำ มี 2 คน คิดเป็นร้อยละ 22.22 ปฏิบัติบ่อยครั้ง และมี 3 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 ปฏิบัติเป็นบางครั้ง

2.7 ผู้ปกครอง จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00 มีการจัดช่วงเวลาสำหรับให้เด็กและสมาชิกในครอบครัวมีกิจกรรมร่วมกัน โดยมี 3 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 ปฏิบัติเป็นประจำ มี 1 คน คิดเป็นร้อยละ 16.67 ปฏิบัติบ่อยครั้ง และมี 2 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 ปฏิบัติเป็นบางครั้ง

2.8 ผู้ปกครอง จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00 มีการเข้าไปกอดหรือ
ปลอบใจหรือเก็บของสิ่งนั้นทันทีที่เห็นเด็กกลัวสิ่งหนึ่งสิ่งใดมาก โดยมี 19 คน คิดเป็นร้อยละ
63.33 ปฏิบัติเป็นประจำ และมี 11 คน คิดเป็นร้อยละ 36.67 ปฏิบัติบ่อยครั้ง

2.9 ไม่พบผู้ปกครองที่ไม่บอกหรือดู หรือตีเด็กทันทีที่เด็กเข้าไปคว้าหรือแย่ง หรือ
ร้องเอาสิ่งใดสิ่งหนึ่งของผู้อื่น

2.10 ผู้ปกครอง จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 80.00 มีการพูดคุยหรือเล่นกับ
เด็กด้วยการสัมผัส โดยมี 2 คน คิดเป็นร้อยละ 8.33 ปฏิบัติเป็นประจำ มี 10 คน คิดเป็น
ร้อยละ 41.67 ปฏิบัติบ่อยครั้ง และมี 12 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 ปฏิบัติเป็นบางครั้ง

3. พฤติกรรมการเลี้ยงดูเด็กพิเศษก่อนวัยเรียนของผู้ปกครองด้านการ ด้านสังคม

3.1 ผู้ปกครอง จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 80.00 มีการพาเด็กพิเศษออกไป
เล่นในที่ต่างๆ นอกบ้าน เพื่อให้ได้พบปะผู้อื่นๆ หรือคนแปลกหน้า โดยมี 7 คน คิดเป็น
ร้อยละ 29.17 ปฏิบัติเป็นประจำ มี 8 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 ปฏิบัติบ่อยครั้ง และมี 9
คน คิดเป็นร้อยละ 37.50 ปฏิบัติบางครั้ง

3.2 ไม่พบผู้ปกครองจัดให้เด็กเล่นที่บ้านอย่างมีวัตถุประสงค์

3.3 ผู้ปกครอง จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 30.00 มีการสอนและแนะนำให้แบ่ง
ปันและปฏิบัติตามกฎกติกาเมื่อเล่นกับผู้อื่น โดยมี 2 คน คิดเป็นร้อยละ 22.22 ปฏิบัติเป็น
ประจำ มี 3 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 ปฏิบัติบ่อยครั้ง และมี 4 คน คิดเป็นร้อยละ 44.44
ปฏิบัติเป็นบางครั้ง

3.4 ผู้ปกครอง จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 23.33 สอนให้เด็กเรียนรู้ว่าจะไม่ทำ
ร้าย หรือต่อสู้กับเด็กอื่นๆ เมื่อมีเด็กอื่นมาทำร้าย โดยทั้ง 7 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ปฏิบัติ
เป็นประจำ

3.5 ผู้ปกครอง จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 23.33 ไม่ยอมให้เด็กเล่นสิ่งใด
สิ่งหนึ่งโดยไม่สนใจสิ่งอื่นๆ เป็นเวลานาน โดยมี 3 คน คิดเป็นร้อยละ 42.86 ปฏิบัติเป็น
ประจำ มี 1 คน คิดเป็นร้อยละ 14.28 ปฏิบัติบ่อยครั้ง และมี 3 คน คิดเป็นร้อยละ 42.86
ปฏิบัติเป็นบางครั้ง

3.6 ผู้ปกครอง จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00 ฝึกให้เด็กช่วยเหลือตัวเองใน
กิจวัตรประจำ โดยมี 2 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 ปฏิบัติเป็นประจำ มี 3 คน คิดเป็นร้อย
ละ 50.00 ปฏิบัติบ่อยครั้ง และมี 1 คน คิดเป็นร้อยละ 16.67 ปฏิบัติเป็นบางครั้ง

3.7 ผู้ปกครอง จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 46.67 ฝึกให้เด็กรู้จักรอคอยสิ่งที่ต้องการ โดยมี 7 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 ปฏิบัติเป็นประจำ มี 2 คน คิดเป็นร้อยละ 14.29 ปฏิบัติบ่อยครั้ง และมี 5 คน คิดเป็นร้อยละ 35.71 ปฏิบัติเป็นบางครั้ง

3.8 ผู้ปกครอง จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 46.67 มีการวางแผนระเบียบสำหรับเด็กเกี่ยวกับการยอมให้เด็กทำในสิ่งต่างๆ โดยมี 11 คน คิดเป็นร้อยละ 78.57 ปฏิบัติเป็นประจำ มี 2 คน คิดเป็นร้อยละ 14.29 ปฏิบัติบ่อยครั้ง และมี 1 คน คิดเป็นร้อยละ 7.14 ปฏิบัติบางครั้ง

3.9 ผู้ปกครอง จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 80.00 เห็นความเป็นชอบของการฝึกระเบียบวินัยในตนเองและการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น

3.10 ผู้ปกครอง จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 6.67 เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกถึงความอยากรู้อยากเห็น เมื่อพาออกไปในสถานที่ต่างๆ โดยมี 1 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 ปฏิบัติเป็นประจำ และมี 1 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 ปฏิบัติบ่อยครั้ง

4. พฤติกรรมการเลี้ยงดูเด็กพิเศษก่อนวัยเรียนของผู้ปกครอง ด้านพัฒนาการด้านสติปัญญา

4.1 ผู้ปกครอง จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 83.33 มีการสอนให้เด็กได้รู้จักอวัยวะส่วนต่างๆ ของร่างกาย โดยมี 1 คน คิดเป็นร้อยละ 4.00 ปฏิบัติเป็นประจำ มี 1 คน คิดเป็นร้อยละ 4.00 ปฏิบัติบ่อยครั้ง และมี 23 คน คิดเป็นร้อยละ 92.00 ปฏิบัติเป็นบางครั้ง

4.2 ผู้ปกครอง จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 70.00 มีการจัดหาของเล่นที่มีเสียงสี หรือรูปทรงต่างๆ ให้เด็กได้เล่นหรือเรียนรู้ โดยมี 4 คน คิดเป็นร้อยละ 19.05 ปฏิบัติเป็นประจำ มี 5 คน คิดเป็นร้อยละ 23.81 ปฏิบัติบ่อยครั้ง และมี 12 คน คิดเป็นร้อยละ 57.14 ปฏิบัติเป็นบางครั้ง

4.3 ผู้ปกครอง จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 70.00 ได้ให้คำแนะนำหรือเปิดโอกาสให้เด็กได้เล่นน้ำ เล่นทราย ระบายสี ฯลฯ โดยมี 4 คน คิดเป็นร้อยละ 19.05 ปฏิบัติเป็นประจำ มี 5 คน คิดเป็นร้อยละ 23.81 ปฏิบัติบ่อยครั้ง และมี 12 คน คิดเป็นร้อยละ 57.14 ปฏิบัติเป็นบางครั้ง

4.4 ผู้ปกครอง จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 80.00 มีการร้องเพลงให้เด็กฟัง หรือสอนเด็กร้องเพลง หรือเล่านิทานให้ฟัง เพื่อฝึกสมาธิและรู้จักพูดหรือเลียนแบบในนิทาน โดยมี 6 คน คิดเป็นร้อยละ 25.00 ปฏิบัติเป็นประจำ มี 10 คน คิดเป็นร้อยละ 41.67 ปฏิบัติบ่อยครั้ง และมี 8 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 ปฏิบัติเป็นบางครั้ง

4.5 ผู้ปกครอง จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 80.00 มีการพาเด็กออกไปเรียนรู้ประสบการณ์นอกบ้าน โดยมี 6 คน คิดเป็นร้อยละ 25.00 ปฏิบัติเป็นประจำ มี 4 คน คิดเป็นร้อยละ 16.67 ปฏิบัติบ่อยครั้ง และมี 14 คน คิดเป็นร้อยละ 58.33 ปฏิบัติเป็นบางครั้ง

4.6 ผู้ปกครอง จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 80.00 มีการชี้ชวนให้เด็กได้ดูหรือมองหรือสังเกตสิ่งที่อยู่รอบๆ ตัว ทั้งภายในบ้านหรือนอกบ้าน โดยมี 6 คน คิดเป็นร้อยละ 25.00 ปฏิบัติเป็นประจำ มี 3 คน คิดเป็นร้อยละ 12.50 ปฏิบัติบ่อยครั้ง และมี 15 คน คิดเป็นร้อยละ 62.50 ปฏิบัติเป็นบางครั้ง

4.7 ผู้ปกครอง จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 66.67 มีการสอนเกี่ยวกับศาสนา วัฒนธรรม ประเพณีของไทย โดยมี 1 คน คิดเป็นร้อยละ 5.00 ปฏิบัติเป็นประจำ มี 3 คน คิดเป็นร้อยละ 15.00 ปฏิบัติบ่อยครั้ง และมี 16 คน คิดเป็นร้อยละ 80.00 ปฏิบัติเป็นบางครั้ง

4.8 ผู้ปกครอง จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 6.67 มีการชี้ชวนหรือแนะนำให้เด็กได้สำรวจ ค้นคว้า ทดลอง โดยเตรียมอุปกรณ์เครื่องมือของเล่นให้ โดยทั้ง 2 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00 มีการปฏิบัติเป็นบางครั้ง

4.9 ผู้ปกครอง จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 มีการพูดคุยหรือสอนให้เด็กรู้จักหรือมีความรู้พื้นฐานทางคณิตศาสตร์ โดยมี 3 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00 ปฏิบัติเป็นประจำ มี 4 คน คิดเป็นร้อยละ 26.67 ปฏิบัติบ่อยครั้ง มี 8 คน คิดเป็นร้อยละ 53.33 ปฏิบัติเป็นบางครั้ง

4.10 ผู้ปกครอง จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 66.67 ให้โอกาสเด็กร่วมทำกิจกรรมบางอย่างของครอบครัว โดยมี 4 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00 ปฏิบัติเป็นประจำ มี 3 คน คิดเป็นร้อยละ 15.00 ปฏิบัติบ่อยครั้ง และมี 13 คน คิดเป็นร้อยละ 65.00 ปฏิบัติเป็นบางครั้ง

อภิปรายผล

1. พฤติกรรมการเลี้ยงดูด้านพัฒนาการ ด้านร่างกาย

จากผลการวิจัยพบว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่ไม่ได้มีการพาเด็กไปพบแพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญเฉพาะโรคที่เกี่ยวข้องกับอาการความบกพร่องของเด็กอันเป็นการดูแลรักษาหรือติดตามการรักษาอย่างต่อเนื่อง ในอันที่จะป้องกันไม่ให้ความบกพร่องของเด็กมีความรุนแรงมากขึ้น ทั้งนี้เนื่องมาจากผู้ปกครองไม่ได้มีความหวังกับอาการความบกพร่องของเด็กว่าจะสามารถดีขึ้นได้หรือไม่ และยังมีความคิดว่าการที่เด็กเกิดมามีความผิดปกติเป็นเรื่องของเวรกรรมที่เด็กควรจะได้ชดใช้กรรมของตัวเอง นอกจากนี้ยังพบว่า มีพฤติกรรมการเลี้ยงดูไปตามวิธีการดั้งเดิมที่ถูกเลี้ยงดูมา เป็นประโยชน์กับเด็กบ้าง ไม่มีผลโดยตรงกับเด็กบ้าง ทั้งนี้เนื่องมาจากผู้ปกครองขาดความรู้ ความเข้าใจในการส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย จึงทำให้มีพฤติกรรมการเลี้ยงดูที่ไม่ถูกต้องเหมาะสมนัก เช่นการรับประทานอาหาร การขับถ่าย การดูแลสุขภาพร่างกาย เป็นต้น ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับการปฏิบัติของผู้ปกครองต่อการดูแลกิจวัตรประจำวันของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จ.ศรีระเกษ ของทวีทรัพย์ แปลงศรี (2541) ที่พบว่าผู้ปกครองมีการปฏิบัติหลายอย่างที่ไม่ค่อยถูกสุขลักษณะนัก เนื่องจากพ่อแม่ไม่เคร่งครัด

นอกจากนี้ผลการวิจัยยังปรากฏชัดเจนว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่ไม่ได้มีการช่วยเหลือฝึกเด็กให้มีทักษะในการเคลื่อนไหว ทักษะการใช้สายตา มือ นิ้วมือให้ประสานสัมพันธ์กัน และการฝึกกิจวัตรประจำวัน เนื่องมาจากคิดว่าเมื่อโตขึ้นเด็กคงจะทำได้เอง ตลอดจนไม่มีแนวทางในการฝึก จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องรีบเร่งให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง เพื่อไปฝึกกิจนิสัยและสุขนิสัยที่ดีให้รักษาความสะอาด รู้จักเลือกอาหารที่ดีมีประโยชน์ให้ลูกรับประทานเป็นเวลา ตลอดจนสอนการใช้ห้องน้ำห้องส้วมให้ถูกต้อง ส่งเสริมและเป็นแบบอย่างในการเล่นและการออกกำลังกาย เพื่อบริหารกล้ามเนื้ออย่างสม่ำเสมอ มีการพักผ่อนและใช้เวลาว่างให้ถูกวิธีและมีประโยชน์ สร้างแรงจูงใจให้เด็กเล่นในบริเวณที่เหมาะสม รวมทั้งดูแลให้เด็กมีน้ำหนักร่างกายและส่วนสูงสัมพันธ์กัน ได้รับสารอาหารครบถ้วน ได้รับภูมิคุ้มกันครบตามวัย มีการป้องกันการติดเชื้อ และการเฝ้าระวังพัฒนาการและความผิดปกติด้านต่างๆ

2. พฤติกรรมการเลี้ยงดูด้านอารมณ์

จากผลการวิจัยปรากฏชัดเจนว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่ไม่ได้ส่งเสริมให้เด็กได้แสดงอารมณ์อย่างเหมาะสมกับเหตุการณ์ จำกัดการแสดงออกทางอารมณ์ของเด็ก เช่น เห็นการจับต้องอวัยวะเพศของเด็กเป็นเรื่องน่าเกลียด น่าอับอาย และเป็นสิ่งที่ไม่ดี การไม่ยอมให้เด็กร้องไห้ ไม่ยอมให้ทำตามความต้องการของตนเอง เป็นต้น ทั้งนี้เนื่องมาจากผู้ปกครองขาดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องพัฒนาการทางอารมณ์ของเด็กและการส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ มองการแสดงออกทางอารมณ์ของเด็กเป็นการก่อให้เกิดความก้าวร้าว น่ารำคาญ จึงต้องหยุดการแสดงออกนั้นทันที ด้วยวิธีการที่รุนแรงบ้าง ไม่รุนแรงบ้าง ปล่อยไปตามธรรมชาติบ้าง การเลี้ยงดูของผู้เลี้ยงดูที่มีอารมณ์ไม่คงเส้นคงวา เช่นนี้ย่อมส่งผลเสียต่อพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญาของเด็ก ดังนั้นจึงต้องให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเกี่ยวกับวิธีการอบรมเลี้ยงดูเด็กในช่วงแรกเกิด-6 ปี โดยให้การเลี้ยงดูเด็กอย่างถูกต้องเหมาะสม ไม่ขาดๆ เกินๆ พร้อมทั้งเป็นแบบอย่างที่ดีในการแสดงออกทางอารมณ์ของตนเองต่อเด็ก เด็กจะได้เลียนแบบและสามารถจัดการอารมณ์ของตนเองได้เหมาะสมต่อไปได้ ซึ่งสอดคล้องกับ รติชน พริยงค์ (2543) ที่กล่าวไว้ว่า ให้พยายามส่งเสริมให้เด็กมีอารมณ์ที่สนุกสนาน ร่าเริง สงบเยือกเย็น อารมณ์รักและมองโลกในแง่ดี โดยการให้ความรัก ความอบอุ่น ความเอาใจใส่ ความเข้าใจและการยอมรับในตัวเด็กซึ่งเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่จะช่วยให้เด็กมีพื้นฐานทางอารมณ์ที่ดี มั่นคง อบอุ่น มีอารมณ์ขัน นอกจากนี้การปล่อยให้เด็กเล่นตามความต้องการและการเล่านิทานให้เด็กฟัง ยังจะทำให้เด็กมีความสุข ผ่อนคลายความตึงเครียดช่วยระบายอารมณ์โกรธ วิตกกังวล คับข้องใจได้เป็นอย่างดี โดยผู้ดูแลคอยดูแลไม่ให้เกิดการเล่นนั้นเป็นอันตรายต่อเด็ก

3. พฤติกรรมการเลี้ยงดูด้านสังคม

จากผลการวิจัยพบว่าผู้ปกครองส่วนใหญ่ได้พาบุตรหลานออกไป เล่นนอกบ้านเพื่อให้ได้พบปะกับผู้อื่นๆ เพื่อเป็นการฝึกและเรียนรู้การอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น รู้จักปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นๆ ได้ เป็นการปูพื้นฐานในการเข้าสังคมและอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (รติชน พริยงค์, 2543) แต่ในขณะเดียวกันผลการวิจัยก็ชี้ให้เห็นว่า ผู้ปกครองพาเด็กออกไปแต่ไม่มีวัตถุประสงค์ในการสอน พาออกไปเพราะต้องออกไปทำธุระ จึงไม่ได้สอนให้เด็กรู้จักแบ่งปัน

รอกคอย และปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม เพราะฉะนั้นจึงต้องเน้นย้ำให้ผู้ปกครองเห็นความจำเป็นถึงวิธีการที่จะส่งเสริมพัฒนาการทางด้านสังคมให้แก่เด็ก โดยการพาเด็กไปให้รู้จัก และเล่นกับญาติพี่น้องอื่นๆ เพื่อนบ้านพร้อมทั้งสอนแนะนำให้เด็กอยู่ร่วมกับเด็กคนอื่นๆ นอกจากนี้ก็ต้องฝึกให้เด็กมีวินัย รู้จักระเบียบ กฎเกณฑ์บางประการของทางบ้านและสังคม เพื่อเป็นการฝึกให้เด็กปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ง่ายขึ้นเป็นภาระแก่ผู้เลี้ยงดูน้อยลง (วราภรณ์ รักวิจัย, 2540)

4. พฤติกรรมการเลี้ยงดูด้านสติปัญญา

จากผลการวิจัยพบว่าผู้ปกครองส่วนใหญ่ หากิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญาได้เกือบครอบคลุมทุกด้านโดยเฉพาะการส่งเสริมการเล่นต่างๆ เช่น การเล่นของเล่น การเล่นน้ำ เล่นทราย การเล่นอิสระตามวัย ซึ่งการเล่นต่างๆ เหล่านี้ผู้เลี้ยงดูก็เคยได้รับมาจากวิธีการเลี้ยงดูแบบดั้งเดิมอยู่แล้ว แต่เป็นที่น่าสังเกตคือแม้ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจถึงแนวทางและวิธีการส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญาจากการวิจัยครั้งนี้ก็ให้เห็นว่าผู้ปกครองมีการจัดหาหรือจัดทำกิจกรรมดังกล่าวเป็นบางครั้งตามโอกาสเท่านั้นไม่ได้เห็นความสำคัญว่าต้องทำเป็นประจำสม่ำเสมอ ดังนั้นการเน้นให้ผู้ปกครองทราบถึงคุณค่าของการเล่นที่มีต่อพัฒนาการทางด้านสติปัญญาของเด็กพิเศษจะทำให้ผู้ปกครองมีกิจกรรมร่วมกับเด็กบ่อยครั้งขึ้น นอกจากนี้พ่อแม่ผู้เลี้ยงดูควรส่งเสริมให้เด็กมีความสนใจ มีความอยากรู้อยากเห็นในสิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัว เด็กจะเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของเด็กมากขึ้นด้วย (วราภรณ์ รักวิจัย, 2540)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้ประโยชน์

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการแก่เด็กพิเศษก่อนวัยเรียน ได้แก่ ศูนย์การศึกษาพิเศษ คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม โรงพยาบาล สถานีอนามัย ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ควรนำข้อมูลไปใช้เป็นพื้นฐานในการให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง เพื่อให้ผู้ปกครองมีความรู้ ความเข้าใจและมีพฤติกรรมการเลี้ยงดูเด็กพิเศษที่ถูกต้องเหมาะสมช่วยให้เด็กมีพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญาดีขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการเล่นของผู้ปกครองกับ พัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาของเด็กพิเศษก่อนวัยเรียน
2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมการเล่นของผู้ปกครองเด็กพิเศษแต่ละประเภท
3. ควรมีการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ทักษะคิด ความรู้ การปฏิบัติและปัญหาของผู้ปกครองในการอบรมเลี้ยงดูเด็กพิเศษก่อนวัยเรียน
4. ควรจัดโครงการฝึกอบรมให้กับผู้ปกครองเด็กพิเศษก่อนวัยเรียน เพื่อให้มีความรู้พื้นฐานในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กพิเศษในด้านต่างๆ

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
Pibulsongkram Rajabhat University

บรรณานุกรม

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
Pibulsongkram Rajabhat University

บรรณานุกรม

- กรมสุขภาพจิต, กระทรวงสาธารณสุข. (2545) "ครู หมอ พ่อแม่ : มิติแห่งการพัฒนาศักยภาพบุคคลออทิสติก" การประชุมวิชาการระดับชาติ. กรุงเทพมหานคร : บริษัทพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.) จำกัด.
- กองอนามัยครอบครัว, กรมอนามัย. (2539) คู่มือพ่อ-แม่ สำหรับ "การอบรมเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดถึง 1 ปี" กรุงเทพมหานคร : กระทรวงสาธารณสุข.
- กองอนามัยครอบครัว, กรมอนามัย. (2539) คู่มือพ่อ-แม่ สำหรับ "การอบรมเลี้ยงดูเด็ก 1 ปีถึง 3 ปี". กรุงเทพมหานคร : กระทรวงสาธารณสุข.
- กันยา ลุมพิกานนท์. (2533) "การวิเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียนในหนังสือพิมพ์รายวัน พุทธศักราช 2530 - 2531". วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- คณะกรรมการโครงการส่งเสริมพัฒนาการ โรงพยาบาลราชานุกูล. (2544) คู่มือแนะนำผู้ปกครองที่มีบุตรพัฒนาการล่าช้า. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- คณะกรรมการคัดเลือกและจำแนกความพิการเพื่อการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2543) คู่มือการคัดแยกและส่งต่อคนพิการเพื่อการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- งานกายภาพบำบัด โรงพยาบาลราชานุกูล. (2544) คู่มือดูแลเด็ก ซี พี. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- จินตนา หมูผึ้ง. (2525) การอบรมเลี้ยงดูเด็ก. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.
- จิราวรรณ ธวัชโยธิน. (2539) "การเรียนรู้ร่วมของเด็กปัญญาอ่อนกับเด็กปกติก่อนวัยเรียน" คู่มือฝึกอบรม "ทักษะการเป็นพ่อแม่เด็กปัญญาอ่อน". โรงพยาบาลราชานุกูล กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว

- ฉลวย จตุกุล. (2539) "ความรู้พื้นฐานด้านปัญญาอ่อนและการให้ความช่วยเหลือ" **คู่มือฝึกอบรม " ทักษะการเป็นพ่อแม่เด็กปัญญาอ่อน"**. โรงพยาบาลราชานุกูล กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว .
- ฉลวย จตุกุล. (2539) "ปัจจัยสร้างเสริมพัฒนาการคู่มือฝึกอบรม และการเลี้ยงดู" **คู่มือฝึกอบรม " ทักษะการเป็นพ่อแม่เด็กปัญญาอ่อน"** โรงพยาบาลราชานุกูล กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ. (2528) **ปัจจัยทางจิตวิทยานิเวศที่เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กของมารดาไทย**. รายงานวิจัย ครั้งที่ 32 สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ทวีทรัพย์ แปลงศรี. (2541) "การศึกษาอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ปกครองเด็กปฐมวัยที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จังหวัดศรีสะเกษ" วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต ภาควิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- นพวรรณ ศรีวงศ์พานิช. (2543) **เด็กกลุ่มอาการดาวน์**. กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ที่โรงพยาบาลราชานุกูล.
- นิภา ทองไทย. (2525) "หลักสูตรการอบรมเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียนสำหรับพ่อแม่ในชุมชนเกษตรกรรม". วิทยานิพนธ์การศึกษาดุขบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ปณิศา จีระพรชัย. (2536) **ผลของการฝึกปฏิสัมพันธ์ของบิดามารดาที่มีต่อสัมพันธภาพกับบุตรที่เรียนช้า**. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต ภาควิชาจิตวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปัญญา เพ็ญสุวรรณ และคณะ. (2533) "คำแนะนำพ่อแม่และผู้ดูแลเด็กในเรื่องการสอนภาษา" **จุลสารราชานุกูล**. ปีที่ 5 ฉบับที่ 1 (มกราคม – เมษายน). กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ราชภัฏเรือนจำกลางคลองเปรม.
- ผดุง อารยะวิญญู. (2538) **การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ**. กรุงเทพมหานคร : บริษัท ราไทย เพรต จำกัด.

เผด็จ สัจจันทร์ และคณะ. (2539) "เลี้ยงลูกพิการปัญญาอ่อนอย่างไร" คู่มือฝึกอบรม "ทักษะการ
เป็นพ่อแม่เด็กปัญญาอ่อน" โรงพยาบาลราชานุกูล กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา
ลาดพร้าว.

พรทิพย์ ดิพอ. (2540) สุขภาพเด็ก. เอกสารคำสอน ภาควิชาบริหารงานสาธารณสุข มหาวิทยาลัย
ขอนแก่น.

พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุษย์. (2540) จิตวิทยาครอบครัว. พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพมหานคร :
สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พวงรัตน์ เรืองปรีชา. (2533) "การเล่นมีประโยชน์อย่างไร" จุลสารราชานุกูล. ปีที่ 5 ฉบับที่ 1
(มกราคม – เมษายน). กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ราชภัฏศรีเรือนจำกลางคลองเปรม.

เพ็ญแข ลิมศิลา. (2545) ออทิสซึมในประเทศไทย : จากตำราสู่ประสบการณ์.
กรุงเทพมหานคร : บริษัทพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.) จำกัด.

ไพพรรณ สุดแสง. มปป. เอกสารประกอบการบรรยายเรื่องทักษะทางสังคมและการช่วยเหลือ
ตนเอง. งานการพยาบาล โรงพยาบาลราชานุกูล.

มูลนิธิอนุเคราะห์คนพิการ ในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระศรีนครินทร์ บรมราชชนนี. "ความรู้เกี่ยวกับ
ความพิการทางการเคลื่อนไหว" เอกสารประกอบการอบรม.

ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานติ์. (2537) คู่มือลูกเรื่องเพศ สอนอย่างไร ตอบอย่างไร.

กรุงเทพมหานคร : แปลน พับลิชชิง จำกัด.

รติชน พืชมงคล. (2543) การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย. กรุงเทพมหานคร : หจก. เอ็ม เทรดิง.

ราศรี ธรรมนิยม (ผ.ม.ป.ป.) แก้ปัญหาลูกรัก. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สหบุพาลาสัน
การพิมพ์.

โรงพยาบาลราชานุกูล กรมสุขภาพจิต. (2544) คู่มือแนะนำผู้ปกครองที่มีบุตรพัฒนาการล่าช้า
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

วงพักตร์ ภูพันธ์ศรี. (2529) จิตวิทยาเด็กพิเศษ. กรุงเทพมหานคร : รุ่งศิลป์การพิมพ์.

วราภรณ์ รักวิจัย. (2540) การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย. กรุงเทพมหานคร : แสงศิลป์การพิมพ์.

วันเพ็ญ พิศาลพงศ์ และคณะ. (2526) การศึกษาวิธีการอบรมเลี้ยงดูพัฒนาการทางร่างกาย และความพร้อมทางการเรียนของเด็กก่อนวัยเรียนในกรุงเทพมหานคร. รายงาน การวิจัย ฉบับที่ 29 สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

วารี ธีระจิตร. (2541) การศึกษาสำหรับเด็กพิเศษ. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศรีสกุล จารุจินดา. (2528) "พัฒนาคน พัฒนาชาติ". มุลนิธิสังเคราะห์เด็ก สภาภาษาไทย กรุงเทพมหานคร : ยูนิทัพ์บลิชัน.

ศรีสมร ไทวระ. (2520) พฤติกรรมทางอารมณ์ของเด็กในชนบทตามการรับรู้ของแม่. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศิริพร กัญชนะ. (2539) คู่มือพ่อ-แม่ สำหรับ "การอบรมเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด - 5 ปี". กรมอนามัย : กระทรวงสาธารณสุข.

ศูนย์ส่งเสริมพัฒนาการเด็กภาคเหนือและสำนักงานพัฒนาวิชาการ กรมสุขภาพจิต. (2542) คู่มือ การฝึกเด็กพัฒนาการล่าช้าในชุมชน. สำหรับผู้ปกครอง เชียงใหม่ : โรงพิมพ์ บี.เอส การพิมพ์.

สุชา จันท์โฮม. (2525) จิตวิทยาเด็กพิเศษ. กรุงเทพมหานคร : อักษรบัณฑิต.

สุชาดา พุทธสันติธรรม. (2533) "การสอนลูกให้พัฒนาตามศักยภาพ" วารสารจุฬาลงกรณ์ราชบัณฑิต. ปีที่ 5 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม - สิงหาคม) กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์ราชบัณฑิต.

สุณีย์ บรรจง. (2536) การศึกษาการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครองของเด็กก่อนวัยเรียนที่มี ความบกพร่องทางสติปัญญา. ที่มารับบริการจากหน่วยงานทางการศึกษา และฟื้นฟู สมรรถภาพในกรุงเทพมหานคร วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุภาพ เต็มรัตน์. (2537) "ศึกษาพฤติกรรมการอบรมเลี้ยงดูของมารดา ตำบลท่าเรือ อำเภอ เมืองนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช". วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต วิชาเอกคหศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย. (2539) "คู่มือพ่อ-แม่ สำหรับ "การอบรมเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด - 5 ปี". กรุงเทพมหานคร : กระทรวงสาธารณสุข.

เสาวนีย์ พัดมนอมร. (2535) "การอบรมเลี้ยงดูกับพฤติกรรมการช่วยเหลือตนเองของเด็กวัย 2-3 ปี". วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาจิตเวชศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อนันต์ อนุศาสนะนันท์. (2539) "ความพร้อมในบทบาทของพ่อแม่". คู่มือฝึกอบรม "ทักษะการเป็นพ่อแม่เด็กปัญญาอ่อน" โรงพยาบาลราชานุกูล กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
Pibulsongkram Rajabhat University

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
Pibulsongkram Rajabhat University

ภาคผนวก ก

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษาพิเศษ
และวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
Pibulsongkram Rajabhat University

ภาคผนวก ก.

ผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจเครื่องมือ

ผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

1. นายชูศักดิ์ จันทยานนท์ ผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการปฏิรูปการศึกษาเพื่อคนพิการ ผู้ด้อยโอกาสและผู้มีความสามารถพิเศษของกระทรวงศึกษาธิการ
2. นางสุจิตรา ศรีสุโร หัวหน้ากลุ่มงานการศึกษาพิเศษโรงพยาบาลราชานุกูล
3. นางศิริวิมล ใจงาม หัวหน้าศูนย์การศึกษาพิเศษและอาจารย์ในโปรแกรมวิชาการศึกษาพิเศษ คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
Pibulsongkram Rajabhat University

ภาคผนวก ข
แบบเครื่องมือการวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
Pibulsongkram Rajabhat University

ภาคผนวก ข.

แบบสัมภาษณ์ผู้ปกครองเด็กพิเศษก่อนวัยเรียน

วันที่สัมภาษณ์.....เวลา.....น. ถึง น.

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานเด็กพิเศษและครอบครัว

1. เด็กพิเศษ

1.1 อายุ.....ปี.....เดือน เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง

1.2 ลักษณะที่ผิดปกติ

- ☐ บกพร่องทางสติปัญญา
- ☐ ออทิสติก
- ☐ สมาธิการ

1.3 สาเหตุความผิดปกติที่ผู้ปกครองระบุว่า.....

1.4 ช่วงอายุที่สังเกตพบความผิดปกติ.....

1.5 ผู้สังเกตพบอาการผิดปกติคนแรก ได้แก่.....

2. ผู้ปกครอง

2.1 ผู้ปกครองที่ดูแลเด็กเกี่ยวข้องกับเด็ก คือ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ☐ พ่อ ☐ ญาติเกี่ยวข้องเป็น.....
- ☐ แม่ ☐ อื่น ๆ (ระบุ).....

2.2 อายุของผู้ปกครอง..... ปี เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง

2.3 ระดับการศึกษาสูงสุดของผู้ปกครอง.....

2.4 อาชีพของผู้ปกครอง.....

2.5 รายได้เฉลี่ยของครอบครัว

- ☐ ต่ำกว่า 5,000 บาท/เดือน
- ☐ 5,000-10,000 บาท เดือน

- ☐ 10,001-50,000 บาท/เดือน
- ☐ สูงกว่า 50,000 บาท/เดือนขึ้นไป
- ☐ อื่น ๆ ระบุ.....

2.6 รายจ่ายเฉพาะเด็กพิเศษ ประมาณ.....บาท/เดือน

เป็นค่าใช้จ่ายในเรื่อง

1.
2.
3.

2.7 ท่านได้รับการช่วยเหลือด้านการเงินเพื่อเป็นค่าใช้จ่าย สำหรับการเลี้ยงดูเด็กพิเศษ

จากใครบ้างหรือไม่

- ☐ ไม่ได้รับ
- ☐ ได้รับ (ถามข้อต่อไป)

2.8 ได้รับจาก

- ☐ ญาติ
- ☐ หน่วยงานของรัฐ(ระบุ).....
- ☐ หน่วยงานของเอกชน (ระบุ).....
- ☐ อื่นๆ (ระบุ).....

2.9 ท่านมีเวลานอกเหนือจากการทำงานประจำวันที่ได้ดูแลเด็กพิเศษในวันจันทร์-ศุกร์

เฉลี่ยจำนวนชั่วโมงต่อวัน

- ☐ น้อยกว่า 1 ชม. ☐ 1-3 ชม. ☐ 4-6 ชม.
- ☐ 7-9 ชม. ☐ 10-12 ชม. ☐ มากกว่า 12 ชม.

2.10 ท่านมีเวลานอกเหนือจากการกระทำงานประจำวันที่ได้ดูแลเด็กพิเศษในวัน

เสาร์

เฉลี่ยจำนวนชั่วโมงต่อวัน

- ☐ น้อยกว่า 1 ชม. ☐ 1-3 ชม. ☐ 4-6 ชม.
- ☐ 7-9 ชม. ☐ 10-12 ชม. ☐ มากกว่า 12 ชม.

2.11 ท่านมีเวลานอกเหนือจากการทำงานประจำวันที่ได้ดูแลเด็กพิเศษในวันอาทิตย์

เฉลี่ยจำนวนชั่วโมงต่อวัน

- ☐ น้อยกว่า 1 ชม. ☐ 1-3 ชม. -4-6 ชม. ☐ 4 – 6 ชม.
☐ 7-9 ชม. ☐ 10-12 ชม. ☐ มากกว่า 12 ชม.

2.12 สมาชิกในครอบครัวของท่านมีความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีเลี้ยงดูเด็กพิเศษใน

ลักษณะใด

- ☐ ความเห็นสอดคล้องกันทุกเรื่อง
☐ ความเห็นสอดคล้องกันบางเรื่อง
☐ ความเห็นขัดแย้งกันทุกเรื่อง
☐ ความเห็นขัดแย้งกันบางเรื่อง

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
Pibulsongkram Rajabhat University

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์พฤติกรรมการณ์เลี้ยงดูเด็กพิเศษก่อนวัยเรียน

2.1 พัฒนาการด้านร่างกาย

1. ท่านได้จัดหาอาหารให้เด็กพิเศษได้รับประทาน ในแต่ละวัน มีอาหารจำพวกแป้ง เนื้อ สัตว์ ไข่ นม ผัก ผลไม้ และน้ำ เป็นหลักสำคัญก่อนหรือไม่ ถ้าไม่ปฏิบัติเพราะเหตุใด และถ้าปฏิบัติ ท่านปฏิบัติอย่างไร
2. ท่านได้มีการฝึกเด็กพิเศษให้มีการขับถ่ายเป็นเวลา รวมถึงฝึกการใช้ห้องน้ำ ห้องส้วม อย่างถูกต้องหรือไม่ ถ้าไม่ปฏิบัติเพราะเหตุใด และถ้าปฏิบัติ ท่านปฏิบัติอย่างไร
3. ท่านได้มีการฝึกเด็กพิเศษเกี่ยวกับการนอนพักผ่อนเป็นเวลา ทั้งในเวลากลางวัน และ กลางคืนหรือไม่ ถ้าไม่ปฏิบัติเพราะเหตุใด และถ้าปฏิบัติ ท่านปฏิบัติอย่างไร
4. ท่านได้มีการจัดเก็บหรือป้องกันเกี่ยวกับวัตถุของมีคม ยา สารเคมี หรืออื่นๆ ที่อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อร่างกาย ให้พ้นจากการจับต้องของเด็กพิเศษครอบครัวหรือไม่ ถ้าไม่ปฏิบัติเพราะเหตุใด และถ้าปฏิบัติ ท่านปฏิบัติอย่างไร
5. ท่านได้มีการดูแลเกี่ยวกับสุขภาพร่างกาย ที่เป็นการป้องกันมิให้เด็กพิเศษเกิดการเจ็บป่วยหรือไม่ เช่น การฉีดภูมิคุ้มกันโรค การดูแลสุขภาพฟัน การดูแลความสะอาดทางร่างกาย การออกกำลังกาย เป็นต้น ถ้าไม่ปฏิบัติเพราะเหตุใด และถ้าปฏิบัติ ท่านปฏิบัติอย่างไร
6. ท่านได้มีการจัดเตรียมเกี่ยวกับ สถานที่ กิจกรรม การป้องกันอุบัติเหตุ และเตรียมตัวเด็กพิเศษเพื่อจะทำการกระตุ้นพัฒนาการด้านร่างกายของเด็กพิเศษหรือไม่ ถ้าไม่ปฏิบัติเพราะเหตุใด และถ้าปฏิบัติ ท่านปฏิบัติอย่างไร
7. ท่านได้มีการช่วยเหลือหรือฝึกเด็กพิเศษให้มีทักษะในการเคลื่อนไหว แขน ขา ลำตัว ได้ตามวัยหรือตามขีดจำกัดของความสามารถตามความบกพร่องของเด็กหรือไม่ เช่น การนั่ง คลาน ยืน เดิน วิ่ง กระโดด หรืออื่นๆ ที่เกี่ยวกับการเคลื่อนไหวร่างกาย ถ้าไม่ปฏิบัติเพราะเหตุใด และถ้าปฏิบัติ ท่านปฏิบัติอย่างไร
8. ท่านได้มีการช่วยเหลือฝึกเด็กพิเศษให้มีทักษะการใช้ สายตา มือ นิ้วมือ ในการมองคว้า หยิบ จับ ตัด ร้อย วัสดุสิ่งของได้ตามวัย หรือตามขีดจำกัดของความสามารถ ตามความบกพร่องของเด็กหรือไม่ ถ้าไม่ปฏิบัติเพราะเหตุใด และถ้าปฏิบัติ ท่านปฏิบัติอย่างไร

9. ท่านมีการฝึกหรือส่งเสริมให้เด็กพิเศษมีทักษะในการเล่นของเล่น เครื่องเล่น หรือการเล่นกับบุคคลอื่นๆ หรือไม่ เช่น การหาของเล่นให้เล่น การแนะนำวิธีการเล่น ถ้าไม่ปฏิบัติเพราะเหตุใด และถ้าปฏิบัติ ท่านปฏิบัติอย่างไร

10. ท่านได้พาเด็กพิเศษไปพบแพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญเฉพาะโรคที่เกี่ยวข้องกับอาการความบกพร่องของเด็ก เพื่อเป็นการดูแลรักษาหรือติดตามการรักษาที่จะป้องกันไม่ให้ความบกพร่องของเด็กมีความรุนแรงมากขึ้นหรือไม่ ถ้าไม่ปฏิบัติเพราะเหตุใด และถ้าปฏิบัติ ท่านปฏิบัติอย่างไร

2.2 พัฒนาการด้านอารมณ์

1. เมื่อเด็กพิเศษเกิดความไม่พึงพอใจ และแสดงกริยาอาการก้าวร้าว หรือทำลายสิ่งของ หรือทำร้ายผู้อื่น หรือทำสิ่งอื่นๆ ที่คล้ายกันนี้ ท่านยอมให้เด็กทำเช่นนี้หรือไม่ ถ้าไม่ปฏิบัติเพราะเหตุใด และถ้าปฏิบัติ ท่านปฏิบัติอย่างไร

2. เด็กทุกคนต้องร้องไห้ ท่านทำอย่างไร หรือไม่เมื่อพบว่าเด็กร้องไห้จนแสบตาไม่ยอมหยุด啼哭ก็ตาม ถ้าไม่ปฏิบัติเพราะเหตุใด และถ้าปฏิบัติ ท่านปฏิบัติอย่างไร

3. เมื่อเด็กพิเศษไม่ทำตาม คำสอนหรือไม่ทำตามในสิ่งที่ท่านบอกให้ทำหรือไม่ทำตามทันทีเมื่อท่านบอกให้ทำ ท่านทำอย่างไรหรือไม่ ถ้าไม่ปฏิบัติเพราะเหตุใด และถ้าปฏิบัติ ท่านปฏิบัติอย่างไร

4. เด็กพิเศษมักทำสิ่งต่างๆ ไปตามความต้องการหรือตามความอยากรู้ อยากเห็น โดยไม่รู้ว่าจะเป็นอันตรายต่อตนเอง หรือเป็นสิ่งที่ไม่ควรทำ เช่น เอานิ้วแหย่ปลั๊กไฟ หรือเทแป้งเล่นบนพื้น หรืออื่นๆ ที่คล้ายกันนี้ ท่านที่ท่านมาพบเหตุการณ์ในลักษณะนี้ ท่านทำอย่างไรหรือไม่ ถ้าไม่ปฏิบัติเพราะเหตุใด และถ้าปฏิบัติ ท่านปฏิบัติอย่างไร

5. ถ้าท่านเห็นเด็กพิเศษกำลังเล่นอวัยวะเพศของตนเองท่านจะทำอย่างไรหรือไม่กับตัวเด็กพิเศษในขณะนั้น ถ้าไม่ปฏิบัติเพราะเหตุใด และถ้าปฏิบัติ ท่านปฏิบัติอย่างไร

6. มีเรื่องใดบ้างหรือไม่ที่ท่านกับเด็กพิเศษเข้ากันได้ด้วยดี และมีความสุขสนุกสนานทุกครั้งที่ท่านกับเด็กได้ทำเรื่องนั้นร่วมกัน ถ้าไม่ปฏิบัติเพราะเหตุใด และถ้าปฏิบัติ ท่านปฏิบัติอย่างไร

7. ใน 1 วัน มีช่วงเวลาใดบ้างหรือไม่ที่เด็กพิเศษจะได้เล่นหรือได้ร่วมทำกิจกรรมใดๆ กับสมาชิกอื่นๆ ที่อยู่ครอบครัว ถ้าไม่ปฏิบัติเพราะเหตุใด และถ้าปฏิบัติ ท่านปฏิบัติอย่างไร

8. เมื่อท่านสังเกตพบว่าเด็กพิเศษกลัวสิ่งใดสิ่งหนึ่งมาก และทุกครั้งเมื่อพบเห็นสิ่งนั้นจะมีอาการตกใจ หวาดกลัว ตัวสั่น หรือร้องเสียงดัง ท่านทำอย่างไรหรือไม่ถ้าไม่ปฏิบัติเพราะเหตุใด และถ้าปฏิบัติ ท่านปฏิบัติอย่างไร

9. ถ้าเด็กพิเศษต้องการหรือร้องจะเอาสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่เป็นของผู้อื่นและคว้าหรือแย่งเพื่อจะเอาของสิ่งนั้นจากผู้อื่นทันที ท่านจะทำอย่างไรหรือไม่ เกี่ยวกับเรื่องนี้ ถ้าไม่ปฏิบัติเพราะเหตุใด และถ้าปฏิบัติ ท่านปฏิบัติอย่างไร

10. ใน 1 วัน ท่านได้มีการพูดคุยหรือเล่นกับเด็กพิเศษด้วยการสัมผัส เช่น หยอก ล้อ กอด รัด หรือหอมแก้ม เพื่อเป็นการกระตุ้นให้เด็กยิ้มหรือหัวเราะชอบใจอย่างพึงพอใจหรือไม่ ถ้าไม่ปฏิบัติเพราะเหตุใด และถ้าปฏิบัติ ท่านปฏิบัติอย่างไร

2.3 พัฒนาการด้านสังคม

1. ท่านได้พาเด็กพิเศษออกไปเล่นในที่ต่างๆ นอกบ้านเพื่อให้ได้พบปะผู้คนอื่นๆ หรือคนแปลกหน้าหรือไม่ ถ้าไม่ปฏิบัติเพราะเหตุใด และถ้าปฏิบัติ ท่านปฏิบัติอย่างไร

2. การเล่นของเด็กพิเศษที่บ้าน ส่วนใหญ่เป็นการจัดกระทำเพื่อให้เด็กได้เล่นอย่างมีวัตถุประสงค์หรือไม่ เช่น เพื่อสอนให้รู้จักการผลัดเปลี่ยนกันเล่น หรือการแลกเปลี่ยนของเล่นกัน เป็นต้น ถ้าไม่ปฏิบัติเพราะเหตุใด และถ้าปฏิบัติ ท่านปฏิบัติอย่างไร

3. เมื่อท่านพบว่า เด็กพิเศษไม่ยอมแบ่งปันของเล่นให้กับผู้อื่นซึ่งเล่นอยู่ด้วยกัน หรือไม่ยอมปฏิบัติตาม กฎกติกาที่ทุกคนจะต้องปฏิบัติเมื่อมีการเล่นหรือเล่นด้วยกัน ท่านทำอย่างไรหรือไม่กับเด็กพิเศษเกี่ยวกับเรื่องนี้ ถ้าไม่ปฏิบัติเพราะเหตุใด และถ้าปฏิบัติ ท่านปฏิบัติอย่างไร

4. คนบางคนมีความรู้สึกว่าเป็นสิ่งสำคัญมากที่จะทำให้เด็กเรียนรู้ว่าจะไม่ทำร้าย หรือต่อสู้กับเด็กคนอื่นๆ แต่บางคนมีความรู้สึกว่ามีบางเวลาที่เด็กจะต้องต่อสู้ ท่านเองมีความรู้สึกอย่างไรหรือไม่เกี่ยวกับเรื่องนี้ ถ้าไม่ปฏิบัติเพราะเหตุใด และถ้าปฏิบัติ ท่านปฏิบัติอย่างไร

5. ท่านทำอะไรหรือไม่ เมื่อท่านสังเกตพบว่าเด็กพิเศษอยู่กับการเล่นสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยไม่สนใจผู้คนหรือสิ่งเร้าอื่นๆ เป็นเวลานานและไม่มีทีท่าว่าจะเลิกเล่นสิ่งนั้น ถ้าไม่ปฏิบัติเพราะเหตุใด และถ้าปฏิบัติ ท่านปฏิบัติอย่างไร

6. การปฏิบัติกิจวัตรประจำวันของเด็กพิเศษ มีเรื่องใดบ้างหรือไม่ที่ท่านเป็นผู้ฝึก หรือช่วยเหลือจนเด็กสามารถปฏิบัติได้ด้วยตนเอง ถ้าไม่ปฏิบัติเพราะเหตุใด และถ้าปฏิบัติ ท่านปฏิบัติอย่างไร

7. ท่านได้ฝึกให้เด็กพิเศษรู้จักรอคอยในเรื่องต่างๆ หรือไม่ เช่นการรอที่โต๊ะอาหาร การรอคนอื่นให้ใช้ของที่ตนเองต้องการเสร็จก่อนหรืออื่นๆ เกี่ยวกับการรอคอย ถ้าไม่ปฏิบัติเพราะเหตุใด และถ้าปฏิบัติ ท่านปฏิบัติอย่างไร

8. ท่านได้มีการวางกฎระเบียบไว้ สำหรับเด็กพิเศษหรือไม่เกี่ยวกับการยอมให้เขาได้ทำสิ่งต่างๆ ได้มากน้อยแค่ไหน หรือในสิ่งที่ไม่ยอมให้เขาได้ทำ ถ้าไม่ปฏิบัติเพราะเหตุใด และถ้าปฏิบัติ ท่านปฏิบัติอย่างไร

9. ท่านคิดว่าเด็กพิเศษจำเป็นต้องได้รับการฝึกระเบียบวินัย ในตนเองและในการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นหรือไม่ ถ้าไม่ปฏิบัติเพราะเหตุใด และถ้าปฏิบัติ ท่านปฏิบัติอย่างไร

10. การพาเด็กพิเศษไปในสถานที่ต่างๆ เช่นตลาดหรือห้างสรรพสินค้าหรืออื่นๆ ที่มีลักษณะเป็นร้านค้า ท่านเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกถึงความอยากรู้อยากเห็นของเขาหรือไม่ เช่นการหยิบจับ หรือการสัมผัส สิ่งของต่างๆ ถ้าไม่ปฏิบัติเพราะเหตุใด และถ้าปฏิบัติ ท่านปฏิบัติอย่างไร

2.4 พัฒนาการด้านสติปัญญา

1. ท่านได้มีการสอนให้เด็กพิเศษได้รู้จักเกี่ยวกับอวัยวะหรือส่วนต่างๆ ของร่างกายของเขาหรือไม่ เช่นแขน ขา หู จมูก ตา ฯลฯ ถ้าไม่ปฏิบัติเพราะเหตุใด และถ้าปฏิบัติ ท่านปฏิบัติอย่างไร

2. ท่านได้จัดของเล่นที่มีเสียง สี หรือรูปทรงต่างๆ ให้เด็กได้เล่นหรือเรียนรู้หรือไม่ ถ้าไม่ปฏิบัติเพราะเหตุใด และถ้าปฏิบัติ ท่านปฏิบัติอย่างไร

3. ท่านได้ให้คำแนะนำหรือเปิดโอกาสให้เด็กพิเศษได้เล่นน้ำ เล่นทราย ระบายสี วาดรูป ชีตเขียนตามต้องการ โดยมีท่านคอยชี้แนะและให้กำลังใจอยู่ใกล้ๆ หรือไม่ ถ้าไม่ปฏิบัติเพราะเหตุใด และถ้าปฏิบัติ ท่านปฏิบัติอย่างไร

4. ท่านได้มีการร้องเพลงให้เด็กพิเศษฟังหรือมีการสอนให้เด็กพิเศษร้องเพลง หรือเล่นนิทานให้เด็กฟังเพื่อให้มีสมาธิในการฟัง และรู้จักพูดหรือทำเสียงเลียนแบบในตัวนิทานหรือไม่ ถ้าไม่ปฏิบัติเพราะเหตุใด และถ้าปฏิบัติ ท่านปฏิบัติอย่างไร

5. ท่านได้พาเด็กออกไปเรียนรู้ประสบการณ์นอกบ้าน หรือไม่ เช่นพาไปวัด ตลาด หรือพาไปเที่ยวในสถานที่ต่างๆ ถ้าไม่ปฏิบัติเพราะเหตุใด และถ้าปฏิบัติ ท่านปฏิบัติอย่างไร

6. ท่านได้มีการชี้ชวนให้เด็กพิเศษได้ดู หรือมอง หรือสังเกตสิ่งที่อยู่รอบๆ ตัว ทั้งภายในบ้าน นอกบ้าน หรือสถานที่ต่างๆ ที่ได้พาเด็กไป และมีการพูดคุยหรือสนทนากับเด็กเกี่ยวกับสิ่งรอบตัวนั้นๆ หรือไม่ ถ้าไม่ปฏิบัติเพราะเหตุใด และถ้าปฏิบัติ ท่านปฏิบัติอย่างไร

7. ท่านได้สอนหรือพูดคุยกับเด็กพิเศษเกี่ยวกับ ศาสนา วัฒนธรรม ประเพณีของไทย หรือไม่ เช่นการทำบุญตักบาตร การทำความเคารพผู้ใหญ่ การหักท่าย หรือมารยาทต่างๆ ที่ใช้ในสังคมไทย ถ้าไม่ปฏิบัติเพราะเหตุใด และถ้าปฏิบัติ ท่านปฏิบัติอย่างไร

8. ท่านได้มีการชี้ชวนหรือแนะนำให้เด็กพิเศษได้สำรวจ ค้นคว้าทดลอง โดยท่านเตรียมอุปกรณ์เครื่องมือหรือของเล่นในเรื่องนั้นๆ หรือไม่ เช่น การให้หาของที่ซ่อนไว้ การต่อภาพ การเพาะเมล็ดพืช ถ้าไม่ปฏิบัติเพราะเหตุใด และถ้าปฏิบัติ ท่านปฏิบัติอย่างไร

9. ท่านได้พูดคุยหรือสอนให้เด็กพิเศษรู้จักหรือมีความรู้พื้นฐานด้านคณิตศาสตร์ หรือไม่ เช่นสี รูปทรง ขนาด ตำแหน่ง จำนวน ตัวเลข ถ้าไม่ปฏิบัติเพราะเหตุใด และถ้าปฏิบัติ ท่านปฏิบัติอย่างไร

10. ท่านให้โอกาสเด็กพิเศษได้ร่วมทำกิจกรรมบางอย่างของครอบครัวหรือไม่ เช่นการช่วยหยิบจับสิ่งของให้ การทำความสะอาดบ้านหรือของใช้ การช่วยรดน้ำต้นไม้ ถ้าไม่ปฏิบัติเพราะเหตุใด และถ้าปฏิบัติ ท่านปฏิบัติอย่างไร

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อผู้วิจัย นางสาวปณิศา จีรพรชัย

วุฒิการศึกษา

- ค.บ. (การศึกษาพิเศษ) วิทยาลัยครูสวนดุสิต
- ศศ.ม. (จิตวิทยาการปรึกษา) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- Graduate Diploma of Science Edith Cowan University (Australia)

ประสบการณ์การทำงาน

- อาจารย์โครงการเรียนร่วม สอนเด็กเรียนช้า-ปัญญาอ่อน โรงเรียนวัดทัศนารุณ-สุนทริการาม กรุงเทพมหานคร สังกัดกองการศึกษาพิเศษ กรมสามัญศึกษา

ปัจจุบัน

- ดำรงตำแหน่งอาจารย์ 2 ระดับ 7 ประจำโปรแกรมวิชาการศึกษาพิเศษ คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม จังหวัดพิษณุโลก